

dunărea de jos

Supletiv pentru Suferință

Nr. 214
NOIEMBRIE
2019

consiliul județean Galați • centrul cultural „dunărea de jos“

Галаца, ieri și azi

Galați, ieri și azi

Casa Aushnitt – imobilul de pe strada Domnească se află astăzi la numărul 70, este monument de arhitectură, așa cum o indică placa de marmură de pe clădirea menționată și se regăsește pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, această casă a fost Consulat Italian, construită în anul 1900.

Casa Bănică Grigorescu – casa este inclusă în lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de Casa Bănică Grigorescu, strada Domnească, numărul 100, construită la sfârșitul secolului XIX. În acest monument istoric funcționează un restaurant.

Casa Carp Gheorghe – este inclusă în lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de Casă, strada Domnească, numărul 53, construită în anul 1900. Ușa principală protejată cu feronerie din fier forjat ne dezvăluie două inițiale CG, probabil de la Carp Gheorghe primul proprietar, iar construcția casei s-a realizat la sfârșitul secolului XIX-lea, probabil în anul 1894.

Casa Constantin Ținc – se regăsește pe lista monumentelor istorice pe anul 2010, pentru județul Galați, la numărul 143, pe strada Eroilor, numărul 64, sub numele de Farmacia Ținc, anul construcției menționat fiind în anul 1899. Restaurarea clădirii s-a desfășurat între anii 1994-2006, prin finanțarea Ministerului Culturii și Cultelor și a Consiliului județului Galați. În anul 2002 se solicită de către Consiliul Județului Galați și se aprobă de către Ministerul Culturii și Cultelor schimbarea destinației monumentului istoric Farmacia Ținc din Farmacie în Muzeu al Colecțiilor.

Casa Corvissianu – astăzi casa se regăsește pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele eronat de „Casa memorială Nicolae Mantu” pe strada Alexandru Ioan Cuza, la numărul 44, construită fiind la sfârșitul secolului XIX-lea. Pictorul Nicolae Mantu s-a născut în casa de la numărul 46, numărul vechi fiind 34.

Galați, ieri și azi

Casa Costache Negri – astăzi locuința lui Costache Negri din Galați o recunoaștem după placa de marmură aflată pe o casă din strada Mihai Bravu, numărul 46, actualmente Camera de Comerț și Industrie, care ne indică faptul că acolo ar fi locuit Costache Negri pârcașlab de Galați. Apare în lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, pe strada Mihai Bravu, numărul 46, construită la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Casa Cuza Vodă – astăzi se găsește pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de casa Cuza Vodă, astăzi Muzeul Județean de Istorie, strada Alexandru Ioan Cuza, numărul 80.

Casa Dr. Aristide Serphioti - astăzi casa de pe strada Domnească, numărul 52, situată în imediata vecinătate a Prefecturii orașului Galați, nu este marcată cu sigla monument istoric și se află în proprietatea domnului Marcel Capriș care a cumpărat-o de la familia Bonini din București într-o stare deplorabilă, iar de curând cu mari eforturi financiare a restaurat imobilul.

Casa Dr. Nicolae Alexandrescu – astăzi în această casă funcționează Direcția Județeană de Statistică, strada Nicolae Bălcescu, numărul 80, construită la începutul sec.XX.

Casa Grigore Bazgan – astăzi această casă se regăsește pe starda Domnescă nr.107, fiind construită în anul 1933.

Galați, ieri și azi

Casa Epaminonda Lambrinidi – astăzi casa din strada Domnească, numărul 51, este sediul Regionalei C.F.R. și se află pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de casa Lambrinidi, construită la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Casa Gheorghe Constantin Robescu – din anul 1958, imobilul a fost sediul Filialei Arhivelor Statului Galați, apoi „Casa pionerilor”, iar după 1989 „Clubul copiilor”, astăzi „Palatul copiilor”.

Casa Gheorghe T. Florea – astăzi casa se regăsește pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de casa Gheorghe Florea, strada Holban Nicolae, construită la începutul secolului al XX-lea.

Casa Gheorghe Plesnilă – astăzi casa este inclusă în lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de Casa Gheorghe Plesnilă, strada Domnească poziția 64, construită la începutul secolului al XX-lea. În casa funcționează un cabinet de avocatură, dar este folosită și pe post de locuință.

Casa Jean Steurman – casa este inclusă în lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, la poziția 99, sub numele de Școala specială „Simion Mehedinți”, strada Nicolae Bălcescu, numărul 19, construită la începutul secolului al XX-lea.

Galați, ieri și azi

Casele Guiller – astăzi sunt incluse în lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de casă, strada Mihai Bravu, numărul 42, construită în anul 1882 și la numărul 161, sub numele de casă, strada Mihai Bravu, numărul nr.44, construită în anul 1890.

Casa Stavru Mantu – se regăsește pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de Casa Stavru Mantu, construită la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Casa Costache (Costake) G..Plesnilă – astăzi casa se află pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, strada Domnească, numărul 68, construită la începutul secolului al XX-lea, unde își are sediul actual redacția cotidianului gălățean „Viața Liberă”.

Colegiul Național Costache Negri – astăzi se regăsește pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de Școală tip „Spiru Haret”, pe strada Brăilei, numărul 134, anii de construcție fiind 1898-1900, inaugurarea noului local de școală are loc în anul 1902.

Colegiul Național Vasile Alecsandri – se regăsește pe lista monumentelor istorice din anul 2010, pentru județul Galați, sub numele de Școală tip „Spiru Haret”, strada Nicolae Bălcescu, numărul 41, anii construcției fiind 1888-1890.

Casa Gheorghiadis, un palat al culturii

În anul 1898, este prima dată atestată, pe strada Domnească, la numărul vechi 99, iar la noua numerotare a caselor, la numărul 61, „cea mai mare și cea mai frumoasă casă” de pe strada Domnească, potrivit afirmațiilor lui Crișan Mușețeanu. Proprietarul acesteia era Gheorghe Gheorghiadis, un negustor grec bogat, menționat în documentele vremii, ca alegător în colegiile comunale din urbea Galați. Ulterior, ea va intra în posesia omului politic Mihail G. Orleanu, procuror al Curții de Apel Galați, deputat, senator și primar al orașului Galați, în perioada noiembrie 1898 – iunie 1899, în urma căsătoriei sale cu Valentina Gheorghiadis.

Peste jumătate de secol, ca urmare a mării crize economice, din anii 1929-1933, imobilul va fi ipotecat la Banca Sindicatul Agricol din Tecuci pentru suma de 3.770.000 de lei, ajungându-se la situația nedorită de a fi scos la vânzare prin licitație publică, pe 11 decembrie 1933, de către un descendent care purta același nume cu proprietarul inițial, Gheorghe Gheorghiadis, prin adresa 44528/931. Tribunalul Tecuci căruia i s-a adresat solicitantul va aproba cererea acestuia și va dispune scoaterea la licitație a clădirii, pe 16 ianuarie 1934, prețul de pornire fiind de 3.000.000 de lei. La termenul stabilit, s-au prezentat Gheorghe Gheorghiade, Matilda Orleanu, Eliza Orleanu, în calitate de moștenitori, iar drept concurenți, domnii Apostol Pogor, Maritz Acherantz și Comitetul Liceului de fete Mihail Kogălniceanu, din Galați, prin președintele său, Ioan Nenițescu. Licitația a fost câștigată de acest comitet pentru suma de 3.200.000 de lei și, ca urmare, Tribunalul Tecuci, în baza actului 558, procedură civilă, dispune adjudecarea în mod definitiv a acestui imobil de către Comitetul Liceului de fete Mihail Kogălniceanu, precizându-se, cu această ocazie, următoarele: „un teren situat în Galați, strada Domnească, numărul 61, în formă dreptunghiulară, având fața la stradă, pe o lungime de 45,40 m liniari. Pe acest teren se află, în partea dreaptă, o construcție cu parter și etaj, parterul având cinci camere de locuit cu două sobe de teracotă, bucătărie, spălătorie, trei antreuri, cinci încăperi ce servesc de magazie. Etajul având un antreu, nouă camere de locuit, două pentru personal, pardosite cu parchet, instalație de apă potabilă și gaz aerian și cinci

sobe de teracotă.” În același document se menționa starea precară a imobilului, datorată faptului că nu a mai fost locuit de șase ani și lăsat în părăsire, apele ploilor și zăpezilor, străbătând fundațiile pereților prin pavajul defect, astfel că majoritatea pereților se găsesc deplasați. Din acest moment, clădirea va servi ca internat al Liceului de fete Mihail Kogălniceanu, până la naționalizarea din 1948, când va intra în patrimoniul statului, devenind sediul Școlii Profesionale Cristea Nicolae (internat și atelier), iar ulterior, aici vor funcționa Centrul Județean al Tradiției și Creației Populare și Școala Populară de Arte. Din decembrie 1999, prin hotărârea Consiliului Județului Galați, clădirea va deveni sediul Centrului Cultural Dunărea de Jos. În perioada 2002-2004, va fi renovată, prin sprijinul Consiliului Județului Galați și actualmente, apare în lista monumentelor istorice pentru județul Galați, poziția 118, cod GL-II-m-b-03020, sub numele de Casa Gheorghiade, strada Domnească, numărul 61.

Școala catolică de băieți din orașul Galați

O primă mențiune a unei școli catolice în orașul Galați, o avem din anul 1663 de la misionarul Antonio Rossi da Mondaino, care cu ajutoare din Italia restaura biserica catolică și casa preotului și a avut grijă ca pe lângă biserică să funcționeze și o școală¹. De la această mențiune și până la anul 1868, când s-a înființat școala catolică de băieți, nu am mai găsit documente care să ateste o școală catolică în orașul Galați. Unele surse menționează anul 1868, iar altele anul 1869, pentru înființarea școlii catolice de băieți, cu o singură clasă primară, care se afla în curtea bisericii catolice din strada Domnească².

În anul 1872, școala avea două clase, trei clase în anul 1878, iar în anul 1889 patru clase. Materiile predate erau: religia catolică, limbile română, italiană, germană și franceză, dar și celelalte științe ca la școlile publice. Școala era frecventată atât de către elevii săraci, care învățau gratuit, cât și de către elevii cu părinți mai puțin săraci și care plăteau doi, trei și chiar patru lei pe lună pentru salariul profesorilor. Până în anul 1882, nu sunt date precise despre numărul elevilor care frecventau școala, cifrele estimative ar fi 60-70 de elevi pe an. Între anii 1882-1889, au frecventat școala 899 de elevi, iar personalul era format din: un profesor de limba română, unul de limba franceză, unul de limba germană și doi preoți catolici ai bisericii care predau religia catolică, limba italiană și celelalte cunoștințe necesare pentru clasele primare³.

La Serviciul Județean al Arhivelor Naționale din Galați, primele mențiuni cu privire la școala catolică sunt din anul 1900. Într-un proces-verbal se consemna că localul școlii era proprietatea bisericii catolice, iar sălile de clasă se aflau în curtea ei. Mobilierul era după vechiul sistem, iar sălile erau curate și suficiente în raport cu numărul elevilor. La data de 2 mai 1900, agentul de inspecție Plăvănescu menționa în procesul-verbal, că școala avea patru clase primare și era frecventată de un număr de 59 de elevi, iar personalul era format din doi preoți și doi învățători aflați sub conducerea părintelui Petre Bon.. Francisc Orlandi, preot, subdirector, predă religia catolică și limba franceză la clasele III-IV, părintele Rallo predă limba italiană și aritmetica la clasele III-IV, Th. Schreder era învățător la clasele III-IV, iar Ion Bocancea era

învățător la clasele I-II. La data de 3 octombrie 1908, revizorul școlar I. Pralea menționa în procesul-verbal că a inspectat Institutul Romano-Catolic situat în strada Domnească, numărul 182, unde a găsit localul în stare bună și curat, iar mobilierul la fel. Cele patru clase primare ale școlii erau frecventate astfel: clasa I de un număr de 28 de elevi, clasa a II-a de un număr de 29 de elevi, clasa a III-a de un număr de 29 de elevi și clasa a IV-a de un număr de 11 elevi. La data de 27 mai 1911, inspectorul N. Apostol consemna în procesul-verbal că școala era frecventată de un număr de 121 de elevi, toți supuși străini, care se grupau în două secții: ungară și de mai multe naționalități. La secția mai multe naționalități studiile erau în limba română, dar se învăța și limbile franceză, germană și italiană. La secția ungară studiile erau în maghiară, dar se învăța și în limba română, istoria română, geografia României și gramatica română⁴.

Epitropia Bisericii Catolice se adresa printr-o cerere la 1 mai 1912, Serviciului Tehnic din cadrul Primăriei orașului Galați, prin care solicita construcția unei clădiri care urma să servească drept local de școală⁵. La data de 26 noiembrie 1912, inspectorul școlar C.V. Nuțuneanu, menționa în procesul-verbal că starea localului era foarte bună, iar elevii s-au mutat în localul nou construit. Acesta era curat și suficient pentru numărul elevilor. Mobilierul era după sistemul vechi, dar nou, iar apa la canal⁶. În anul școlar 1913-1914, lista personalului didactic era: la secția mai multe naționalități, paroh Francisc Orlandi, director, predă limbile germană și franceză la clasele I-IV, Dobrianu Mihail predă aritmetica, geografia la clasele I-IV și Legend. la clasa a II-a, preot Flamini Bonaventura predă limba italiană, religia, caligrafia, cântul la clasele I-IV, preot Surina Ferenz predă desen, caligrafia și gimnastica la clasele I-IV, Schröder Toma predă limba română, istoria, geografia și științele naturale la clasele I-IV, iar la secția ungară, paroh Francisc Orlandi, director, Dobrianu Mihail, predă limba română, istoria, geografia la clasele I-V, preot Surina Ferenz predă cit. ung., gram. ung., religia și caligrafia la clasele I-V, Ernő Stander, toate materiile predate în limba ungară la clasele I-V. La grădinița pentru copii era Horváth Grisela⁷.

La data de 8 februarie 1914, inspectorul școlar I. Pralea, a inspectat școala română-catolică din strada Domnească, numărul 120, și a consemnat în procesul-verbal că școala avea două secțiuni de curs primar, cea de mai multe naționalități și cea ungară, plus o grădiniță de copii sub conducerea Elenei Cipu.

Directorul acestei școli era preotul paroh Francisc Orlandi. Localurile erau în bună stare și curate. La secția naționalităților erau înscriși 68 de elevi, la cea ungară erau înscriși 62 de elevi, iar la grădinița de copii erau înscriși 36 de copii. La 15 noiembrie 1914, același inspector școlar consemna în urma inspecției că la secția naționalităților erau înscriși 70 de elevi, la secția ungară erau înscriși 59 de elevi, iar la grădinița de copii erau înscriși 42 de copii. La 5 octombrie 1919, inspectorul școlar C. Teodoru, consemna în urma inspecției în procesul-verbal că localul era în stare relativ

mulțumitoare, iar școala urma să funcționeze din anul 1920 în localul propriu, care era ocupat atunci de către Federația Băncilor Populare. Se mai consemna că erau înscriși 25 de elevi în clasa I, 32 de elevi în clasa a II-a, 9 elevi în clasa a III-a, 9 elevi în clasa a IV-a, iar la clasele I-II preda domnișoara F. Eftasiu și la clasele III-IV preda Dobreanu. Se observă că pe fondul schimbărilor din Primul Război Mondial, școala catolică își pierde temporar sediul, cele două secții se desființează, iar numărul elevilor era cu mult mai diminuat.

La 5 noiembrie 1921, inspectorul școlar Th. A. consemna în procesul-verbal că localul școlii se compunea la acel moment din două săli de clasă, A pentru 42 de elevi și B pentru 39 de elevi, iar localul construit de către comunitate prin ofrandă publică cu patru săli de clasă era ocupat de către Federația Băncilor Populare. El mai consemna că erau în sala A un număr de 51 de elevi, iar în sala B un număr de 42 de elevi. La 28 noiembrie 1927, inspectorul școlar N. Bogdan consemna în procesul-verbal că școala romano-catolică era în localul propriu, proprietatea parohiei catolice, cu patru săli de clasă spațioase și curate, o cancelarie, curte spațioasă (1500 m²) și o mică grădiniță. Nu avea drept de publicitate, iar director era preotul Bonaventura. În clasa I erau înscriși un număr de 32 de elevi, în clasa a II-a un număr de 23 de elevi, în clasa a III-a un număr de 10 elevi, în clasa a IV-a un număr de 12 elevi, iar la clasele II-IV preda învățător Aristide Vârgolici și la clasele I-III preda învățător Aramă Vasile. Preotul Bonaventura preda religia, preotul Ioan Duma preda religia, cântul,

Elisabeta Bellemo preda limbile italiană și franceză, iar Gallano Ermina preda limba germană.

La data de 9 octombrie 1928, inspectorul școlar menționa în procesul-verbal că școala primară mixtă a Comunității catolice din Galați, avea drept de publicitate prin autorizația numărul 65/1928. În clasa I erau înscriși un număr de 42 de elevi, în clasa a II-a un număr de 31 de elevi, în clasa a III-a un număr de 21 de elevi, în clasa a IV-a un număr de 10 elevi, iar director era preotul Bonaventura Morariu. La data de 9 ianuarie 1929, inspectorul școlar N. Anghelide consemna în procesul-verbal că școala primară mixtă a Comunității catolice din Galați funcționa cu patru clase în localul propriu, director fiind preotul Bonaventura Morariu, iar personalul didactic era compus din Aristide Vârgolici învățător la clasele I-III, Vasile Aramă învățător la clasele II-IV, Ermina Gallano preda limba germană, iar Elisabeta Bellemo preda limbile franceză și italiană. În clasa I erau înscriși un număr de 45 de elevi, în clasa a II-a un număr de 32 de elevi, în clasa a III-a un număr de 21 de elevi, în clasa a IV-a un număr de 9 elevi⁸.

La 16 septembrie 1929, la Școala Romano-Catolică de Băeți, cu drept de publicitate, institutori erau domnișoarele M. Barozzi și E. Bellemo, A.P. Vârgolici, V.I. Aramă, iar director părintele Bonaventura Morariu. În clasa I erau înscriși un număr de 40 de elevi, în clasa a II-a un număr de 42 de elevi, în clasa a III-a un număr de 29 de elevi, în clasa a IV-a un număr de 22 de elevi⁹. La 25 noiembrie 1930, inspectorul școlar N.Gh. Dinescu, consemna în

procesul-verbal că erau înscriși în clasa I un număr de 54 de elevi, în clasa a II-a un număr de 39 de elevi, în clasa a III-a un număr de 39 de elevi, în clasa a IV-a un număr de 29 de elevi¹⁰.

În anul 1932, pe statul pentru achitarea impozitului provenit din salarii de la Școala Româno-Catolică, strada Mihai Bravu, numărul 1, apar cadrele didactice: Drugan Enache cu suma de 3.500 de lei, Apostol Mihai cu suma de 3.500 de lei, Blănaru Teodor cu suma de 3.500 de lei, Barozzi Maria cu suma de 3.500 de lei și Bellemo Elisabeta cu suma de 3.500 de lei¹¹. Situația la începutul anului școlar 1933-1934 la Școala Romano-Catolică din Galați se prezenta astfel: înscriși în clasa I un număr de 35 de elevi, în clasa II un număr de 32 de elevi, în clasa III un număr de 32 de elevi, în clasa IV un număr de 24 de elevi, un total de 123 de băieți. Personalul didactic era compus din: preot Duma Ioan, director, preot Romilă B. Preda predă religia și cântul la clasele I-IV, Arva Ioan învățător predă la clasele III-IV, Stoița Ana învățătoare predă la clasele I-II, Bellemo Elisabeta, secretară predă limbile italiană și franceză la clasele I-IV. Școala era susținută financiar de către Episcopia catolică, la care se adăugau taxele școlare în valoare de 116.740 de lei și donații în valoare de 42.000 de lei. Cantina era susținută din donațiile enoriașilor, astfel 60 de elevi primeau hrană zilnic. Biblioteca școlii avea un număr de 210 volume. Cheltuielile anuale cu salariile învățătorilor se ridicau la suma de 126.000 de lei, cu reparațiile la suma de 10.000 de lei, cu lemnele pentru încălzit la suma de 15.000 de lei și cele legate de plata servitorului la suma de 7.200 de lei¹².

La 22 noiembrie 1934, revizorul școlar E.T. Drugan a inspectat școala primară particulară de băieți „Româno-Catolică” din Galați și consemna în procesul-verbal că erau înscriși în clasa I un număr de 34 de elevi, în clasa II un număr de 37 de elevi, în clasa III un număr de 29 de elevi, în clasa IV un număr de 33 de elevi, un total de 133 de elevi, iar corpul didactic era format din: Aristide Vârgolici, Ioan Arva și Gheorghe Bara învățători și Elisabeta Bellemo predă limbile franceză și italiană. La 27 martie 1935, inspectorul școlar Ștefan Caracudovici, a inspectat școala primară de băieți româno-catolică din Galați, cu sediul în strada Mihai Bravul, numărul 1 bis și a consemnat în procesul-verbal că școala funcționa cu patru clase, cu patru posturi de învățători, cu limba de predare română și cu drept de publicitate. Se mai consemna că erau înscriși în clasa I un număr de 34 de elevi, în clasa II un număr de 39 de elevi, în clasa III un număr de 31 de elevi, în clasa IV un număr de 33 de elevi, un total de 137 de elevi, iar corpul didactic era format din: director părintele Ioan Duma, Ioan Arva

învățător care predă la clasele I-III, Aristide Vârgolici, învățător care predă la clasa a IV-a și Gheorghe Bara învățător care predă la clasele I-II, iar părintele Antonio Andronico predă limba italiană la clasele III-IV¹³. După cetățenie erau 118 români și 19 străini, iar după confesiuni erau 74 ortodocși, 54 catolici, 8 mozaici și un mahomedan¹⁴.

La 27 martie 1936, revizorul școlar M. Apostol consemna în procesul-verbal că erau înscriși în clasa I un număr de 24 de elevi, în clasa II un număr de 30 de elevi, în clasa III un număr de 28 de elevi, în clasa IV un număr de 25 de elevi, un total de 107 elevi, iar corpul didactic era format din: director părintele Ioan Duma, Gr. Neagu învățător care predă la clasele I-II, Aristide Vârgolici, învățător care predă la clasa a IV-a și Gheorghe Bara învățător care predă la clasele I-III. La 31 octombrie 1936, același revizor școlar consemna în procesul verbal că erau înscriși în clasa I un număr de 31 de elevi, în clasa II un număr de 16 elevi, în clasa III un număr de 26 de elevi, în clasa IV un număr de 23 de elevi, un total de 94 de elevi, iar director era parohul Ioan Duma. La 7 decembrie 1938, inspectorul școlar Constantin Petrache consemna în procesul-verbal că erau înscriși în clasa I un număr de 22 de elevi, în clasa II un număr de 24 de elevi, în clasa III un număr de 21 de elevi, în clasa IV un număr de 14 elevi, un total de 81 de elevi, director fiind parohul Duma Ioan, iar corpul didactic era format din: preot Romila Bernardin care predă religia, învățătorii Ioan Romaniuc și Erdei Șt., iar Bellemo Elisabeta era secretară și predă limba franceză. La 6 mai 1940, inspectorul școlar de Ținut Constantin Petrache consemna în procesul-verbal că erau înscriși în clasa I un număr de 20 de elevi, în clasa II un număr de 20 de elevi, în clasa III un număr de 23 de elevi, în clasa IV un număr de 18 elevi, un total de 81 de elevi. Director era părintele Ioan Duma, iar corpul didactic era format din: preot Anton Rocea care predă religia, învățătorii Ioan Romaniuc și Silvășan Ioan, preotul Eldo Boreatti predă limba italiană și Elisabeta Bellemo predă limba franceză. La 31 ianuarie 1941, inspectorul școlar Ilie Marinescu consemna în procesul-verbal că școala avea local propriu bine întreținut, sălile de clasă bine încălzite, curate și cu tablouri intuitive pe pereți. Școala primară era mixtă cu limba de predare română și cu ore facultative de limba italiană, germană și franceză, iar pe lângă aceasta mai funcționa cantina școlară unde se servea masa pentru 60 de elevi zilnic¹⁵.

Situația la începutul anului școlar 1942-1943, la școala primară mixtă romano-catolică din Galați se prezenta astfel: înscriși în clasa I - 45 de elevi, clasa a II-a - 41 de elevi, clasa a III-a - 29 de elevi, clasa a IV-a - 32 de elevi, un total de 147 de elevi, dintre care

băieți 76, iar fete 69. Susținătorul școlii era Episcopia catolică Iași, iar personalul didactic era format din: paroh Duma Ioan director, Turcu Zamfir învățător la clasa I, Păun Ilie învățător la clasa a IV-a, Turcu Sebastiana învățătoare la clasa a III-a, Lepădatu Elena învățătoare la clasa a II-a, preot Boreatti Eldo predă limba italiană și Maica Feliciana de Sion predă limba germană¹⁶. Situația la începutul anului școlar 1944-1945, la școala primară mixtă romano-catolică din Galați se prezenta astfel: înscriși în clasa I - 23 de elevi, clasa a II-a - 28 de elevi, clasa a III-a - 25 de elevi, clasa a IV-a - 31 de elevi, un total de 107 de elevi, dintre care băieți 57, iar fete 50. Personalul didactic era format din: paroh Duma Ioan director, preot Boreatti Eldo predă limba italiană, Turcu Zamfir învățător la clasa a IV-a, Turcu Sebastiana învățătoare la clasa a III-a, Al. Dumitru învățător la clasa a II-a și Al. Constanța învățătoare la clasa I¹⁷.

La 7 februarie 1945, inspectorul școlar Reg. Galați, Stoica consemna în procesul-verbal că la școala primară mixtă Romano-catolică, parohul Ioan Duma în calitate de director, a pus la dispoziția școlii numărul 9 de băieți din valea orașului două săli de clasă. Repartiția pe clase era următoarea: clasa I - 33 de elevi, clasa a II-a - 26 de elevi, clasa a III-a - 23 de elevi, iar clasa a IV-a - 22 de elevi. Personalul didactic era format din: Gheorghe Burlibașa învățător la clasa I, Ortansa Zaharia învățătoare la clasa a II-a, Stelian Matcaș învățător la clasa a III-a și Constanța Al. învățătoare la clasa a IV-a¹⁸. Situația la începutul anului școlar 1945-1946, la școala primară mixtă romano-

catolică din Galați se prezenta astfel: înscriși în clasa I - 57 de elevi, clasa a II-a - 36 de elevi, clasa a III-a - 38 de elevi, clasa a IV-a - 39 de elevi, un total de 170 de elevi, dintre care băieți 85, iar fete 85. Director era parohul Duma Ioan, iar bugetul arăta astfel: taxe - 1.000.000 de lei, donații - 300.000 de lei; cheltuieli - 240.000 de lei pe an pentru plata servitorului, 1.200.000 de lei pentru lemne și 200.000 de lei pentru reparații¹⁹.

Situația la începutul anului școlar 1946-1947, la școala primară mixtă romano-catolică din Galați se prezenta astfel: înscriși în clasa I - 51 de elevi, clasa a II-a - 51 de elevi, clasa a III-a - 35 de elevi, clasa a IV-a - 37 de elevi, un total de 174 de elevi din care 168 de elevi frecventează cursurile regulat. Corpul didactic era format din: învățătorii Polihronia Butura la clasa I, Sebastiana Turcu la clasa a II-a, Constanța Alexandru la clasa a III-a și Dumitru Al. la clasa a IV-a, iar director era parohul Ioan Duma²⁰.

La 19 noiembrie 1947, inspectorul școlar regional N. Gâlea consemna în procesul-verbal că erau înscriși în clasa I - 50 de elevi, clasa a II-a - 50 de elevi, clasa a III-a - 45 de elevi, clasa a IV-a - 33 de elevi, iar corpul didactic era format din: paroh Ioan Duma, director, învățătorii Lucreția Cronț la clasa I, Butură Polihronia la clasa a II-a, Sebastiana Turcu la clasa a III-a și Constanța Alexandru la clasa a IV-a. La 21 ianuarie 1948, inspectorul școlar I. Radocea consemna în procesul-verbal că erau înscriși 160 de elevi, iar corpul didactic era format din: paroh Ioan Duma, director, învățătorii Lucreția Cronț la clasa I, Butură Polichronia la clasa a II-a, Constanța Alexandru la

clasa a III-a și Sebastiană Turcu la clasa a IV-a, Maica Feliciana Maria de Sion preda limba franceză, Maria Macri era maestră de lucru de mână. La 12 aprilie 1948, inspectorul general Al. Vasilescu și inspectorul școlar I. Radocea consemnau în procesul-verbal că erau înscriși un număr de 165 de elevi repartizați astfel: clasa I – 47 de elevi, clasa a II-a – 42 de elevi, clasa a III-a – 41 de elevi și clasa a IV-a – 35 de elevi. La 29 septembrie 1948, inspectorul general în corpul de control gestionar în Ministerul Învățământul Public Colun Th. Petre, conform ordinului Ministerului numărul 203689/1948 a inspectat la data de 22 și 29 septembrie 1948 școala primară mixtă „Românocatolică” din Galați, pentru a verifica gestiunea pe exercițiul anului 1947/1948, dar și pentru inventariere (inventarul trecut în patrimoniul statului conform legilor numerele 175, 176/1948). Imobilul școlii avea la parter patru clase și o cancelarie, iar la etaj erau locuințe, compuse din șase camere și ateneze, închiriate în anul 1944²¹.

Școala s-a desființat în anul 1948, când a fost naționalizată și transformată în școala elementară numărul 15 mixtă, școală de aplicație, pe lângă școala pedagogică de fete Galați²². Istoria acestei școli a fost curmată brusc, la fel cum a fost cazul în acea perioadă și cu alte școli ale diverselor culte din orașul Galați. Astăzi clădirea care a fost construită pentru a adăposti un edificiu cultural se află într-o stare avansată de degradare pe strada Mihai Bravu, nr. 1.

Note:

¹ Paul Păltănea,

Istoria orașului Galați de la origini până la 1918, vol.I, Ediția a II-a, coordonată de pr. Eugen Drăgoi, Editura Partener, Galați, 2008, p. 127.

² Anghel Constantinescu, *Monografia Sfintei Episcopii a „Dunării de Jos”*, Atelierele Socec, București, 1906, p. 352, 356; Moise N. Pacu, *Cartea Județului Covurlui*, I-II, Stabilimentul Grafic I.V. Socec, Bucuresci, 1891, p. 144-145, 184-185. „Biserica catolică, cu patronul Sf. Ioan-Botezătorul, a fost zidită la 1842, (din Sinodicul bis. Sf. Nicolaie reesă că ar fi zidită în 1839. Data de 1842 însă ni este comunicată de însuș parohul actual al biserice catolice, rever. Petro-Bone) fără a se ști pozitiv data sfințire. Pentru construirea e, am contribuit în mare parte Carol Albert, Regele Piemontului, precum și guvernele frances, austro-ungar precum și comunitatea catolică din Galați”; Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Școala Romano-Catolică Galați*, dosar 14/1929-1930, f. 1; Teodor Iordache, *Albumul Galaților*, Tipografia „Bucovina”, Galați, 1935-1936, p. 27-28,30.

³ Moise N. Pacu, *op. cit.*, p. 184-185.

⁴ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Școala Romano-Catolică Galați*, dosar 3/1900-1948, f. 2, 2 verso, 5, 5 verso, 7 verso.

⁵ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 171/1912, f. 42-43.

⁶ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Școala Romano-Catolică Galați*, dosar 3/1900-1948, f. 11, 11 verso.

⁷ *Ibidem*, dosar 2/1898-1936, f. 67-68.

⁸ *Ibidem*, dosar 3/1900-1948, f. 14 verso, 16 verso, 22, 22 verso, 24, 24 verso, 26, 26 verso, 27 verso, 28 verso, 29.

⁹ *Ibidem*, dosar 2/1898-1936, f. 25-27, 27 verso, 28, 28 verso, 29, 29 verso, 31.

¹⁰ *Ibidem*, dosar 3/1900-1948, f. 34 verso.

¹¹ *Ibidem*, dosar 2/1898-1936, f. 110.

¹² *Ibidem*, dosar 21/1933-1934, f. 2, 2 verso, 3.

¹³ *Ibidem*, dosar 3/1900-1948, f. 37 verso, 38 verso.

¹⁴ *Ibidem*, dosar 22/1934-1935, f. 152.

¹⁵ *Ibidem*, dosar 3/1900-1948, f. 39, 40, 41, 42, 42 verso, 46 verso, 47 verso, 48.

¹⁶ *Ibidem*, dosar 34/1942-1943, f. 1, 3.

¹⁷ *Ibidem*, dosar 37/1944-1945, f. 1, 3.

¹⁸ *Ibidem*, dosar 3/1900-1948, f. 59, 60.

¹⁹ *Ibidem*, dosar 38/1945-1946, f. 1.

²⁰ *Ibidem*, dosar 40/1946-1947, f. 12.

²¹ *Ibidem*, dosar 3/1900-1948, f. 80, 81, 81 verso, 82, 82 verso, 84, 84 verso, 85. „Școala primară mixtă <<Românocatolică>> din Galați a aparținut Episcopiei Romano-catolice din Iași. Întreținerea școlii atât cea materială, cât și cea a personalului didactic retribuit cu gratificații a fost susținută de parohia, care colecta donațiile în acest scop. Gestiunea a fost ținută de par. Ioan Duma, care era și directorul școlii. Încasările se făceau fără nici un fel de chitanțier sumele intrate fiind înregistrate în registrul de casă fără a fi sprijinite de vreun act doveditor de depunerea sumei, chitanțier sau declarație de vărsare. Cheltuielile se făceau tot de către părintele director al școlii în funcție cu cele necesare pentru întreținere și salarizare, fără a obține acte justificative făcând numai înscrierea în registrul de casă, iar fără a fi sprijinite cu acte. Veniturile se cifrează conform înregistrărilor din registrul de casă la 168.250 de lei, cheltuieli conform înregistrărilor în registrul de casă 173.834 de lei, rezultă un deficit de 5.584 de lei, fiind suportat de parohia care la acoperit din fondurile sale. Verificând registrul de casă, am repartizat cheltuielile pe articole după cum urmează: 710 lei cheltuieli cancelarie; 7.500 de lei – personal de serviciu al școlii; 5.780 de lei – cantina; 7.014 lei – întreținerea localului; 68.000 de lei – lemne; rețineri – 4.000 de lei; 6.500 de lei – diverse; 2.230 de lei – Arlus; 400 de lei – materiale didactice; 63.700 de lei – gratificații personal didactic plătit de stat; 500 de lei – deplasare; 7.500 de lei restituiri; total – 173.834 de lei. Inventarul a fost preluat conform registrului inventar întocmit la 22 iulie 1948 și completat cu procesul verbal din 3 august 1948, astfel rămânând definitiv cel trecut în procesul verbal susmenționat. Obiectele de cult cum sunt cruci și icoane catolice – trecute în inventarul școlii se va preda parohiei cu procesul verbal”.

²² *Ibidem*, dosar 42/1948-1949, f. 3.

ȘCOALA COMERCIALĂ LA GALAȚI

În discursul de recepție în Academia Română, marele scriitor Liviu Rebreanu afirma ”Rolurile principale în istorie le joacă neamurile creatoare de mare cultură, sau cele distrugătoare de cultură... Neamul românesc a fost cel mai liniștit din lume.”

Atât Moldova cât și Muntenia, formau domenii vamale deosebite și unitare, toate veniturile publice, provenite din vămi și taxe de vânzare, se adunau în visteria Statului. În toamna anului 1836, Mihai Sturza ordonă construirea de cheiuri la Galați și ia măsuri pentru amenajarea portului și a străzilor, iar în anul 1837 îl declară ”porto franco”, afirmând ”Galații, înseamnă un briliant în coroana Moldovei”. Acordul intervenit între Mihai Sturza și Gheorghe

anul 1860, Mihai Kogălniceanu fiind Ministrul Instrucțiunii Publice, prevede un buget pentru susținerea școlilor reale din Iași și Galați, mai mult, trimite 5 bursieri bacalaureați la școala superioară din Torino (printre care și pe viitorul profesor la Școala Comercială din Galați-Romulus Scriban), recomandați contelui Cavour cu rugămintea ”de a fi admiși în școlile naționale italiene, ca fii ai Italiei, leagănul cel nepieritor al străbunilor Românilor”.

În anul 1864, Ministrul N. Crețulescu prin referatul întocmit către Consiliul de Miniștri propunea ca gimnaziul ”Alexandru Ioan I”, să se transforme într-o școală superioară de comerț. Între timp, apare și *Legea generală de instrucțiune* din 1864, care prevedea înființarea mai multor școli comerciale la

Bibescu în anul 1847 prevede suprimarea vămii dintre Moldova și Muntenia, considerat cel mai important moment din viața economică a țărilor surori. Portul Galați era vizitat de 3.518 vase comerciale în anul 1873 dintre care numai 4.3% erau vase românești.

Despre necesitatea înființării unui învățământ comercial, găsim dovezi în cuprinsul Regulamentului Organic, dar numai în 1855 se discută cu mult interes înființarea unei școli comerciale în București fără nici un rezultat. În

București, Iași, Galați, Brăila, Ploești, Craiova și Turnu Severin. Dar cum orașul Galați îndeplinea cel mai bine condițiile cerute pentru înființarea unei asemenea instituții, la **26 Octombrie 1864**, în prezența tuturor autorităților locale la care a asistat și românul de mare suflet V.A. Urechea se inaugura deschiderea cursurilor la **Școala Comercială ”Alexandru Ioan I”**. Primul director al acestei școli comerciale a fost numit C. Troteanu.

Școala Superioară de Comerț din Galați a funcționat cu patru ani de studii până în anul școlar 1883-1884

când după noua lege, durata cursurilor a fost sporită la cinci ani. În primii treizeci de ani de funcționare (1864-1894) au frecventat cursurile un număr de 3.165 elevi, din care au absolvit un număr de 235 elevi.

În perioada 1894-1903, prin aplicarea legii P.P.Carp din 1893 se retrogradează Școala Comercială din Galați în coală comercială elementară cu durată de studii de trei ani, care pentru orașul Galați a constituit o lovitură nemeritată. Această eroare a fost corectată prin legea Spiru Haret - pusă în aplicare odată cu începerea anului școlar 1903-1904, când școala comercială de gradul al II-lea se transformă în Școală Comercială Superioară, cu patru ani de studiu.

Începând cu anul 1936 prin reorganizarea învățământului comercial: școlile comerciale elementare se transformă în gimnaziile comerciale cu patru ani de studii, iar școlile comerciale superioare se transformă în licee comerciale.

În primii 20 ani de funcționare Școala Comercială a funcționat în chiliile Bisericii Sf. Gheorghe, iar după anul 1885, școala s-a instalat într-un imobil din str. Mavramol în apropierea Poștei. După 8 ani de folosire a acestui local, școala a fost mutată într-o clădire din str. Foti.

Școala Comercială Superioară în perioada 1901-1927 a funcționat în str. Egalității cu patru clase de studiu.

Camera de Comerț și Industrie din Galați, ia decizia ridicării unui palat pentru învățământul comercial gălățean. Terenul a fost oferit pentru acest scop de către Primăria Municipiului Galați, iar construcția noului local a început în anul 1922 și a durat patru ani pentru realizarea primei părți din proiect, finalizându-se întreg edificiul în anul 1932. Localul are în total 90 încăperi din care 60 sunt ocupate de către Liceul Comercial de Băieți, iar restul de 30 încăperi de către liceul Comercial de Fete.

Legea prevedea câte 20 de burse pentru elevii săraci și merituoși, în plus statul acorda două burse prin concurs pentru studii în străinătate timp de trei ani, pentru a studia organizarea marilor întreprinderi industriale și comerciale, urmând și cursurile de învățământ comercial de acolo.

Corpul profesoral al școlilor comerciale din Galați nu a dus niciodată lipsa personalităților de primul rang, printre care putem aminti: Gr.Trancu- Iași, Al. Densușianu, N. Longinescu, D.N.Panaitescu etc.

Numele profesorului I.G.Munteanu este strâns legat de Școala Comercială Superioară din Galați pentru că a funcționat 45 ani ca profesor din care 27 de ani ca director fără întrerupere. Născut în anul 1865 în Săcele, jud. Brașov, este absolventul Institutului Superior de Comerț din Anvers în anul 1885. Prin concurs în anul 1886, ocupă postul de profesor la Școala Comercială din Galați, iar din 1889 este numit

director, funcție pe care o deține până în anul 1916 când este numit director al Băncii Românești din Galați. Din vasta lui activitate de cercetător al problemelor economice putem aminti următoarele lucrările: Chestiunea monetară(1894); Învățământul comercial(1899); Cauzele decăderii Galaților(1903); Naționalizarea comerțului și industriei(1910); Bani(1914)etc. Înființează “Societatea literară a elevilor” în anul 1902, cu scopul de a forma cultura generală a acestora, unde ține un ciclu de prelegeri de extrem interes. Pentru întreaga lui activitate a fost distins cu mai multe decorații.

Școala Comercială Superioară din Galați a avut cinstea de a contribui prin absolvenții ei, la realizarea îndrăznețului vis al dezrobirii fraților și la realizarea României Mari prin jertfa celor douăzeci și șapte din foștii elevi ai școlii. În cinstea lor la 3 iunie 1928 s-a fixat la loc de cinste o placă comemorativă, cu numele celor 27 de absolvenți ai școlii, căzuți în războiul pentru Întregirea Neamului. Placa comemorativă se afla așezată la intrarea principală, etajul I, iar tabloul cu fotografiile eroilor, se găsea în fiecare din clasele superioare.

“După pâine, educația este prima nevoie a poporului” spunea Danton.

Scurt istoric al Falezii Dunării la Galați

Este suficient să vezi o singură dată Dunărea pentru a te îndrăgosti iremediabil de ea. Mărețul fluviu produce o deosebită impresie călătorului care o vede întâia oară. Mihail Kogălniceanu, care avea 16 ani când a poposit, în aprilie 1834, cu delegația boierilor pe malul Dunării, la Galați, așteptându-l pe noul voievod Mihai Sturdza care venea cu corabia de la Constantinopol, a rămas profund mișcat sufletește de măreția cursului acestui fluviu și, de atunci, a păstrat un deosebit interes portului și ținutului Covurlui.¹

Astăzi, încă din primele ore ale zilei, alergători solitari pot fi văzuți pe faleza inferioară sau superioară a Dunării, parcurgând, într-un ritm impus și susținut, benzile de asfalt ale trotuarului sau ale aleei. Spre seară, aceeași faleză devine neîncăpătoare, transformându-se într-o zonă de socializare, de recreere, de loisir, în special în perioada caldă a anului. Dunărea, prin unduirile sale, te cheamă, te vrăjește, te leagă de ea.

Apele Dunării spală, la Galați, aproximativ 4 km de faleză, începând de la intersecția străzii Navelor cu strada Portului și Bulevardul Marii Uniri și până la vărsarea Siretului în Dunăre. Faleza este alcătuită din două platouri cu înălțimi diferite (20-30 m și 35-66 m),² pe care s-a dezvoltat orașul de-a lungul timpului. Dealul Țiglinei este dealul din Câmpia înaltă a Covurluiului (54 m alt.max), a cărui versant din partea de SE se scaldă în Dunăre.³

În cele ce urmează, ne propunem să întreprindem o întoarcere în timp și să parcurgem, nu exhaustiv, câteva momente din istoria falezii gălățene, a acestui pământ udat de apele Dunării, devenit de câteva decenii loc de promenadă.

În Dicționarul limbii române contemporane, cuvântul „faleză” provine din cuvântul francez „falaise” și desemnează pe de o parte țărmul înalt și abrupt al unei mări, iar pe de altă parte fâia de teren amenajată pentru plimbare pe malul mării.⁴ În lucrările de specialitate ce țin de domeniul geografie și geomorfologie, faleza este un povârniș cu pantă între 15 și verticală de înălțime variabilă, fără vegetație, creat de eroziunea marină de-a lungul unei coaste, ce se desfășoară la contactul dintre uscat și mare.⁵

Prin metonimie faleza este o formă de relief, reprezentată de malul înalt și abrupt al unui lac sau fluviu sau fâșia de teren amenajată artificial pentru plimbare, așa cum este cea de la Galați.

Transgresiunea Mării Negre în zona Siretului inferior se află la baza explicației lipsei locuirii omenești, pe teritoriul oraului Galați, în paleolitic. În perioada neolitică întâlnim aceeași situație, determinată, însă, de alți factori, dintre care se remarcă cel geografic. Larga terasă a Dunării, deschisă, lipsite de condiții naturale de apărare, nu era una propice pentru dezvoltarea unei așezări omenești, ca atare, din cele două aspecte geomorfologice prezente pe teritoriul orașului Galați, dealul și valea, doar dealul a întrunit condițiile de locuire începând cu perioada halstattiană, de tip Babadag⁶.

Faptul că descoperirile arheologice de pe teritoriul orașului Galați, chiar dacă nu sunt prea numeroase, dovedesc existența unor așezări pe parcursul mai multor perioade istorice, rezultă că platoul și dealul Galaților au oferit condițiile optime pentru viață, mai ales că existența vadurilor prin versantul abrupt și înalt al falezii, asigurau accesul la hrana oferită din belșug de Dunăre, peștii. Astfel, locuitorii erau feriți pe deal de viiturile aprige ale Dunării, se bucurau de un pământ bun pentru agricultură, iar prin vaduri ajungeau cu ușurință la apa care le oferea o mare diversitate de pește.

Atestat documentar în prima jumătate a secolului al XVI-lea, descoperirile arheologice de pe promontoriul Precista din imediata vecinătate a Vadului lui Racu, a unor obiecte din perioada medievală timpurie și apoi de secol XIV, XV, scot în evidență forme de locuire mai vechi decât atestarea documentară.

Căderea celor două cetăți-port ale Moldovei sub dominația Imperiului Otoman, în 1484, au creat premisele dezvoltării micii așezări rurale în *oppidum* – târg, așa cum apare în descrierea lui G. Reicherstorffer, *Chorographia Moldaviae, quae olim Dacia pars*, din 1541. Condițiile geografice și politice existente la acel moment, au determinat ca acest târg să devină unicul port al Moldovei și singura legătură a acesteia cu transportul fluvial și maritim, elemente importante în economia unei țări. Localitatea apare menționată, în lucrarea lui Reicherstorffer, ca așezare, fiind marcată cu trei turnuri, semn al unei anumite importanțe în ierarhia centrelor urbane din Moldova.

Pentru a ajunge la stadiul de *oppidum*, evoluția așezării de la sat la târg a început cu cel puțin un secol în urmă, deci în prima jumătate a secolului al XV-lea, în jurul vadului de trecere spre sudul Dunării, cunoscut drept Vadul lui Rașcu, locul de pornire al celor două

drumuri spre nordul țării: cel de pe valea Prutului și cel care urma valea Bârladului, numit la 12 mai 1546 „drumul galaților”.⁷

Așadar, locul pe care s-a întemeiat târgul a fost la malul Dunării pe dealul brăzdat de vadul pe unde se trecea în Dobrogea.

La începutul secolului al XVIII-lea, Galații era „un oraș mare clădit foarte neregulat”⁸. Din impresiile de călătorie ale lui Louis Emmanuele d’Antraigues, la 1779, aflăm că la acea vreme Galații se prezenta ca un „oraș mare, așezat pe un dâmb la malul Dunării.” Casele îndepărtate unele de altele sunt ca niște bordeie. Sunt construite din lut, întâi cuhnea lângă care se alipește încăperea „în care doarme tot neamul”. Acoperișul e uneori din tablă, dar de obicei e din stuf. Casele au curți împrejmuite în care oamenii își țin animalele. Casele din Galați, afară de câteva sunt ca cele de la țară.⁹

Medicul german F.S. Chrismar, la 1833, nota despre Galați, că orașul nu are nimic atrăgător. În afară de locuința guvernatorului și a câtorva magazine din port, nu vezi nimic din piatră. Totul este clădit din lemn, pretutindeni colibe scunde, nearătoase, rar cu un cat.¹⁰

Iar Edmund Spencer, venind în Galați în 1836, spune că în oraș nu este nici un han și nici un loc de distracție, cu excepția unei singure cafenele.¹¹

După Tratatul de la Adrianopole (1829) și acordarea regimului de porto-franco orașului Galați (1837), Galații cunoaște o dezvoltare impetuoasă.

Dealul, care cuprinde întreaga regiune sud-vestică și nordică, devine partea cea mai mare și mai frumoasă a târgului Galați, întinzându-se pe o suprafață de peste 651 ha.¹² Aici se face comerțul în amănunt și se găsesc clădirile cele mai numeroase și mai importante, fie pentru instituțiile publice, fie pentru particulari, aici sunt piețele alimentare, străzile cele mai frumoase; aici sunt autoritățile locale și autoritățile naționale.

Pe platforma de deasupra falezii Dunării de la Biserica Precista spre vest și sud-vest, la mijlocul sec al -XIX-lea, era moșia târgului cunoscută sub numele de „moșia Țiglinei” pe care se cultivau culturi. Moșie mănăstirească răscumpărată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, după 1860 părți din această moșie sunt date locuitorilor orașului aflat în plină expansiune. În zona aflată în studiu se vor construi

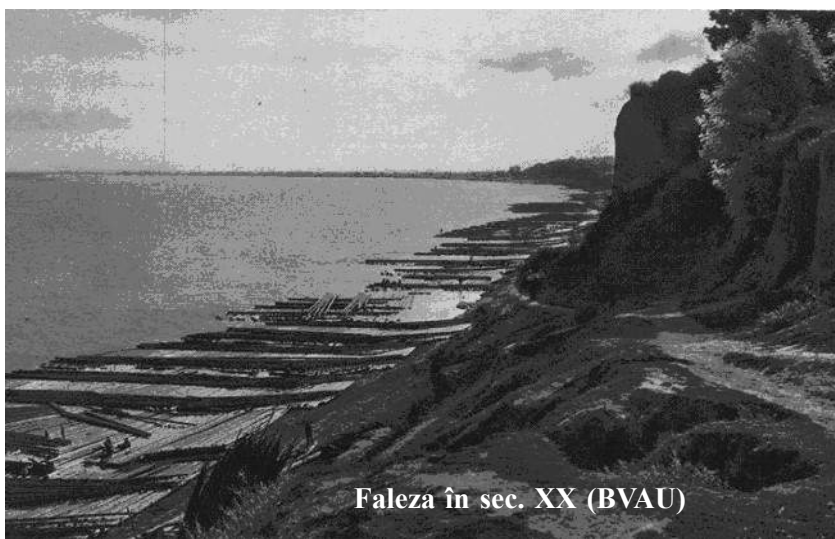
case de locuit, biserici: Biserica Sf. Trei Ierarhi, Biserica Sf. Nicolae Mantu. De asemenea pe deal în zona studiată au fost construite și câteva fabrici din cele 47 existente în oraș¹³, Fabrica de macaroane Zaphiratos, Fabrica de conserve Klein și Horovitz, Fabrica de bere Petrina iar în zona de trecere de la platou la dealul propriu-zis al Țiglinei întâlnim Fabrica de var D. Hriscu, Fabrica de ulei fiert.

Orașul Galați avea nevoie și de o instalație de filtrare a apei pentru locuitorii săi, astfel că în martie 1872 lucrările privind construirea și exploatarea uzinei pentru alimentarea cu apă filtrată a orașului a fost concedată lui Dimitrie Monnier din Marsilia, concesiune transmisă de acesta în 1873 lui George B. Cravley din Londra. Uzina ocupa 4 ha de pământ aparținând orașului, pe marginea drumului, în valea Țiglinei.

În 31 august 1872 edili orașului Galați contractează cu Grigore Eliade din București construirea unei rețele de canaluri destinată scurgerii apelor¹⁴. După o serie de lungi procese orașul Galați avea o rețea de canalizare abia în jurul anului 1892.

Tot spre sfârșitul sec. al-XIX-lea în partea vestică a platoului, pe malul Dunării, edilii orașului cedează teren pentru construirea cazarmilor de infanterie.

Cu toate acestea, pentru un oraș în devenire și în

plină expansiune, la sfârșitul sec. al XIX-lea, Faleză, malul abrupt al Dunării, a rămas același loc plin cu vegetație, greu accesibil, cu locuințe din chirpic sau lemn, la baza căreia buștenii coborâți cu plutele de pe Bistrița și Siret, dansau greoi pe undele bătrânului fluviu.

Trecerea de pe Faleză în port se făcea prin fostele vaduri devenite acum uliți, străzi: ulița Brașovenilor, ulița Covacilor – devenită Speranței iar mai târziu, în cinstea faptelor colonelului Boyle, a fost denumită după numele acestuia, astăzi o continuare a străzii Portului, strada Deciană azi strada George Enescu, Vadul Sacalelor,

Vadul Dinogetiei. Pe majoritatea dintre acestea se aflau construcții cu prăvălii la parter și construcții la etaj, consulate, hanuri și linii de tramvai (Brașoveni, Boyle).

Primul Război Mondial s-a repercutat negativ asupra platoului orașului prin bombardarea acestuia de pe malul opus al Dunării. În perioada interbelică urmele primului război mondial sunt șterse, orașul cunoscând strălucirea din perioada antebelică.

Ca locuri de promenadă a locuitorilor orașului Galați erau strada Domnească de la Piața Regală la Grădina Publică, cheiul Dunării unde lumea privea la

Faleza în perioada interbelică (Vechiul Galați în imagini)

corăbiile străine, sau pe platoul Țiglinei ori Ghertina unde erau urmele castrului roman.¹⁵ Faleza, cu malurile ei abrupte nu putea fi un obiectiv pentru recreerea gălățeanului.

Până în 1967, faleza rămâne aceeași formă de relief austeră, greoaie, năpădită de buruieni. Numeroasele cărți poștale ilustrate, fotografiile rămase de la înaintași, printre care și un scurt metraj executat pentru propagandă, de către un soldat german, în cel de-Al Doilea Război Mondial, surprind câteva secunde din faleza abruptă și sălbatică de la Galați.

Instaurarea noului regim politic, după cel de-Al Doilea Război Mondial a adus un suflu nou în viața social economică și politică a țării și implicit a orașului Galați. Se discuta tot mai mult despre sistematizarea orașului, înființându-se în acest scop un comitet al cărui președinte de onoare a fost ales Gheorghe Gheorghiu-Dej, în acea perioadă ministru al comunicațiilor și lucrărilor publice, președinte activ fiind inspectorul general administrativ Ghe. Glod, iar ca vicepreședinți figurând Neculai Ignat, prefectul județului Covurlui și C. Mârza, primarul orașului Galați. Cu sau fără voia elementului politic, orașul Galați se afla în fața unui alt început. Treptat, dar intensiv, statul, sub coordonarea vecinului

din est, a trecut la implicarea sa în toate activitățile, mai ales după ce zarurile fuseseră aruncate la 30 decembrie 1947.¹⁶

Sistematizarea centrului orașului a început în 1953, continuând cu asiduitate, pentru finalizarea centrului orașului distrus parțial în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Sistematizarea continuă și după 1960. Malul abrupt al „râpei” – Faleza, este sistematizat, lucrările începând în anul 1967 prin taluzarea falezei. Tot în aceeași perioadă clădirile mici existente pe malul râpei (falezei) sunt demolate. Sunt create noi fronturi arhitecturale ale orașului pe faleza dinspre Dunăre, vizibile de la mare distanță și care constituie de fapt fațada principală a orașului spre această cale de navigație internațională.¹⁷

În aceeași lumină, legăturile carosabile cu restul țării urmau să fie realizate printr-o autostradă care, în dreptul orașului, se amenaja în cadrul lucrărilor de consolidare a falezei ce separă zonele de locuit de malul Dunării. Darea în exploatare a acestei autostrăzi era condiționată de construirea a două poduri: unul peste Siret și unul peste canalul de acces la portul Combinatului.¹⁸

Magistrala interurbană urma să fie construită la 10 m sub coama taluzului, cu scopul de a realiza o legătură paralelă cu malul Dunării între Galați, Brăila și București.

Într-o fotografie din acea perioadă, se pot observa autocamioanele și utilajele care mușcă din pământul Falezei, dându-i o nouă configurație, chiar în imediata vecinătate a bisericii Sf. Gheorghe. Aceași biserică avea să cadă pradă sistematizării, fiind desființată, pe

locul ei și al fostului cimitir în care au fost înhumate rămășițele pământești al hatmanului Ivan Mazepa, construindu-se străzi, alei, blocuri de locuințe.

La Vadul lui Rașcu, în dreptul bisericii Precista, relieful a fost modificat major prin excavarea

pământului și nivelarea terenului pentru noile blocuri. Pe malul Dunării, cupele excavatoarelor mușcau din plin faleza, pentru a-i da forma concepută de către proiectanți.

Amenajarea Falezei și construirea scărilor (Vechiul Galați în imagini)

Betonierele au început să toarne stâlpi și platforme susținute de aceștia și ceea ce părea, în fotografii, a fi o structură suspendată, prin amenajarea ulterioară s-a dovedit a fi ceea ce, astăzi, numim „scările” de la Faleză. Sub scări, pentru recreerea publicului a fost amenajat un restaurant cu o terasă.

Amenajarea Falezei și construirea scărilor (Vechiul Galați în imagini)

Taluzarea falezei, construcția acelei „autostrăzi” și drumul de pe malul Dunării au continuat încă 2,5km, până în valea Țiglinei, acolo unde pârâul omonim se

vârșea în Dunăre.

În 1968, începe construirea Turnului de televiziune, o construcție unicat pentru oraș și România în acea perioadă, cu o înălțime impresionantă de 110 metri.

La înălțimea de 75 de metri se amenajase un restaurant de unde clienții puteau admira, de sus, o mare parte din oraș, o zonă extinsă din Dobrogea de lângă Dunăre, precum și din Muntenia de după Siret.

Fotografiile din perioada 1975-1985, scot în evidență rezultatul efortului imens de taluzare și amenajare a falezei. Această lucrare inginerescă a fost surprinsă și pe pelicula filmului românesc „Explozia”.

În anii 1976 și 1977, orașul Galați este gazda a două tabere de sculptură în metal, fiind invitați să participe artiști de notorietate din România. Lucrările lor au fost expuse pe

Faleză, aceasta devenind nu numai un loc de promenadă, ci și un muzeu în aer liber.

Astfel, locuitorii orașului, vizitatorii acestuia, plimbându-se pe Faleza Dunării își puteau bucura simțurile cu peisaje, cu lucrări de artă, iar din punct de vedere gastronomic, aceștia puteau să aleagă unul din vestitele restaurante de la Faleză: „Valurile Dunării” sau vasul „Libertatea”, fost yacht regal.

După anul 1990, Faleza gălățeană a Dunării a cunoscut foarte multe modificări. Pe de o parte o explozie a construcțiilor inițiate de dezvoltatorii imobiliari¹⁹ care, prin greutatea lor, afectează faleza superioară; edificarea unor construcții parazitare (restaurante și terase) pe malul Dunării, contribuind la distrugerea esteticii acestei zone. Vasul “Libertatea” a părăsit cheul gălățean pentru totdeauna, fiind înstrăinat într-un context la fel de tulbure precum apa Dunării de la

Galați.

Distrugerea și reconfigurarea geomorfologică a falezei a slăbit mult structura și rezistența acesteia,

apărând tasări, gropi, denivelări. Taluzarea falezii din anii 1967 și construcția blocurilor din perioada 1970-1980 pe faleza superioară, au răscolit nivelele de locuire, astfel încât cu greu mai poate fi descoperit ceva în această zonă. Cu ocazia săpăturilor din cadrul programului ISPA 2006-2011, la baza promontoriului Precista, au mai fost scoase la iveală elemente de ceramică, faianță, datate secolul XVIII-XIX, început

de secol XX, toate amestecate, iar arcadele unei hrube provenind de la biserica Sf.Gheorghe, au fost aduse la lumină, cu prilejul construirii unui hotel chiar pe locul cu pricina.

În concluzie, Faleza Dunării de la Galați a suportat modificări, în etape succesive, odată cu edificarea Țiglinelor, a micraioanelor, devenind încet, o zonă

extrem de căutată de către gălățeni, o zonă de promenadă și totodată artera de circulație ce leagă portul de vestul orașului.

Note:

¹ Gh. N. Munteanu-Bârlad, *Galații*, Societatea de Editură Științifică-Culturală, Galați, 1927, p. 15.

² Sorin Geacu, *Județul Galați, Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 115.

³ *Ibidem*, p. 168.

⁴ Dicționar al limbii române contemporane, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1980, p. 201.

⁵ André Guilcher, *Morphologie littorale et sous-marine*, Presses Universitaires de France, 1954, p. 42.

⁶ Mihai Brudiu, *Contribuții la cunoașterea genezei Hallstattului în sud-estul României*, în SCIV, 32, 1981, pp.351-356; I.T.Dragomir, *Mărturii hallstattiene tracogeto-dacice în regiunea de sud a Moldovei*, în Revista "Istros", Nr.II-III, Muzeul de Istorie Brăila, Brăila, 1983, pp.84-85.

⁷ Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați, de la origini până în 1918*, Vol.I, Editura Partener, Galați, 2008, p.35.

⁸ Ștefan Stanciu, Marin Stroia, *Orașul Galați în relatările călătorilor străini (de la începuturile sale până la 1848)*, Editura Biblioteca Bucureștilor, Galați, 2004, p.46.

⁹ *Ibidem*, p.54.

¹⁰ Ștefan Stanciu, Marian Stroia, op.cit., p.74

¹¹ *Ibidem*, p.79.

¹² Moise Pacu, op. cit., p.95.

¹³ *Ibidem*, p.259.

¹⁴ *Ibidem*, p.327.

¹⁵ Gh. N. Munteanu-Bârlad, op. cit., pp.16, 192.

¹⁶ Marius Mitrof, *Orașul Galați în presa locală din anii 1946-1947*, în "Mediamorfoze", Editura Tritonic, București, 2015, p. 233.

¹⁷ Victor Sebestyen, *Galați, arhitectura nouă*, Editura Meridian, 1967, p. 7.

¹⁸ *Ibidem*, p. 15.

¹⁹ Vezi presa locală din 1991-2018.

Institutul „Notre Dame de Sion”

Valentin Bodea

Institutul „Notre Dame de Sion” a fost înființat la data de 24 octombrie 1867 de către organizația călugărițelor catolice Notre - Dame - de - Sion.

Acesta cuprindea patru diviziuni: internatul, destinat pentru educația fiicelor din înalta societate, demi-internatul, pentru clasa de mijloc, externatul, pentru treapta de jos a poporului și școala de lucru, unde fetele sărace primesc gratuit învățatură și întreținere.¹

Internatul are două secții: primară cu cinci clase, din care una pregătitoare și secția secundară, cu șase clase, din care una intermediară, patru secundare și una superioară.

Demi-internatul avea aceeași structură, iar externatul numai cursul primar.²

Internatul și externatul aveau un curs cu program oficial pentru românce și altul cu program special pentru fetele de naționalitate străină.³

În anul 1869, s-a mai adăugat o școală confesională gratuită și un orfelinat intern, gratuit.⁴

La începutul anului 1870, institutul avea 40 de eleve, iar șapte ani mai târziu numărul lor a crescut la 200 de eleve.

În anul 1887, i se mai adaugă un externat de grad secundar.⁵

În anul 1889/90, numărul elevelor a ajuns la 481, ele provenind din România și din străinătate, fiind de diferite confesiuni și naționalități.

Corpul didactic și administrativ s-a mărit de la 18 călugărițe în anul 1877 la 63 de persoane în anul 1890.⁶

Institutul „Notre Dame de Sion” era cel mai căutat dintre toate institutele catolice din România.

La 19 mai 1899 într-un dosar de arhivă apare o cerere cu numărul 11048, semnată Maria Lagarmite, proprietară a imobilelor Pensionatului „Notre Dame de Sion”, strada Domnească, fără număr, înaintată Serviciului Tehnic al Comunei Galați, prin care dorea să dărâme o parte din construcțiile vechi aflate pe partea cu strada Domnească.

Zidăria va fi executată cu var și nisip, iar acoperișul din tablă.

Autorizația de construcție s-a eliberat de către Serviciul Tehnic al Comunei Galați la data de 24 mai 1899.⁷

Într-un alt dosar de arhivă din anii 1898-1913, Institutul „Notre Dame de Sion” era localizat pe strada Domnească, la numărul vechi 151/157 și numărul nou 111.

Localul institutului catolic se afla de fapt pe un teritoriu mai vast cuprins între străzile Domnească, Vultur, Zimbrului și Beldiman.⁸

În timpul primului război mondial a fost transformat în spitalul numărul 193 și bombardat

de către armatele Puterilor Centrale.⁹

În anii 1935-1936, Institutul „Notre Dame de Sion” funcționa cu un curs liceal complet cu opt clase, având ambele secții, literară și științifică, cu două cursuri primare, secția A și B, toate trei cu drept de publicitate din anul 1929.

Seriile de candidate la bacalaureat prezentate în anii din urmă atestă seriozitatea pregătirii lor, programele de studii ale statului se aplică cu strictețe, iar profesorii provin dintre cei mai distinși ai corpului didactic din oraș.

Astăzi clădirea se regăsește pe *lista monumentelor istorice din anul 2010*, pentru Județul Galați, la poziția 132, cod GL-II-m-B-03034, sub numele de Facultatea de Medicină, strada Domnească, numărul 111, construit la sfârșitul secolului al XIX-lea.¹⁰

Note:

1. Moise N. Pacu, *Cartea județului Covurlui*, I-II, Stabilimentul Grafic I.IV, Socecu, București, 1891, p.186.

2. *Ibidem*.

3. Gh.N. Munteanu-Bârlad, *Galații*, Societate de Editură tiințifică-Culturală, Galați, 1927, p.77.

4. *Ibidem*.

5. Paul Păltânea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, p.315.

6. *Ibidem*.

7. SJANG, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 148/1899, f.51,52.

8. Gh.N. Munteanu-Bârlad, *op.cit.*, p.77.

9. Informațiuni în „Galații-Noi”, an V, nr.85 (1065), 2 mai 1918, p.2.....Medalia „Bărbăție și Credință” cu spade clasa I călugărilor de la spitalul temporar nr.193 din Galați (Notre Dame de Sion) pentru curajul și devotamentul, fără seamăn cu care a contribuit la evacuarea răniților, când spitalul a fost bombardat; surorilor Marie David, superioara Institutului „Notre Dame de Sion”, Aldegond Maria, directoarea, Maria Valburger, Marie Otilie, Marie Fellina, Marie Simplicie, Marie Evodie, Maria Elma și Regis Francois”

10. *Lista monumentelor istorice 2010*, Județul Galați, p.13

Scurte referințe istorice ale imobilului din Galați, str. Domnească, nr.102*

În ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea, strada Domnească nu mai cunoaște modificări nici ca tramă, nici a funcțiilor: comerț, prestări servicii, alimentație publică, hoteluri de la Piața Regală (fostă La Răspântie) până la Biserica Greacă; locuințe cu curți și grădini de la Biserica Greacă până la capătul nordic, la Grădina Publică.

La 1893, după aprobarea Regulamentului de alinieri și construcțiuni, orașul era împărțit în trei ocoale sau circumscripții, iar construcțiile edificate trebuiau să fie din cărămidă, pe fundație de piatră sau beton, în ocolul I, clădirile din paiantă fiind permise doar în ocoalele secundare.¹

Începe o perioadă în care se construiește mult.

Locuințele unifamiliale, construite în stil eclectic, se bucură de curți generoase și grădini.

Casele sunt din zidărie cu pereți groși de 60-70cm., cu camere înalte, cu ferestre înalte, capabile să asigure iluminatul natural al saloanelor.

Intrările în locuințe erau monumentale.

Frontoane triunghiulare, în arcuri în plin cintru, sprijinite de coloane cu capiteluri compozite, înfrumusețeau fațadele acestor clădiri.

Corpurile principale, cele care asigurau funcțiunea de locuință ale proprietarilor se continuau cu anexele atribuite, pe de o parte, personalului de întreținere, iar pe de altă parte, funcțiunilor gospodărești (adăpost pentru trăsuri-garaje mai târziu, bucătării, spălătoare etc).

Zona cuprinsă între strada Zimbrului și strada Vulturului nu suferă schimbări fundamentale, fiind dominată în continuare, de construcțiile Pensionului Notre Damme de Sion, a cărui întindere era din strada Vulturului până aproape de strada Zimbrului.

Vis-a-vis de pension, pe strada Domnească, comuna Galați cedase un teren care se întindea din str. Domnească până în str. Mihai Bravu, Ministerului de Război pentru a clădi localul Comandamentului corpului de armată.²

Existau probabil și două proprietăți ale căror clădiri se înscriau în stilul epocii, arhitectura fiind

una eclectică cu elemente vernaculare.

Planul orașului Galați de la 1897, marchează ca importante în această zonă doar Pensionul Notre Damme de Sion, precum și proprietatea lui Plăvănescu, un proprietar important la acea vreme.

În anul 1904, au început demersurile pentru construirea unei Catedrale episcopale în Galați.

Deoarece Comandamentul corpului de armată nu a ridicat clădirea pe terenul cedat de comuna Galați, terenul a fost din nou cedat, de această dată de către Ministerul de Război, pentru construirea Catedralei ortodoxe.³

Planul orașului Galați de la 1908, lucrare aparținând conductorului de lucrări publice George Atanasiu, evidențiază în zona studiată, pe lângă Institutul Notre Damme de Sion și Catedrala episcopală, aceasta din urmă având un amplasament mult spre nord față de locul real.

Astăzi, în această zonă, pe strada Domnească, la nr.102, între două monumente istorice, Catedrala ortodoxă "Sf. Nicolae" la nord și Casa "Bănică Grigorescu" la sud, se află un imobil care aparține Universității "Dunărea de Jos", compus din două corpuri de clădire construite în stiluri arhitectonice diferite, în perioade diferite.

Cercetarea documentelor de arhivă nu au relevat nici planuri ale clădirii, nici acte de proprietate ale imobilului studiat.

A trebuit să ne rezumăm doar la documentele clădirilor învecinate, situațiile proprietarilor și a imobilelor din Galați, la ilustrate (cărți poștale și fotografii din diferite perioade), precum și la lucrările apărute în decursul timpului, în cuprinsul cărora apar referințe la imobilul studiat.

La recensământul din 1908, Catedrala ortodoxă figura pe strada Domnească la 196-198 număr vechi, 130 număr nou, având ca vecini la nord pe Gheorghe Mavromati iar la sud pe Gherasim Cordali, a cărui proprietate se afla la nr. vechi 194, nr.nou 128⁴

Aceasta din urmă reprezintă imobilul pe care îl prezentăm în lucrarea de față.

Un Dimitrie Cordali apare ca proprietar al mai multor case din Galați anului 1856, când Sfatul Orășenesc alegea, pentru găzduirea comisarilor ce aveau să formeze Comisiunea Europeană a Dunării, casele lui D.Cordali, comisului Haralambie Macri, paharnicului Nicolae Cucule și negustorului Marcu Thal.⁵

Un studiu aprofundat al documentelor de arhivă ar putea stabili dacă între Dimitrie Cordali din 1856 și

Gherasim Cordali din 1908 există vreo legătură de rudenie.

Municipiul Galați cunoaște o nouă renumerotare a imobilelor în anul 1926.⁶

Imobilul studiat își schimbă numărul, numărul vechi 128, devine numărul nou 134.⁷

În 1934, imobilul din strada Domnească, nr.134, aparținea lui Alexandru Doiciu, căci într-un act de înstrăinare a imobilului vecin, cel al inginerului Gheorghe E.Radu ⁸ apare că acesta se învecina la nord cu proprietatea lui Alexandru Doiciu.

De altfel, în anul 1930 dar și în anul 1936, același Alexandru Doiciu figurează la aceeași adresă într-o listă a abonaților telefonici din orașul Galați.⁹

Lipsa unor documente edificatoare ne îndeamnă să înaintăm supoziția că imobilul a fost înstrăinat de către Gherasim Cordali lui Alexandru Doiciu, între anii 1911-1929.

Familia Doiciu era o familie înstărită din Galați, deținând mai multe proprietăți în Galați, Brăila ¹⁰, Sinaia, București ¹¹, Constanța, o fabrică de cherestea în portul Galați, păduri, moșii în județul Covurlui, Cuca fiind una dintre ele.

Și tot de familia Doiciu este legat și episodul sângeros, din martie 1907, întâmplat la Galați, când locuitorii din mahalalele Lozoveni și Vadul Ungurului care munceau în dijmă pe moșia lui Anton Doiciu, nemulțumiți de contractele de arendare încheiate cu acesta, au pornit către Prefectura Covurlui.¹²

Celor din Lozoveni și Vadul Ungurului li s-au alăturat și locuitorii din Bădălan, ”oamenii din Bădălan care nu se duc la biserică și vor să împartă averea boierilor” ¹³ cum se vorbea prin oraș, în păturile sociale înalte.

La 1881, Ilie Doiciu, tatăl lui Alexandru Doiciu, împreună cu G.Antachi, G.Cavaliotti, toți liberali, au creat ”Liga progresului național” cu scopul de a ”forma educațiunea vieții publice”. ¹⁴

Prosperitatea și poziția socială l-au determinat pe Ilie Doiciu să candideze pentru Parlament, astfel încât apare în ”Listele provisorii de eligibili la Senat” din anii 1882,1884.¹⁵

Ilie Doiciu locuia în Galați, pe strada Domnească, la număr vechi 113, număr nou 73, imobil care după decesul acestuia, a rămas moștenire celor doi fii ai săi, Anton și Alexandru.¹⁶

Anton Doiciu figura, în același an, cu un imobil proprietate, lângă casa tatălui său.¹⁷

Anton era căsătorit cu o descendentă dintr-o familie veche boierească, Prăjescu ¹⁸, fosta soție a lui N.Krupeschi, „o femeie micuță și frumoasă, ca o statueta de Tanagra” ¹⁹, cu care a avut o fată, Pulcheria, zisă Cherica, născută în 1905.

Probabil că din cauza obezității ²⁰, Anton I.Doiciu a decedat în 1918,lăsându-i moștenire întreaga avere fiicei sale care „ nu semăna cu maică-sa la înfățișare, ci cu taică-său, era lălâie, pleoștită, diformă când ajunsese femeie” ²¹

Pulcheria Doiciu avea să se căsătorească, în anul 1931, cu principele Dimitrie Gr.Sturdza.

La momentul succesiunii, fiica fiind încă minoră, averea a fost administrată de către un consiliu de tutelă compus din mama ei și de fratele lui Anton Doiciu, Alexandru, tot atât de bogat, de activ, de întreprinzător și inteligent, proprietarul imobilului din strada Domnească, imobil care face obiectul studiului de față.

Nu cunoaștem motivele pentru care Alexandru Doiciu vindea, la 24 martie 1923, familiei inginerului Ioan Maco(n)i „, o porțiune de teren cu tot aflător pe ea” din Galați, str.Domnească, nr.134, teren în suprafață de 979 mp, care se megieșea „la nord cu Piața Catedralei” iar la sus, sud-vest și vest cu proprietatea lui Alexandru Doiciu²²

Nu reiese din document ce anume se afla pe acel teren, dar credem că, dacă s-ar fi aflat o clădire, aceasta ar fi fost menționată.

Acest teren este imobilul (teren și construcții) în care funcționează astăzi Poliția Municipiului Galați.

După 1945, odată cu instaurarea unui nou regim

politic, imobilul din strada Domnească, nr.134, servește atât ca locuință, precum și ca sediu al „Inspecției Energia”.²³

Mărturia unor locuitori în vârstă ai orașului cum că în imobilul din strada Domnească, număr vechi 134, actual 102, ar fi funcționat după 1950, Securitatea Statului, suscită o analiză amănunțită, mai ales că documentele, cu referire la acest aspect, sunt mai greu de cercetat deocamdată.

Într-un interviu al preotului Capotă, luat cu puțin timp ca acesta să treacă la cele veșnice, reiese că: „Securitatea era gard în gard cu Catedrala. Am ieșit pe poarta Catedralei și am intrat imediat pe poarta Securității, pe care le despărțea un zid. Acolo când am intrat, ne-a dus în fund acolo și m-a vârat într-o cameră. Dar când am intrat în cameră am văzut că de jur-împrejurul pereților erau oameni care stăteau pe un scaun cu fața la perete.

Cât am putut am tras cu ochiul dar n-am văzut pe nimeni cunoscut.”²⁴

Or, imobilul care „era gard în gard cu catedrala”, era imobilul vândut de Alexandru Doiciu în anul 1923, și care, prin lotizare, căpătase numărul 136.

În anul 1948, la imobilul învecinat, cel din str.Domnească, nr.136, figura pe lângă persoane fizice, Siguranța Statului.²⁵

Totuși, dacă se are în vedere că acest imobil se învecina la est cu imobilul de pe strada Mihai Bravu, număr vechi 9, aflat în administrarea Ministerului Afacerilor interne²⁶, existența unei unități aparținând Ministerului Afacerilor Interne, în a cărui perimetru să fie inclusă, pe lângă clădirile din str.Domnească, nr.136 și Mihai Bravu, nr.9, și clădirea din strada Domnească, nr.134, pare plauzibilă.

La renumerotarea imobilelor din anul 1965, imobilul din str.Domnească (devenită în 1948 Bulevardul Republicii) nr.134, primește nr.102.²⁷

După anul 1970, când noul sediu al Securității din Țiglina I a fost finalizat, imobilul din str.Republicii, nr.102, devine sediul Clubului Sportiv „Universitatea” (CSU) Galați.

În anii 1990, a fost sediul Facultății de Educație Fizică și Sport, iar după anul 2004, a găzduit Facultatea de Arte din Galați.

Pe parcursul exploatării imobilului, acesta a suferit o serie de degradări cauzate de cutremurele din 1940, 1977, 1986, 1990, dar și de dezinteresul manifestat de cei care l-au avut în administrare sau proprietate.

În jurul anului 2009, imobilul ajuns în stare improprie de funcționare, a fost evacuat.

Abordând aspectul arhitectonic al imobilului din strada Domnească, nr.102, putem afirma că, deși la prima vedere, pare un tot unitar, de fapt, acesta este

alcătuit din trei corpuri de clădire ce au fost edificate în perioade diferite, unite între ele printr-un hol median.

Sușinem această ipoteză datorită aspectului cornișei care, la corpul aflat spre Catedrala ortodoxă „Sf.Nicolae”, se continuă prin aticul ce ascunde acoperișul (specific arhitecturii de secol XIX, început de secol XX), în timp ce la celălalt corp, cel situat în partea sudică, acoperișul este evazat.

O altă diferență constă în plastica fațadelor care, doar la o privire atentă, îți dezvăluie diferențele de abordare a ornamenticii.

Imobilul din strada Domnească, nr.102, are în plan o formă rectangulară, dezvoltându-se pe trei nivele demisol, parter și etaj și un pod locuibil, tip mansardă.[...]

Fațada clădirii prezintă trei partiuri.

Două dintre partiuri sunt dispuse simetric față de partiul central și conțin, fiecare câte o fereastră de mari dimensiuni, încheiate în arce coborâte.

Partiul central se detașează prin cele două ferestre mai înalte decât ferestrele laterale, terminate în arc de cerc în plin cintru, cu ancadrame ample întrerupte.

Registrul superior al partiului central ne relevă, sub atic, trei ferestre dreptunghiulare, de mici dimensiuni, folosite pentru iluminarea podului mansardat.

În perioada interbelică sunt edificate încă două corpuri, la intervale pe care nu le putem preciza, însă cunoaștem ordinea construirii acestora.

Primul corp edificat este cel aflat pe latura de sud a clădirii vechi, având un regim de înălțime demisol, parter, etaj.

Noua clădire este mai impozantă și mai bogat ornamentată.[...]

Toate golurile edificiului nou construit sunt conturate de ancadrame profilate, iar timpanele de zidărie sunt bogat ornamentate cu stucaturi.

Încheierea orizontală de contur, sub streșină, este puternic profilată și tratată ornamental cu benzi orizontale.

La acest corp, se observă dorința de redefinire identitară a arhitecturii naționale neoromânești, în care se caută valorificarea unor elemente structurale și decorative preluate din arhitectura vernaculară românească (stâlpii), din arhitectura bisericască moldovenească și muntenească (tipuri de acoperiș, paramenți de zidărie, brâuri, ancadrame), din arhitectura brâncovenească (alternanța de zidărie simplă cu ancadrame, parapeti), precum și a unor teme compoziționale selectate din arhitectura zonală, care devin elemente de compoziție specifice (tema turnului, a foișorului).²⁹

Ele sunt puse în temă la scară monumentală, tipul

de clădire solicitând acest lucru.

Pe fațada sudică a acestui corp de clădire era o intrare monumentală de tip romanic, străjuită de colonete andosate, specifice stilului neoromânesc, ornamente care pot fi văzute și astăzi.

Această intrare a fost ulterior modificată ca simplu gol de fereastră.

Între anii 1936-1937, un nou corp de clădire este edificat, de această dată pe partea de nord a vechii construcții.³⁰

Era o clădire retrasă de la aliniamentul străzii, cu un regim de înălțime demisol, parter, etaj.

Prin concepția tehnică (adică prin încadrarea clădirii vechi cu două construcții înalte), proiectantul a reușit să asigure ritmicitate și armonie întregului ansamblu.

Coerența planimetrică și structurală este dată prin jocul volumelor, a alternanțelor plin-gol, a materialelor folosite, astfel încât privită în ansamblu, edificiul are aspectul unui palat.

La cercetarea la fața locului nu au fost identificate inscripții care să ne amintească de comanditar, arhitect, sau constructor.

Acestea fie nu au existat, fie au fost șterse în urma modificărilor survenite ulterior asupra clădirii.

Construcția a suferit modificări arhitectonice, în perioada de după 1950.

Aceste modificări sunt evidente prin compararea imaginilor de arhivă cu existentul.

Au fost modificate o serie de goluri de uși cu goluri pentru ferestre, au dispărut luminatoarele de pe acoperișul corpului central, etc.

Pe latura de nord, corpul de clădire a fost alungit până la aliniamentul celorlalte corpuri.

Andosarea acestui corp cu clădirea veche s-a efectuat, probabil, prin desființări de zidărie interioară și recompartimentări.

De asemenea, corpul vechi de clădire a fost mărit în partea de est pentru realizarea holului median care face legătura între corpul vechi și corpul sudic, acesta fiind de sine stătătoare, fără nici o legătură între ele.

Din punct de vedere structural, cele două corpuri sunt alcătuite din pereți portanți din zidărie de cărămidă cu grosimi variind între 50 și 60 de cm la exterior și 30 cm la interior.

Planșeele dintre nivele sunt din lemn cu plafoane din șipci și trestie, cu tencuieli cu mortar din var.

Șarpanta acoperișului este din lemn cu învelitoare din tablă zincată.

Fundațiile sunt de tipul tălpi continue dispuse sub pereți portanți.

Din strada Domnească, accesul se realizează prin holul de legătură dintre cele două corpuri de clădire.

Holul este zona de fațadă cea mai bogat

ornamentată.

Organizarea interioară funcțională este specifică programului inițial și relativ ușor de refuncționalizat.

În încăperile corpului vechi, central, mai pot fi observate pe tavane stucaturi.

Celelalte încăperi sunt lipsite de elemente decorative.

Tâmplăria este din lemn pe căptușeli, iar ușile exterioare au fost sculptate cu elemente decorative stilizate.[...]

Construcția a avut de suferit de pe urma cutremurelor.

Cutremurele din anii 1986 și 1991 au amplificat defecțiunile existente și au generat noi avarii.

În anul 1994, în urma unei expertize tehnice au fost recomandate luarea unor măsuri tehnice de consolidare la structură și fundații.

Nu se cunosc cauzele pentru care nu au fost luate măsurile respective.

În 2003, s-a solicitat o nouă expertiză.

Nici de această dată nu au fost aplicate măsurile care aveau ca rezultat asigurarea unei exploatari normale a construcției.

Au început să apară, din ce în ce mai evident, fracturi deschise în zidărie, deplasări ale pereților și ale plafoanelor, fără însă a pune în pericol clădirea.

Un incendiu produs în iarna anului 2014, i-a afectat o parte din acoperiș și interiorul corpului de clădire mai vechi.

Clădirea a rămas însă în picioare, solicitând, astfel, proprietarilor găsirea soluțiilor pentru restaurarea și revigorarea ei.

Imobilul din strada Domnească, nr.102, prin arhitectura sa, încadrându-se în tipicitatea străzii Domnească de la început de secol XX, nu numai ca arhitectură, ci și prin faptul că este înconjurat de clădiri monumente istorice, a fost clasat ca monument istoric în anul 2014, clasare contestată, în temeiul Legii 244 din 2001, republicată în 2006, privind protejarea monumentelor istorice, de către proprietarul imobilului, la Ministerul Culturii.

NOTE

1. Primăria Municipiului Galați, *Galați- ambient citadin*, coordonatori proiect Cristian Dragoș Căldăraru și Dan Basarab Nanu, Galați, 2007.

2. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria Galați*, Dosar 63/1904, f.2.

3. *Ibidem*, f.4.

4. *Ibidem*, Dosar 127/1908, f.15.

5. *Ibidem*, Dosar 49/1857, ff.1,2,5v.

6. *Ibidem*, Dosarele 40,41,42,43,44/1929.

7. *Ibidem*, Dosar 42/1929, f.5.

8. Act de schimb autentificat la Tribunalul județului Covurlui, Secția I, sub nr.5095 din 15 decembrie 1942, document pus la dispoziție de către actualul proprietar al imobilului din strada Domnească, nr.100.

9. Radu Volbură, *Anuarul orașului Galați și al județului Covurlui*, 1930-1931, „Dunărea”- Institut de Arte Grafice, Brăila, part.IV, p.1 și *Anuarul orașului Galați și al județului Covurlui* 1936-1938, p.8.

10. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brăila, *Fond Tribunalul Județului Brăila, Transcripțiuni, vol.II*, Registrul 50, nr.330/6 iunie 1892.

11. Monitorul Comunal al Primăriei București, Anul XIX, Nr.10, 8 martie 1915.

12. Adrian Pohrib, *Din Istoria Poliției Române.Poliția orașului Galați între anii 1932 și 1949.Istoric și documente*, Editura Agaton, 2013, p.73.

13. Gheorghe Jurgea- Negrițești, *Troica amintirilor sub patru regi*, Editura Cartea Românească, București, 2007.

14. Paul Păltânea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, p.219.

15. Monitorul Oficial al României, Nr.249, 9/21 februarie 1882 și Nr.88, 24 iulie/5august 1884.

16. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria Galați*, Dosar 106/1908. f.14v.

17. *Ibidem*.

18. Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, Editura Albatros, București, 1999, p.232.

19. Crișan V. Mușețeanu, *Lumea copilăriei mele*, Editura Alma, Galați, 2001, p.295.

20. *Ibidem*.

21. *Ibidem*, p.296.

22. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Tribunalul Covurlui, Secțiunea I, Acte autentice*, vol.II, f.252.

23. *Ibidem*, *Fond Primăria Galați*, Dosar 179/1948, f.111 v.

24. *Ibidem*.

25. *Ibidem*.

26. Ordinul nr.586/28.02.1975 al ministrului de interne.

27. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria Galați*, Dosar 152/1965, fila 112.

28. *Ibidem*, *Dosar 153/1911*, f.56.

29. Direcția Județeană pentru Cultură Galați, Dosarul monumentului istoric Corp W(CI).

30. „Acțiunea”, anul 8, nr.2230, din 6 noiembrie 1937.

*Articol preluat din Revista „Danubius”, XXXIV, 2016 a Muzeului de Istorie „Paul Păltânea”, Galați.

Bijuterii arhitecturale gălățene

Situat în centrul Galaților, fostul Palat al Justiției (astăzi sediul **Universității Dunărea de Jos**), a fost construit între anii 1911- 1913 după planurile arhitecților **Grigore Cerchez** și **Anton Vîrnav**.

Palatul Administrativ (actualmente sediul Prefecturii Galați) a fost construit între anii 1904-1906 după planurile celebrului arhitect **Ion Mincu**, fiind inaugurat la **27 aprilie 1906** în prezența **Principelui Ferdinand** și a **Principesei Maria** (viitorii regi ai României mari).

Primarii Galațiului – slujitori ai urbei și ai cetățenilor*

Începuturile organizării administrative la Galați datează din 6 iunie 1830, când urbea a fost administrată de o comisie orășenească formată din spătarul **Dumitrache Codreanu**, paharnicul **Paraschiv Șerban** și paharnicul **A. Oprișan**.

În decembrie 1831, comisia a fost înlocuită de Sfatul Municipal, alcătuit din trei membri.

Organizarea modernă a administrațiilor comunelor urbane, introdusă prin aplicarea Regulamentului Organic, la 13.01.1832, alege primul sfat la Galați, în anul 1832, alcătuit din Petrache Altântovici, Iordachi Mantu și Ioan Siminovici.

Galațiul, în istoria sa, a avut de la prima lege c o m u n a l ă modernă privind organizarea și administrarea c o m u n e l o r u r b a n e , promulgată în 1864, și până în prezent, **110 p r i m a r i**, personalități cu pregătire în cele mai diverse domenii, efectuată, în cele mai multe cazuri, în străinătate.

Bineînțeles, că spațiul nu ne-ar permite o înșiruire a tuturor celor pe care îi considerăm că au avut adevărate contribuții la dezvoltarea urbei și de aceea vom enumera numai câteva nume care și-au pus amprenta asupra urbei prin ceea ce au realizat în folosul cetățenilor și spre cinstea orașului.

Alexandru D. Moruzzi s-a născut la data de 30 martie 1815, la Constantinopol, Imperiul Otoman.

Se stabilește la moșia tatălui în anul 1829, la Pechea, și este educat aici de dascăli greci aduși special de la Constantinopol, după obiceiul familiilor boierești din acea perioadă.

În anul 1856, obține cetățenia moldovenească, iar la 26 septembrie 1857, este numit de către Nicolae Vogoride "Comisariu extraordinar în orașul Galatzi, pentru toate lucrurile atingătoare

de îmbunătățirea și înfrumusețarea aceluia oraș."

A făcut parte din Adunarea electivă (ianuarie 1859) în care Alexandru Ioan Cuza a fost ales ca domnitor al Moldovei.

A fost și membru în Comisia Centrală de la Focșani, care elabora legile comune ale Principatelor.

După adoptarea primei Constituții a României (1866) a fost ales deputat în Parlament, din partea Județului Covurlui.

A fost ales de două ori primar al Municipiului Galați, între 15 aprilie 1871 și 29 aprilie 1873, apoi, între 27 iulie 1874 și 23 septembrie 1874,

deoarece în acele timpuri, primarii se alegeau la câteva luni de mandat.

Odată cu începerea Războiului de Independență (iulie 1877) Alexandru D. Moruzzi înființează un comitet ad-hoc pentru strângerea de fonduri în vederea ajutorării ostașilor români și hotărăște înființarea unui spital, care va purta numele "Spitalul Elisabeta Doamna".

Prințul Alecu Moruzzi, așa cum era cunoscut, a fost căsătorit de patru ori și a avut șase copii.

Fiica sa, Maria (1863-1921) este cea care s-a căsătorit cu fiul lui Alexandru Ioan Cuza (1862-1889) iar după moartea acestuia, s-a recăsătorit cu Ion I. C. Brătianu.

Om cu viziune, Alexandru D Moruzzi a comandat primul plan modern de sistematizare a orașului, cu străzi drepte și largi, piețe și grădini publice, a realizat amenajarea și modernizarea portului de la Dunăre, pentru că România nu avea ieșire la mare, principalul port pentru exportul și importul de mărfuri fiind Galațiul; au fost construite cheiuri din piatră, platforme, magazii și toate utilitățile necesare unui trafic comercial portuar aflat în plină dezvoltare; a introdus apă curentă și canalizare în orașul "de sus" și iluminatul public cu "gaz aerian" obținut din cărbune.

În timpul primului său mandat de primar (la 13 septembrie 1872) s-a dat în folosință calea ferată București – Brăila – Barboși – Galați.

Pentru că de la gară se traversa un drum cu o colină spre partea de sus a orașului, primarul Alexandru D. Moruzzi consolidează pereții acesteia, construind, în anul 1874, un zid de piatră, prevăzut cu scări (Scara Moruzzi) și cu un grilaj de fier.

A murit la 6 februarie 1878, locuința din Galați, strada Mihai Bravu și a fost înmormântat la moșia sa din Pechea, alături de părinții săi.

În memoria sa, gălățenii i-au ridicat un bust de bronz, pe strada Domnească, distrus de comuniști, după 1948.

Astăzi, îi poartă numele strada care face legătura cu antierul Naval și o mică piață, în "Port", cât și școala gimnazială din Pechea.

Constantin A. Ressu s-a născut la 5 noiembrie 1843, în satul Cărăpcești, Comuna Corod, Județul Tutova, actualmente Galați.

La Iași, studiază la Facultatea de Drept, timp de doi ani și apoi își continuă studiile la Facultatea de Drept din Bruxelles.

Primarul cu **patru mandate**, supranumit și "primarul teilor", Ressu, a condus destinele urbei, astfel: **noiembrie 1866 – martie 1887, august 1888 – septembrie 1889, noiembrie 1890 – februarie 1891 și septembrie 1894 – iulie 1895**, fapt care arată aprecierea din partea cetățenilor acordată edilului, avocatului și directorului cotidianului gălățean "Poșta", fost deputat de Covurlui, din ianuarie 1888, până în octombrie 1895.

A fost tatăl apreciatului pictor național Camil Ressu.

A intrat în istoria Galațiului prin plantarea teilor pe strada Domnească, înlocuind astfel, un alt legendar parfum, cel al salcânilor din Galați.

În semn de reală recunoștință, gălățenii i-au ridicat prin colectă publică, un monument, drept "omagiul pentru însemnatele servicii aduse orașului Galați."

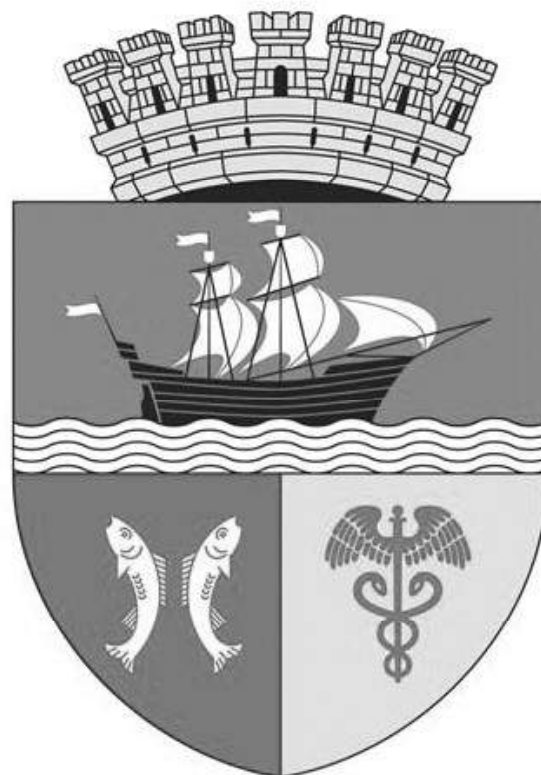
A trecut în neffință, la 5 martie 1896, în etate de 52 de ani, fiind înmormântat în Cimitirul Eternitatea din Galați.

În anul 2011, prin inițiativa generalului în rezervă Neculai I. Staicu – Buciumeni, a colonelului în rezervă ing. Vasile Manolache Hulea și a lt. col. în rezervă Ilie Lungeanu din Galați, mormântul a fost restaurat, piatra de mormânt, fiind tratată și reșezată la locul ei.

Eugen M. Bonachi s-a născut în Comuna Vlădești, județului Covurlui, la data de 14 octombrie 1875.

Studiază la Facultatea de Drept din București.

A fost judecător la Tribunalul Covurlui (30 septembrie 1900 – 28 martie 1902), prim procuror la Tribunalul Covurlui (26 mai 1909), avocat, primul președinte al Curții de Apel Galați, delegat suplănt

din partea României, în Comisia Europeană a Dunării, Președinte al Tribunalului Maritim, reprezentant al României în Comisia Europeană a Dunării, membru în Comitetul pentru unificarea dreptului fluvial, de la Societatea Națiunilor.

A fost președinte de comisie interimară (asimilat rolului de primar), în perioada februarie – 27 martie 1918, fiind primul edil al urbei, care a dat piept cu mizeria lăsată de război în Galați.

Era caracterizat ca reprezentând "la noblesse de robe, de l'esprit et de l'epee", oferind soluții „tăios de luminoase și neîndurat de juridice."

A rămas în istoria urbei noastre drept persoana care, deși a stat la cârma orașului doar trei luni, a luptat cu toată puterea împotriva sărăciei, a foamei și a mizeriei și a încercat să readucă Galațiul pe linia de plutire, reabilitând pe cât posibil, străzile și clădirile distruse în urma războiului.

Sub președenția sa, în cadrul ultimei ședințe a comisiei interimare, compania de gaz din Galați a fost amendată cu suma de 72.000 de lei, „pentru vădita rea credință în executarea obligațiilor contractuale."

În perioada în care a condus destinele urbei, a obținut fonduri importante pentru diferite lucrări de asanare a orașului și igienizare, a pus bazele unui dispensar comunal și a unor săli pentru spitalizarea bolnavilor și a femeilor gravide.

A încercat să rezolve una dintre problemele spinoase ale populației, aceea a pâinii, însă nu a avut parte de succes, din cauza disfuncționalității morilor, a lipsei materialelor și a combustibilului.

A decedat la Viena, în data de 10 decembrie 1936 și a fost înhumat la Galați, la data de 8 ianuarie 1937.

Ștefan H. Ștefan s-a născut la 2 decembrie 1880, în localitatea Târgu Ocna, județul Bacău.

Licențiat al Facultății de Drept din București (1903), unde susține lucrarea cu titlul *Concordatul în dreptul comercial român*, Ștefan H. Ștefan manifestă, încă din anii studenției, o înclinație spre tranzacțiile imobiliare.

Și-a terminat studiile la Paris și a devenit, în scurt timp, șef al Baroului Galați.

Provenea dintr-o familie de negustori armeni, care făceau afaceri în porturile Galați, Brăila și Sulina.

Își demonstrează calitățile de lider, în anul 1896, când a fost desemnat primul director al Societății Branșelor din Galați – Patronatului IMM-urilor, din zilele noastre.

Era renumit pentru o avere uriașă, dată de faptul că ar fi avut în proprietate peste 100 de imobile, de unde i-a venit și supranumele „omul cu 100 de case” și de succesul în politică, după ce l-a învins, în colegiul Galați, pe cunoscutul istoric Nicolae Iorga, la alegerile parlamentare, din 1914.

A fost prefect al județului Covurlui (10 ianuarie 1919 – 8 septembrie 1919) și **primar al Galațiului din luna ianuarie 1925, până în luna iulie a anului 1926.**

A fost primul dezvoltator imobiliar al orașului Galați, cel care a construit blocuri de locuințe în Galați, în perioada interbelică.

Construiește numeroase imobile pe actuala stradă Bălcescu, pe Dogăriei, sau pe strada Alexandru Ioan Cuza.

A intrat în istoria edililor gălățeni prin modernizarea instalațiilor de încălzire a Băii Comunale; modernizarea Uzinei Electrice, prin achiziționarea a două grupuri electrogene și a șase pompe cu electromotoare; este inițiatorul proiectului de electrificare a părții de sus a orașului Galați; a dezvoltat rețeaua de tramvai, prin încheierea unor contracte și achiziționarea de șine, dublând linia de tramvai de pe strada Traian și a pavat cu piatră cubică strada Traian; a alocat suma de 400.000 lei, în vederea construirii Monumentului Soldatului Român; a construit monumentul și cavoul din Cimitirul „Eternitatea”.

În anul 1946, odată cu sovietizarea României, familia avocatului decide să părăsească țara.

Pentru că nu au putut pleca decât cu puține bagaje, se spune că cea mai mare avuție ar fi rămas în țară, în câteva butoaie din stejar.

Aceasta cuprindea colecția de bijuterii a familiei, tablourile semnate de artiști celebri, argintăria și multe alte lucruri de preț.

Butoaiele ar fi fost ascunse într-un segment al tunelului care unea fosta Biserică Sfântul Gheorghe (zona Panoramic) cu Biserica Precista – tunel despre care se spune că a existat – pe care l-au surpat amatorii de chilipiruri, în primii ani de după Revoluție, dar nu se știe dacă au găsit ceva.

Avocatul moare la 28 iunie 1972, la București, și lasă legenda încă vie în urma sa.

Cristache Teodoru s-a născut la Galați, în data de 2 ianuarie 1881.

A urmat cursurile Facultății de Drept din București, apoi a revenit la Galați, ca avocat și Decan al Baroului de Covurlui.

A fost președintele Frontului Românesc la Covurlui, președintele Comitetului colar al coalei Normale de băieți „C. Negri” și consilier de drept al Municipiului Galați, membru în Comitetul General al Societății „V. A. Urechia” (1931).

În timpul Primului Război Mondial, a fost căpitan de rezervă al Regimentului 51 Infanterie, unde a luptat cu dârzenie și demnitate, căzând grav rănit, în luptele din Dobrogea.

Cristache Teodoru a fost, pe rând, președinte de Comisie Interimară, **primar al orașului Galați, în două perioade, de la 7 decembrie 1928, până a 27 mai 1931 și din octombrie 1932, până la 24 noiembrie 1933** – fiind în același timp al ultimului mandat, și deputat de Covurlui.

Ca primar al orașului Galați, a făcut o serie de imperioase îmbunătățiri edilitare și a oferit sprijin tuturor celor ce i-au solicitat sprijinul.

În anul 1930, în perioada în care conducea destinele urbei, a cedat un teren Societății V.A. Urechia, pentru construcția Palatului Culturii.

Demersurile sale au continuat până la obținerea autorizației de construcție, în data de 18 august 1933, când Palatul Culturii primește destinația sa din strada Domească, nr 59 (actualmente, clădirea care adăpostește *Teatrul Dramatic „Fani Tardini”*), cu scutire de plata oricăror taxe cuvenite municipiului.

Prin acest mărșă dar, primarul îndeplinește un vis al lui V. A. Urechia pentru care acesta se străduise întreaga viață.

În data de 28 aprilie 1931, primarul Cristache Teodoru a semnat actul de donație a terenului din strada Gării, nr. 35 (pe atunci str. I. Heliade Rădulescu) pentru actuala Casă a Corpului Didactic, cu o condiție: „lucrarea să fie gata în trei ani!”

Pentru strângerea de fonduri s-a organizat ani la rând, baluri și conferințe, s-a folosit o parte din cotizația

anuală de 120-220 lei de persoană, abonamente la revista „Școala și viața” și ziarul „Cuvântul învățătorului”, s-au vândut caiete elevilor și s-au strâns donații.

La inaugurarea clădirii, în data de 4 iunie 1939, a participat subsecretarul de stat la Ministerul Educației Naționale, marele istoric Constantin C. Giurescu, rezident regal, care se pare că s-a implicat în reușită.

Cu un cult deosebit pentru personalitățile orașului, primarul Cristache Teodoru împreună cu un Comitet condus de acesta propune și ridică reputatului medic Alexandru Carnabel, prin colectă publică, un bust realizat în bronz de maestrul Oscar Spaethe.

Amplasat, la acea vreme, pe strada Romulus, bustul a fost coborât de pe soclu, după 1965, atunci când a început construirea blocurilor din cartierul Mazepa.

Bustul este amplasat, acum, în curtea Spitalului de Psihiatrie „Elisabeta Doamna.”

În anul 1932, primarul **Cristache Teodoru** ia inițiativa ridicării unui monument dedicat lui Alexandru Ioan Cuza pe care trebuia să-l realizeze același sculptor, Oscar Spaethe.

Proiectul era gândit pentru Parcul Municipal.

Deși oferta fusese acceptată, din păcate, ea a rămas numai la această fază.

Lipsa fondurilor, ca și schimbarea, în noiembrie 1933, a primarului Cristache Teodoru, au împiedicat transpunerea ei la o altă scară și în material definitiv.

De asemenea, are meritul de a amenaja, în anul 1933, un parc care există și în zilele noastre, și poartă numele „Libertății.”

El l-a construit pe teren care devenise maidan din cauza faptului că ideea construirii unui complex rezidențial pe pământurile pe care fusese un cimitir protestant în perioada interbelică, a fost abandonată.

Acest om de seamă al Galațiului moare la 17 septembrie 1947, demonstrând că a știut să-și facă suprema datorie și intrând în istoria Galațiului ca primarul care a inaugurat o clădire ce a îndeplinit, de la darea în folosință, până astăzi, funcția pentru care a fost clădită, aceea de Casă a profesorilor.

Ghiță Vasiliu s-a născut la Galați, la data de 19 octombrie 1892.

Studiază Facultatea de Drept din Paris și devine avocat.

Între 1922 și 1926, este Prefect al Poliției Galați.

A deținut funcția de consilier municipal, în guvernarea liberală, care a început la 14 noiembrie 1933.

A fost ales **primar al Galațiului în perioada 1 februarie – 8 decembrie 1942.**

Părinții săi erau agricultori cu dare de mână, care,

la sfârșitul veacului al XIX – lea, au dăruit pământ ca să se înființeze spitalul din Pechea.

A rămas în legenda Galațiului ca omul care în timpul mandatului a inaugurat clopotnița de la Cimitirul „Eternitatea” și, ca o ironie a sorții, a trecut primul pe sub ea, plecând la cele veșnice.

Deși n-a stat la primărie decât zece luni, primarul a realizat o mulțime de obiective.

În primul rând, a refăcut orașul care fusese distrus de bombardamente și de marele cutremur din 1940, realizând un plan de sistematizare a acestuia; a refăcut străzile, inclusiv strada Domnească; a reparat 12 școli, mai multe dispensare, azilul de bătrâni și Spital „Elisabeta Doamna”, precum și mai multe biserici; a căutat fonduri pentru repararea și reabilitarea Catedralei; a ridicat cantine pentru săraci.

Folclorul local spune că primarul era cunoscut pentru firea aprigă prin care le cerea subalternilor să lucreze corect, îi și pălmuia pe cei de care se plângeau nevestele, făcea controale prin piețe, travestindu-se într-un om nevoiaș, mergea la lucru chiar dacă era foarte bolnav.

Căpitan în rezervă, a fost distins după Primul Război Mondial „pentru meritele sale vitejești” cu decorațiile: „Steaua României”, „Coroana României” cu spade și panglică de Virtute Militară în grad de cavaler, „Crucea comemorativă”, „Avântul ării”, „Sf. Stanislau”.

Dar, dacă războiului i-a supraviețuit, mandatul i-a fost întrerupt de o boală care l-a secerat, la numai 50 de ani, în data de 8 decembrie 1942.

Primarul, avocatul și moșierul Ghiță Vasiliu a rămas până astăzi, în conștiința gălățenilor, prin sintagma „a merge la Ghiță Vasiliu”, sinonimă cu a-ți da firescul sfârșit.

Stan Alecu, de profesie inginer, a fost Președinte al Comitetului Executiv al Sfatului Popular al orașului Galați (echivalentul funcției de primar al municipiului), în perioada **mai 1963 - februarie 1968.**

În tot acest interval, a exploatat și valorificat frumusețile naturale ale Galațiului.

Prin proiectele realizate în timpul mandatului său, s-au continuat acțiunile de dezvoltare și înfrumusețare a orașului.

A început extinderea orașului, în amonte și aval de Dunăre, prin construirea de blocuri de locuințe, în cartierele Mazepa și Țiglina I, Țiglina II, realizând aici esplanade, bulevarde și străzi care duceau toate la Dunăre, s-au cheltuit sume impresionante pentru lucrările edilitare, pentru întreținerea și extinderea spațiilor verzi, au fost extinse rețelele de canalizare și străzile.

A fost primarul care a pus pe primul plan

problemele culturii și artei gălățene, realizând toate modificările urbanistice pe baza planurilor arhitecturale care țineau cont de tradiția locului. Astfel, a construit un cinematograful cu 800 de locuri, un dispensar, școli însumând în total un număr de 136 de săli de clasă și o nouă stație AVIASAN. Tot în perioada mandatului său, s-a început taluzarea malului Dunării și realizarea falezelor inferioare și superioare, începând de la Uzina de Apă, până în centrul Galațiului. Ca primar, a participat la inaugurarea punerii în funcțiune a primului obiectiv de la Combinatul Siderurgic Galați: Laminorul de tabla groasă (14 septembrie 1966).

Se poate spune că, prin viziunea sa și prin contribuția la proiectul de sistematizare a orașului, a intrat în istorie ca edilul care „a întors Galațiul cu fața la Dunăre.”

Caranghel Ioan s-a născut la Galați, în data de 18 octombrie 1938.

A absolvit Liceul Vasile Alecsandri Galați, apoi a urmat Academia de Studii Social Politice „Ștefan Gheorghiu” din București.

A fost instructor al Comisiei Economice din cadrul Consiliului Popular Județean Galați și ultimul **Președinte al Comitetului Executiv al Sfatului Popular al orașului Galați (echivalentul funcției de primar al municipiului)**, conducând destinele urbei între **august 1984 și 22 decembrie 1989**, momentul Revoluției pentru căderea regimului comunist.

Era cunoscut ca un bun coordonator și un om de un real cuvânt.

Pe timpul mandatului său, orașul a căpătat o înfățișare arhitecturală și peisagistică de excepție: a fost realizată fântâna arteziană „Păpădia” de la Casa de Cultură a Sindicatelor Galați (după un proiect din China, având în vedere că în acea perioadă, orașul Galați se înfrățise cu Wuhan); s-a amenajat zona de promenadă din Parcul Mazepa (strada Brăilei) cu fântâni și spații verzi; au fost plantate magnolii în Complexul Spicu; au fost organizate spațiile verzi, din zona pietonală dintre „P-uri” spre Faleză (actuala alee Axis Libri), de pe strada Saturn; spațiile verzi de la Orașelul Copiilor din Țiglina I; au fost plantați salcâmi pe rampa de gunoi de la Siret; s-a construit Drumul de centură al orașului; s-a reamenajat Parcul „Eminescu” și Muzeul de Istorie.

A murit în data de 13 decembrie 1996, la Galați, și a rămas în istorie, prin faptul că, în perioada în care era primar, într-un interval record de timp, o lună și jumătate, a reușit să construiască Stadionul „Dunărea” (situat aproape de Spitalul Județean) pentru meciul Oțelul – Juventus, din anul 1988, stadion care există și astăzi, fiind cel mai mare din municipiul Galați.

Dacă primarii intrați în istoria urbei care și-au

desfășurat activitatea înainte de Revoluție, printre mulți alții, pe care nu i-am amintit aici, au avut în majoritate studii de drept, puțini fiind ingineri, în anii de după **Revoluția din 1989**, Galațiul a avut șapte primari, trei numiți (inginerul Ion Mușat – primar numai pentru o zi, profesorul universitar Florea Oprea și Inginerul Samoilă Pătrașcu) și patru aleși de către comunitatea locală.

Dintre cei patru aleși, trei au fost de profesie ingineri și doar unul cu studii de drept, actualul primar care încă nu și-a încheiat mandatul.

Eugen Durbacă s-a născut la data de 16 mai 1943, în municipiul Bacău, fiind al doilea copil al familiei de brăileni Vintilă și Ștefana Durbacă.

A urmat cursurile Facultății de Mecanică din cadrul Institutului Politehnic Iași (actuala Universitate Tehnică „Gheorghe Asachi”), specializarea Mașini Termice.

A urmat apoi Academia de Studii Economice „Ștefan Gheorghiu”, după care a studiat Management Administrativ în Grecia la *Management Services International*.

A lucrat ca inginer mecanic la diverse întreprinderi de Construcții și Montaje Siderurgice Galați, a fost numit Director SUCT Galați, iar până în 1983 a fost Director Întreprinderea de Utilaje Grele pentru Construcții și la Centrala Industrială Navală Galați.

Ca o recunoaștere a activității sale, în anul 1982, a fost propus pentru funcția de ministru adjunct al metalurgiei.

În anul 1992, Eugen Durbacă a candidat la funcția de **primar** al Municipiului Galați și a câștigat alegerile de două ori, consecutiv, între anii **1992-1996 și 1996-2000**.

La finalul primului mandat, în 1996, acesta a devenit și senator, însă și-a prezentat demisia în Parlamentul României pentru a fi alături de gălățeni.

La alegerile din anul 2000, a fost ales consilier local de Galați, iar în octombrie 2008, a devenit Vicepreședintele Consiliului Județului Galați.

Din 2012 până în 2016, Eugen Durbacă a fost ales senator de Galați.

La finele celor două mandate ale primarului Durbacă, acesta se putea mândri cu următoarele: Uzina de Apă II; Ansamblul Arhitectonic Lapidarium Centru; Cantina de Ajutor Social; reparația capitală a străzilor Brăilei, Siderurgiștilor și Domnească; parcul din Valea Țiglinei (cunoscut ca Parcul Durbacă, de fapt și de drept „Parcul Corneliu Coposu”); pasajul pietonal de la P-uri; parcul din Mazepa; modernizarea viaductului de la gară; amenajarea piețelor și asfaltarea unor străzi și a Drumului de Centură; repartizarea a 4500 de locuințe sociale.

Dumitru Nicolae s-a născut la 29 noiembrie 1940,

în localitatea Hârșova, județul Constanța.

A absolvit Institutul Politehnic București, Facultatea de Energetică.

A fost inginer și director al Combinatului Siderurgic Galați, o lungă perioadă de timp.

Poate și din acest motiv, a primit din partea gălățenilor, **de trei ori consecutiv, încrederea de a-l avea în fruntea lo, între 2000-2012.**

Pe timpul mandatelor sale, urătoarele realizări l-au evidențiat: reparația a 60% din subsolurile blocurilor cu bani de la bugetul local; contorizarea consumurilor de apă caldă și rece; asfaltarea străzilor din cartierele mărginașe; plantarea unui milion de copaci; a atras fonduri europene de peste 85,7 milioane de euro pentru infrastructură; un sistem integrat de management al deșeurilor; punerea în practică a programelor sociale și de monitorizare integrată a factorilor de mediu și de îmbunătățire a serviciilor publice; parcul din zona Selgros; modernizarea Teatrelor Dramatic și Muzical; construirea serei orașului și a Cartierului Dimitrei Cantemir; stația de tratare a apelor menajere și stația de colectare a gunoiului; începerea construcției Parcului Industrial.

Numele lui Dumitru Nicolae rămâne legat de proiectele ISPA: sistemul integrat de colectare a deșeurilor menajere și industriale și reabilitarea rețelelor de apă potabilă, canalizare și construcția stației de epurare a apelor uzate.

Marius Stan s-a născut în data de 5 iunie 1957 la Hunedoara.

A absolvit Facultatea de Metalurgie (1983), secția Prelucrări Metalurgice din cadrul Universității Galați.

Cu excepția perioadei iunie 1989 - ianuarie 1990, când a lucrat ca inginer la Combinatul Metalurgic, Marius Stan a activat o perioadă îndelungată în fotbal, mai întâi ca jucător, iar mai apoi ca manager.

Sub conducerea lui, echipa de fotbal „Oțelul” a câștigat titlul de Campioană a României.

La alegerile din iunie **2012, câștigă mandatul de primar al orașului Galați, pe care îl conduce până în 2016.**

Este căsătorit și are trei copii.

El a finalizat investițiile începute de Dumitru Nicolae: axa Oțelarilor – Asachi; străzile Bălcescu, Democrației și Ana Ipătescu; Grădina Publică (inclusiv fântâna arteziană); Parcul Rizer; Bazinul de înot de la Baia Comunală; renovarea Sălii Sporturilor, construirea parcării de TIR-uri situată pe Drumul de Centură; asfaltarea străzii Brăilei; Parcul Viva și un parc în Cartierul Micro 39; a fost cel care a demolat garajele și chioșcurile pentru a realiza parcări auto, locuri de joacă și spații verzi; a demarat construcția primelor două campusuri de locuințe sociale; a modernizat

Orășelul Copiilor și a început construcția sediului Primăriei prin transformarea fostei săli a Aplaudacilor.

Rămâne în istorie pentru cel mai important proiect lansat: construcția unui tunel pe sub Dunăre, pe care nu a reușit să-l pună în practică.

Ionuț Pucleanu s-a născut pe data de 2 mai 1981, la Galați, dintr-o familie respectată, mama fiind învățătoare și tatăl polițist. A absolvit Facultatea de Drept din cadrul Universității „Nicolae Titulescu” din București, după care a urmat studii postuniversitare, în cadrul Institutului Diplomatic Român.

Este unul dintre cei mai tineri primari din istoria urbei și vine după ce a ocupat postul de director al Serviciului „Ecosal” din cadrul Primăriei Galați (2013-2016)

Din iunie 2016, conduce destinele urbei gălățene.

Dintre realizările importante pentru orașul Galați, merită amintite: inaugurarea sediului actualei Primării; modernizarea străzilor Traian, Saligny, Tecuci, artera de acces și parcare din Complex Ancora; deschiderea Centrului de permanență pentru servicii medicale din Micro 39; rezolvarea problemelor intervenite pe Faleza Superioară; modernizarea intrării în Galați dinspre Brăila; modernizarea centrului orașului, de la „Potcoava de Aur” până la P-uri, incluzând și zona „Spicu” și a străzii Domnească de la Hotel „Galați” la Parcul „Eminescu”, inclusiv; repararea și modernizarea străzii Traian și a prelungirii acesteia.

Printre proiectele în derulare se numără: lucrările la parcare supraetajată de la Spitalul Județean; reabilitarea arterei de la Colegiul Național „Mihail Kogălniceanu”; lucrările la intrarea în oraș dinspre Tecuci, la Talcioac și la Târgul Auto; începerea lucrărilor în cartierele sau zonele: Mazepa I, Mazepa II, Țiglina I, Micro 19, 20, 21, I. C. Frimu, Micro 38, 39A, B, C și o parte din Micro 13; reparațiile capitale la Pasajul „Dunărea”.

Deși mandatul acestui tânăr energic nu a luat sfârșit, se pare că pe tot parcursul acestuia la Primărie lucrurile s-au schimbat în bine pentru gălățeni și, poate nu întâmplător, ci tocmai pentru faptul că oamenii cu formare juridică au viziuni mult mai îndrăznețe. Vom vedea cu ce va rămâne în istoria urbei Domnia Sa.

Aceasta nu înseamnă că vremea inginerilor primari a luat sfârșit, iar noi, gălățenii, avem așteptări și exigențe sporite de la ei, indiferent de pregătirea profesională a acestora.

*Articol preluat din STUDII ȘI ARTICOLE, ISTORIE, EDUCAȚIE, CULTURĂ, nr. 4, 2019, Editura Axis Libri, periodic editat de Asociația Profesională Școala Gălățeană

Virgil Madgearu, selecțiuni din Arhivele Siguranței

O personalitate definitorie a spectrului politic din perioada interbelică este cea a lui Virgil Madgearu. Absolvent al Liceului “Vasile Alecsandri” din Galați și-a continuat studiile în Germania, la Universitatea din Leipzig în cadrul căreia a susținut teza de doctorat în anul 1911 cu titlul lucrării “Zur industriellen Entwicklung Rumäniens”¹. La vârsta de 29 de ani, în urma unui concurs, ocupă postul de profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, unde a activat până la sfârșitul vieții².

Pregătirea profesională a profesorului Madgearu este impresionantă și în domeniul ministerial, fiind numit încă din martie 1918 secretar general al Ministerului de Industrie și Comerț³, iar mai târziu devine ministru (la Agricultură și Domenii, la Industrie și Comerț, la Lucrări Publice și la Finanțe). De asemenea, a fost și ministru ad-interim la Comunicații⁴.

Virgil Madgearu ajunge secretar general al Partidului Țărănesc, deputat în mai multe rânduri din partea aceluiași partid. Loialitatea față de interesele supreme ale țării este confirmată de rolul său cheie în divulgarea „afacerii Schuller” în care a fost implicat parlamentarul Constantin Argetoianu. Această afacere a sărăcit visteria statului cu aproximativ 18 mil. lei⁵.

Calitățile sale diplomatice vor fi exploatate de liderii țărăniști, Iuliu Maniu și Ion Mihalache. Aceștia îl vor delega la Paris în 1926 pentru a-l vizita pe Carol II⁶, în ideea readucerii pe tron a acestuia, ca o replică la regența liberală. Meritele sale sunt recunoscute și în cadrul Conferinței Vamale de la Geneva, când va fi ales vicepreședinte al Conferinței, precum și Președintele al Comisiunii a doua⁷ însărcinată cu stabilirea programului pentru cooperare internațională și asanare economică a Europei. Sub aspect doctrinar concepția sa politică este reflectată în conferința pe care o susține la Institutul Social Român, patronat de Dimitrie Gusti, unde afirma că *statele agricole puteau progresa către socialism fără să fie nevoie să treacă prin etapa capitalistă a industrializării*.

Exigența profesorului Madgearu, dar și faptul că se zvonea că acesta este una apropiat al unor lideri evrei a atras antipatia studenților

extremiști. Astfel, într-o notă a Siguranței din anul 1927 apare informația că ”studențimea a hotărât într-o ședință secretă, că la prima ocazie va bate pe frunțașul țărănist Madgearu”⁸.

Spre sfârșitul domniei Regelui Carol al II-lea, societatea românească trecea printr-un moment greu, stare pe care liderul țărănist o înțelegea perfect. Astfel, în anul 1939 afirma ”în situația de față, am convingerea că împotriva actualului regim nu se mai poate face nimic pentru a-l înlătura. În consecință trebuie să ne supunem soartei și să nu ne mai zbatem (...) n-avem ce face decât să lăsăm să se umple paharul și apoi vom fi nevoiți să asistăm la o mare catastrofă ale cărei tragice urmări le va suporta M.S. Regele împreună cu noi”⁹.

În seara de 22 martie 1940 liderul țărănist a fost audiat în fața Parchetului Tribunalului Militar din Capitală alături de Tudor Teodorescu-Braniște, Sigmund Birman, M. Solomon, Leopold Stern și Achile Șaraga. Pe baza jurnalului Consiliului de Miniștri și Deciziei nr. 4264 a Ministerului de Interne, s-a stabilit domiciliul obligatoriu pentru Virgil Madgearu la Mănăstirea Bistrița din județul Vâlcea. ”Infrațiunea” era aceea de ”acte săvârșite împotriva acțiunii de pacificare internă și unire națională întreprinsă de guvern”¹⁰.

În cursul zilei de 26 martie, la doar 4 zile de la decizia Tribunalului din București, Iuliu Maniu a fost întrebat de câțiva prieteni despre internarea lui Madgearu. Răspunsul acestuia a fost ”internarea frunțașului național-țărănist este actul demonstrativ al unui regim autoritar care se sprijină pe forță și căruia nu i se pot cere explicațiuni. Măsura se îndreaptă indirect împotriva lui Maniu și a luptei pe care el o duce împotriva regimului. Este diabolic procedeeul de a lega numele lui Madgearu de câțiva evrei, pentru a cultiva sentimentul antisemit din țară, cu scopul de a atrage simpatii regimului”¹¹.

Din cercurile ziariștilor și publiciștilor din capitală, se lansase informația că fixarea domiciliului forțat ar fi fost cauzată de afirmații pe care le-a făcut acesta cu privire la procesul lui Max Auschnitt. Astfel se afirma că procesul Max Auschnitt s-ar datora unor presiuni oculte ce s-ar fi exercitat asupra justiției de unele personalități cu sentimente filo-germane, cu scopul ca prin condamnarea și compromiterea lui ca atare să se ajungă la îndepărtarea capitalului englez din țară, deoarece Max Auschnitt era considerat exponentul finanțelor englezești în România¹².

Soția liderului țărănist, Ecaterina V. Magearu, într-o discuție cu Mihai Popovici, un reprezentant al Partidului Național Țărănesc se găsea ”deceționată de faptul că fruntașii național-țărăniști nu au întreprins nimic concret pentru a obține eliberarea soțului”¹³. Astfel, soția politicianului din Galați, a scris Regelui Carol II o scrisoare prin care îi spunea că soțul acesteia a fost ”acuzat pe nedrept de a fi întreprins o acțiune de tulburare a operii de pacificare și uniune națională. Soțul meu a răspuns clar, dovedind că în afara de un nepot, fost legionar pe care l-a întâlnit întâmplător în familie, nu a avut niciun contact cu niciun fost legionar”¹⁴. Apelez la înaltul simțământ de dreptate al Majestății Voastre rugându-vă călduros să ordonați să se revizuiască eroarea săvârșită”¹⁵.

Printr-o decizie a Ministrului de Interne, Virgil Madgearu este eliberat din domiciliul obligatoriu la data de 19 aprilie¹⁶, doar că va sfârși la scurt timp (27 noiembrie 1940) fiind executat de către un comando legionar.

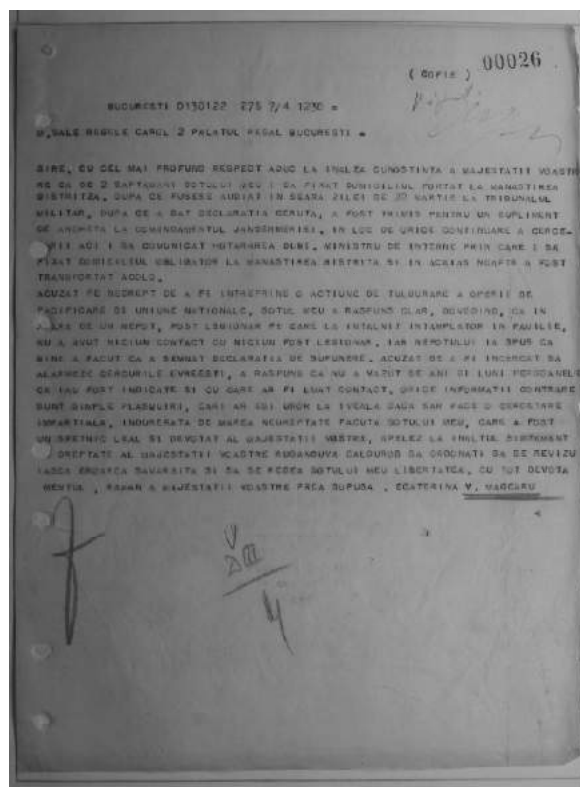
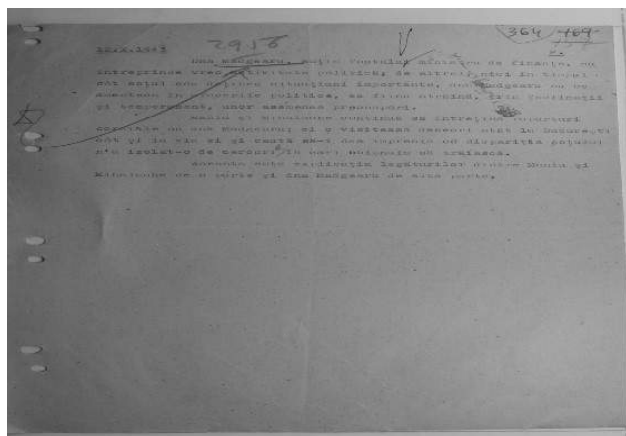
A fost înmormântat la cimitirul Belu, unde au asistat (din notele agenților Siguranței), 1.000 – 1.200 persoane, printre care Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Mihai Popovici, dr. N. Lupu, Sever Bocu, Pan Halippa, Gh. Popovici, Ghiță Pop, Ministrul Angliei la București, studenți și profesori¹⁷.

Sic transit gloria mundi!

Note:

1. Cu privire la dezvoltarea industrială a României
2. Ioan Căpreanu, *Virgil Madgearu – disursuri parlamentare*, Ed. Tipo Moldova, Iai, 2009, p.12
3. *Ibidem*, p.12
4. Vreamea, din 27.06.1929
5. Ioan Scurtu, *Istoria Partidului Țărănesc 1918-1926*, Ed. Enciclopedică, Bucureti, 2002, p.97
6. Al. Gh. Savu, *Dictatură Regală*, Ed. Politică, Bucureti, 1970, p. 41
7. Vreamea, din 23.12.1930
8. ACNSAS, I 329733, f. 2
9. *Ibidem*, I 329733, f. 3
10. *Ibidem*, I 329733, f. 16
11. ACNSAS, I 329733, f. 23
12. *Ibidem*, I 329733, f. 20
13. *Ibidem*, I 329733, f. 33
14. *Ibidem*, I 329733, f. 26
15. *Ibidem*, I 329733, f. 26
16. *Ibidem*, I 329733, f. 40
17. ACNSAS, I 329733, f. 47

Documente din Arhivele CNSAS:

Sinagogle comunității israelite din Galați*

Arthur Viorel TULUȘ,

În urbea gălățeană prezența evreilor nu este atestată documentar înainte de secolul al XVI-lea, însă din moment ce la sfârșitul acestui secol ei dețineau deja în oraș locașuri de rugăciuni și își deschideau primul cimitir este ușor de presupus că evreii s-au putut așeza aici anterior acestei perioade.

Stabilirea lor în Galați a fost favorizată și de existența unui drum moldovenesc ce lega capitala Moldovei, Iași, de Constantinopol și trecea prin portul gălățean.

Cel mai probabil, la mijlocul secolului al XVII-lea, orașul Galați avea circa 3.000 de locuitori și aproximativ 300 de case.

Pe lângă românii majoritari (moldoveni), în urbe trăiau evrei, armeni, unguri, turci, greci, sârbi, bulgari, etc..., majoritatea etnicilor străini având ocupații comerciale sau meșteșugărești.

Datorită distrugerilor și devastărilor produse de armatele turcești și tătărești, populația orașului nu va crește prea mult până în secolul al XVIII-lea.

Instabilitatea zilei de mâine și turburențele înregistrate frecvent în zona portului îi determină pe locuitorii mai înstăriți ai urbei, inclusiv pe evrei, să se mute în zona înaltă a orașului începând din a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Dealul orașului, până atunci nelocuit, devine rapid parte componentă a urbei.

Evreii s-au așezat îndeosebi pe străzile Cojocarilor (mai târziu Principesa Maria, în prezent strada Mineralelor), Israelită (ulterior Războieni), Serii, Movilei, Tecuci, Română și Traian.[...]

Primele date privind o defalcare a populației orașului pe etnii le avem în catagrafia din 1845.

Conform acesteia, din totalul celor 4.695 de familii înscrise în Galați, 243 erau familii evreiești.¹

Gheorghe Platon, care a coroborat datele

catagrafiilor din 1838 și 1845, ne-a oferit cifre asemănătoare: un total de 4.527 familii din care 208 evreiești.²[...]

După opinia noastră, numărul evreilor declarați ca având această etnie în cele două catagrafii, situat între 208 și 234 familii, pare a fi prea mic raportat la ponderea ulterioară a etniei în masa populației orașului.

De aceea, cel mai probabil, o serie de familii evreiești din rândul sudiților s-au declarat ca aparținând etniei statului sub protecția căruia se aflau.

Fondul comunitar existent (sinagogi și alte instituții rituale, societăți, școli, spitale, etc.) și atractivitatea orașului, din perspectiva oportunităților economice și comerciale oferite sau al profesiilor liberale ce puteau a fi practicate, au încurajat migrația și altor familii evreiești către Galați.

Nu în ultimul rând, sporul natural pozitiv, a contribuit și el la creșterea numărului evreilor din marele port moldav.

Astfel, în 1913 populația evreiască a orașului era estimată a fi cuprinsă între 13.000- 15.000 de suflete, devenind etnia cea mai numeroasă după români.

În pragul primului război mondial, comunitatea israelită din Galați se situa pe locul al patrulea ca mărime în Vechiul Regat, după comunitățile din București, Iași și Botoșani.

În perioada interbelică, creșterea numerică a

populației evreiești a continuat în același ritm, ajungând, conform datelor recensământului general al populației României din decembrie 1930, să fie formată din 19.252 suflete (după neamul declarat)- 19,1% din totalul populației; respectiv 19.915 suflete (după religia mozaică declarată)- 19,8%³

Templul societății meseriașilor israeliți - studiu de caz

A fost la început o simplă casă de rugăciuni, într-un local închiriat de Societatea Israelită de meseriași din Galați, dat din anul 1876.

Cum scopul principal al acestei societăți, era păstrarea și cultivarea comorilor și tradiției evreiești, comitetul avu ca primă grijă ridicarea unei sinagogi proprii.

Această dorință, nu putu fu tradusă în fapt până în anul 1889, când societatea având de acum fondurile necesare, a cumpărat, pe numele a șapte membri din comitet, un loc pe strada C.A.Rosetti, pentru care a plătit lei 8.100, ca la 22 Septembrie 1890 să fie întocmit proiectul pentru clădirea templului.

În ședința de la 22 februarie 1892, fu aleasă comisiunea de construcție formată din dnii: Haim Kornberg, M.Șapira și Simon Kohn, iar în ziua de Lang Boomer (3 Maiu) avu loc în prezența unui numeros public și al reprezentanților tuturor instituțiilor evreiești,

punerea pietrei fundamentale a clădirii, iar la 9 Maiu ora 6 a.m a început construcțiunea.

În aceeași zi avu loc o ședință în care se hotărâ cumpărarea locului învecinat pentru suma de lei 1.140, loc necesar măririi curței templului.

La 25 August 1893, templul fu înzestrat cu jețuri iar la Noembrie i se instală Uron -Kodeș-ul.⁴

La 31 Iulie 1895 fu angajat cantorul și corul, iar în ziua de 11 August 1896, templul construit în mare parte de un număr de membri ai societății, în mod cu totul gratuit, fu inaugurat, în prezența unui public numeros.

Au trecut anii.

Enoriașii înmulțindu-se, templul ajunsese insuficient și pe deasupra necesita o serie de reparațiuni radicale.

Cum timpul nu era propriu, nefiind în casa societății banii necesari unei reconstruirii, lucrurile s-au amânat până în anul 1925, când grație acțiunii perseverente dusă de dnii: Jean Steuermann, președintele comisiunii de construcție a templului și Jean G. Kaufmann, președintele societății, vechiul desiderat ajunsese realizabil.

Astfel la 19 iunie 1927, piatra fundamentală la reconstruirea templului, fu pusă cu un fast deosebit.

Lucrurile de reconstrucție începură imediat și cum fondurile societății nu erau suficiente, comitetul societății lansă un apel călduros către membri, rugându-i să sprijine, prin donațiuni și împrumuturi benevole, construirea la care s-a pornit.

Rezultatul acestui apel fu subscrierea sumei de lei 520.695 (230.578 donațiuni și 290.117 împrumuturi benevole).

Întreaga reconstrucția a costat lei 2.420.927 și fu terminată spre sfârșitul lunii August din anul 1929.

Templul care este o podoabă a orașului, este situat pe strada C.A. Rosetti 9 și numără 250 enoriași.

Gabaimi: aron Helman și Srul Schein.

NOTE:

1.Paul Păltânea,*Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, p.342.

2.Gheorghe Platon, *Populația evreiască din târgurile și orașele Moldovei la mijlocul secolului al XIX-lea, Raport numeric- pondere economică*, în „Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, vol.III, editori Silviu Sanie, Dumitru Vîtcu, București, 1998,p.171.

3.*Recensământul General al Populației României din 29 decembrie 1930*, publicat de Sabin Mănuilă, vol.II (*Neam, limbă maternă, religie*), pp.150-151,596.

4.Sau Aron Kodeș, dulapul sfânt destinat să adăpostească THORA.

*Fragment de articol preluat din DANUBIUS, XXXIV/2016, revistă editată de Muzeul Județean de Istorie „Paul Păltânea” Galați

Un eminent cardiolog român - medicul gălățean Radu Grigore

Cel ce avea să devină unul dintre medicii cardiologi de valoare ai țării noastre s-a născut la Independența, în vara anului 1927. Părinții săi, Gheorghe și Elena, erau țărani, ceva mai târziu tatăl angajându-se ca muncitor la C.F.R. Galați. Oameni harnici, cu principii morale trainice, Gheorghe și Elena Grigore au avut cinci copii: Ion (absolvent al Liceului „Vasile Alecsandri” din Galați și, ulterior, tehnician proiectant în industria chimică), Victoria (căsătorită Neagu, învățătoare la mai multe școli rurale gălățene), Radu (medic cardiolog), Constantin (agricultor la Independența) și Ianula (în familie Nolița, decedată la o vârstă timpurie).

După finalizarea celor șapte clase primare la școala din satul natal, Radu Grigore a urmat o parte a studiilor liceale (patru ani) la Școala Normală de Învățători (de Băieți) din Galați, dorința inițială fiind aceea de a deveni învățător (în perioada respectivă, Școala Normală de Fete funcționa la Brăila, într-o clădire unde, astăzi, se află Spitalul de Cardiologie). Erau anii grei ai ultimului război mondial, cu multe lipsuri, simțite din plin și de copiii plecați de la țară la școlile din orașe, doritori de a-și face un rost în viață. Iernile friguroase petrecute în internatul Școlii Normale, aflat atunci la primul etaj al aripilor ce încadrează corpul central, unde existau patru camere mari (câte două în fiecare aripă), fiecare dintre acestea având aproximativ 70 de paturi, au rămas în amintirea puținilor elevi de atunci care mai trăiesc în perioada actuală. Structura psihologică robustă, țărănească, a mai ajutat, însă, la depășirea perioadelor mai grele, tânărul elev din Independența fiind învățat de acasă cu greutatea vieții, după cum relatează cu ceva timp în urmă: „*în zori eram cu sapa în mână și plecam la prășit*” și, cu un anumit umor: „*mergeam la școală ca să ne odihnim*”.

La finalul celor patru ani petrecuți la Școala Normală, a susținut examenul de capacitate și a plecat la Liceul „Vasile Alecsandri”, unde a fost elev timp de trei ani, între 1945 și 1948 (doi ani școlari au fost făcuți într-un an, pe atunci existând această posibilitate; un an a fost urmat la zi, iar celălalt, concomitent, la fără frecvență). După absolvirea studiilor liceale, acesta a dat examenul de admitere la Facultatea de Medicină din Cluj (probe scrise și orale la științe Naturale și Chimie),

al cărui student a fost în perioada anilor 1948-1954.

Dotat cu un anumit simț al umorului, atunci când a fost întrebat de autorul acestor rânduri ce anume l-a îndemnat să aleagă cariera medicală, doctorul Radu Grigore amintea, cu savoare, de realitățile medicale rurale pe care le cunoscuse în copilărie: „*Policlinica era pe uliță: baba Anica descânta de bube dulci; baba Vasilica dădea în gât cu degetul când aveai gâlci; tușa Călina căuta junghiul cu oul (fără coajă-n.n.) și, unde se spârgea gâlbenușul, acolo puneă prișnița; mama descânta de năjit (dureri de urechi-n.n.); tușa Ileana venea la nașteri (inclusiv la toate nașterile din familia Grigore-n.n.)*”. Sosit acasă de la Cluj, în anul al treilea de facultate, fratele mai mare l-a întrebat: „*Măi, tu ai stat acolo o grămadă de timp până acum- știi măcar cât baba Călina?*”

Studentia clujeană a fost marcată de perioade dificile în acei ani când rănilor provocate de război și foamete încă nu se vindeaseră. În primii patru ani a locuit la cămin (unde, într-o cameră, erau între cinci și șapte studenți), achiziționarea lunară a cartelei alimentare, ce asigura trei mese pe zi (care, frecvent, lăsa mult de dorit din punct de vedere cantitativ și calitativ), fiind posibilă datorită sprijinului financiar al fratelui și surorii mai mari.

Din anul V, nu a mai fost posibilă șederea la cămin, cele șase hectare de pământ ale părinților depășind

un anumit plafon fixat de autoritățile timpului, care supraevalua valoarea produselor agricole obținute la hectar, doctorul Radu Grigore afirmând că, în realitate, în acea perioadă „cu ceea ce obțineai de pe un hectar îți cumpărai o cămașă”.

În anul menționat anterior, acesta rămânea la bibliotecă până la ora zece noaptea și, apoi, la o gazdă, într-o cameră fără căldură în iarna aceluși an, în timp ce, în anul VI, a efectuat gărzi de noapte (în locul unui medic), la o secție de hepatită epidemică a Spitalului de Boli Infecțioase din Cluj, unde camera de gardă existentă asigura posibilitatea șederii peste noapte.

Procurarea unor bunuri absolut necesare se făcea cu eforturi, pentru cumpărarea unei perechi de încălțăminte fiind nevoie de câteva săptămâni de muncă necalificată pe un șantier de construcții, existând unele perioade când, conform amintirilor rememorate, „unii dintre noi nu aveam bani să ne cumpărăm un covrig”. Cu toate acestea, seriozitatea manifestată și efortul intelectual depus („eram un student harnic, învățam de dimineață până seara, și am învățat foarte bine”) au avut o contribuție hotărâtoare la formarea profesională personală, trăsăturile menționate evidențiindu-se încă din primul an al studenției, la finalul căruia, din câteva sute de studenți, au promovat toate examenele doar 11 studenți, printre care se număra, cu rezultate foarte bune, și studentul Radu Grigore.

Activitatea personală era stimulată și de ambianța existentă la Facultatea de Medicină din Cluj, unde activau profesori de valoare („unii dintre aceștia ni se adresau cu apelativul <<domnule coleg>>”): Iuliu Hațieganu, Aurel Moga (medicină internă), Ion Goia (semiologie), Gligore Viorel (medicină internă) ș.a., mulți cu studii făcute la universități prestigioase din străinătate.

După terminarea facultății (unde a avut și un coleg gălățean, Lupu Tănăsache, originar din Cuza-Vodă, absolvent al Liceului „Vasile Alecsandri”, devenit medic dermatolog la Ploiești), Radu Grigore a fost numit medic-șef al raionului Novaci (existent pe teritoriul actual al județului Gorj), loc în care a profesat aproximativ patru ani (inclusiv la spitalul local), aici începând și specializarea în medicină internă, practică câțiva ani după aceea și la spitale din Pechea, Târgu Bujor și Galați (Spitalul „Elisabeta Doamna”). Ulterior, a devenit medic-șef al Regiunii Galați (cel mai tânăr medic-șef de regiune din țară), activând în această funcție aproximativ în perioada anilor 1960-1962, după care s-a specializat în cardiologie la Institutul de Asistență a Cardiacilor din București. Câțiva ani mai târziu, în 1968, a urmat înscrierea la doctorat, sub conducerea profesorului Gheorghe Bădărău (care locuise în Galați, pe strada Arieșului, tatăl acestuia fiind profesor), susținerea tezei, intitulată „Contribuții la

studiul cardiopatiei ischemice în diabetul zaharat”, având loc în anul 1974, la Facultatea de Medicină din Iași.

După construirea Spitalului Județean din Galați, medicul Radu Grigore a fost cel care a înființat secția de cardiologie la această unitate spitalicească, timp de câteva decenii fiind șeful acestei secții. În această calitate, a acordat o atenție deosebită dotării și organizării secției respective (în consonanță cu optica autorităților din acea perioadă), ministerul de profil trimițându-l la documentare în state occidentale pentru a vedea modul de funcționare și dotările unor secții de cardiologie de la spitale existente în aceste țări. Ca urmare, au fost făcute deplasări în Germania și Franța (la Paris, Marsilia, Strasbourg ș.a.), în această ultimă țară fiind vizitate opt clinici de cardiologie. Ulterior, noua clinică de cardiologie gălățeană a devenit un reper național, fiind considerată una dintre cele mai moderne clinici de profil din țară.

Pe lângă activitatea practică de medic cardiolog (care ocupa o bună parte a vieții personale - „nu am știut ce-i aceea sărbătoare”, afirma mai târziu), doctorul în științe medicale Radu Grigore s-a evidențiat și printr-o muncă susținută în domeniul științific, dovadă fiind participarea, cu diverse comunicări, studii etc., la numeroase conferințe, simpozioane ș.a., atât în țară (peste 200), cât și în străinătate, la Paris, Sao Paolo, Montreal, Kyoto, Siktivar etc.

În anul 2011, domnia sa a publicat lucrarea „Unda Q în infarctul de miocard”, lansată în același an la Congresul de Cardiologie de la Sinaia, ediția a doua a lucrării respective fiind editată la București, în anul 2012.

Rezultatele profesionale meritorii au dus la primirea, în anii '70, a ordinului „Meritul Sanitar”, Clasa a III-a, notabilă fiind și calitatea de membru al unor societăți medicale de profil: Societatea Română de Cardiologie, Societatea Europeană de Cardiologie, Societatea Internațională de Electrocardiologie, precum și cea de președinte al filialei gălățene a Societății de Științe Medicale din România.

Membru al Partidului Național Liberal în primii ani după căderea regimului comunist, medicul Radu Grigore a fost deputat în Parlamentul României (între anii 1990-1992), statut care i-a permis conceperea articolului de ocrotire a sănătății publice ce a fost introdus în Constituția României, adoptată și intrată în vigoare în anul 1991.

Pensionat în anul 1995, a rămas activ profesional, atât în domeniul practicării profesiei (consultații la Policlinica cu Plată din Galați, până acum câțiva ani), cât și în ceea ce privește activitatea publicistică științifică.

În timpul studenției, Radu Grigore a cunoscut-o pe

Ileana Feier, colegă de an, cu care s-a căsătorit în ultimul an de facultate.

Născută într-o familie de oameni simpli, la Giulești (sat maramureșean aflat la câțiva kilometri de Sighetu Marmăției), în anul 1926, Ileana Feier s-a mutat de mică, împreună cu familia, la Sighetu Marmăției, oraș unde, mai târziu, a absolvit Liceul „Domnița Ileana”. După finalizarea studiilor la Facultatea de Medicină din Cluj, Ileana Feier, căsătorită Grigore, a devenit medic generalist, desfășurându-și activitatea în majoritatea localităților unde a activat soțul.

Radu și Ileana Grigore sunt părinții lui Radu Dan Grigore, fizician, stabilit de mai multe decenii la București.

Născut în anul 1955, la Novaci, Radu Dan Grigore a absolvit în 1974 Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați, în anul respectiv fiind șef de promoție. În urma reușitei avute la examenul de admitere, a devenit student al Facultății de Fizică de la Universitatea din București, unde, timp de cinci ani (1974-1979), a avut profesori valoroși, în rândul cărora se pot aminti Șerban Țițeica, Viorica Florescu (rudă cu medicul gălățean Nicolae Alexandrescu, fost primar al Galaților în anii '20), Ioan Licea (fiul lui Ioan Licea, profesor de limbă și literatură română la Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați în perioada anilor '20-'40), Cristian Constantinescu ș.a.

După absolvirea facultății, s-a angajat la Institutul de Fizică și Inginerie Nucleară de la Măgurele, Departamentul de Fizică Teoretică, instituție unde activează până astăzi în calitate de cercetător științific.

În anul 1990, Radu Dan Grigore și-a susținut teza de doctorat, în domeniul teoriei clasice de câmp, studiile doctorale fiind coordonate de academicianul Aretin Corciovei.

Axat în activitatea profesională pe aspectele matematice ale fizicii particulelor elementare, fizicianul plecat de pe meleagurile gălățene și-a perfecționat pregătirea științifică nu doar în țară, ci și în multe stagii internaționale de cercetare, la C.E.R.N. (Organizația Europeană pentru Cercetare Nucleară) Meyrin-Geneva, Universitatea din Zürich, Opava (Cehia) ș.a.

Revenind la medicul Radu Grigore, destinul său este unul exemplar; copilul plecat odinioară dintr-o familie de țărani de la Independența a reușit, prin tenacitate, seriozitate și muncă, să ajungă unul dintre medicii renumiți ai țării noastre, drumul său în viață constituind un exemplu demn de urmat pentru tinerii zilelor noastre. De aceea, pentru ceea ce reprezintă și pentru tot ceea ce a făcut de-a lungul vieții, s-ar cuveni răsplătirea domniei sale cu titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Galați, iar numele său ar putea fi dat Secției de Cardiologie a Spitalului Județean, locul unde a slujit, cu abnegație, o mare parte a vieții.

Bijuterii arhitecturale gălățene

Situat pe strada Portului, nr. 34, **Palatul Navigației** a fost proiectat de către **Petre Antonescu** (discipol al lui Ion Mincu și rector al Academiei Române de Arhitectură) și inaugurat în anul 1912.

Situat pe strada Domnească, nr. 59, **Teatrul Dramatic „Fani Tardini”** a fost proiectat de către Ion. D. Enescu în anul 1924 și va fi inaugurat în 1941 (în timpul guvernării Mareșalului Ion Antonescu).

Magia unui Porto Franco

Istoria de ieri și de azi a Galațiului - Violeta Ionescu

Doamna Ionescu, aș vrea să reluăm dialogul nostru de acolo de unde l-am lăsat acum cinci ani, în 2014 (vezi, „Dunărea de Jos”, nr.150/2014, p.8-11). Sunteți gălățeană get-beget. Ați mai prins „în picioare” multe dintre clădirile de referință ale Galațiului interbelic, v-ați plimbat pe străzile cu denumirile de odinioară ale orașului, cred că vă mai amintiți anumite gesturi, comportamente, atitudini ale oamenilor de rând. Ce credeți că merită să știe tinerii de astăzi despre urbea de acum 80-90 de ani?

Regret că nu am trăit acum... 80-90 de ani, ca să pot răspunde coerent la această întrebare. Voi încerca, totuși, din informațiile pe care le am să reconstitui câte ceva. În perioada la care vă referiți, cea de dinainte de războiul al II-lea mondial, centrul Galațiului, care însemna pe atunci Piața Regală, cu statuia lui Costache Negri în mijloc și cu cele șase străzi care porneau din ea, ca un fel de „Place d’ Etoile” gălățean, arăta cu totul altfel. Din port veneau străzile Colonel Boyle, unită cu Brașoveni și Strada Mare; dinspre Dunăre și Piața Veche sau Independenței venea strada Independenței; din deal venea strada Brăilei; dinspre oraș veneau străzile: Mavromol și Domnească. Totul a fost mințit de nemții în retragere, în zilele de 23-25 august 1944. Astăzi, acest oraș fabulos poate fi reconstituit doar din imaginație, privind fotografii, ilustrate vechi, citind memoriile lăsate de înaintași, dar niciodată nu vom ști cum a fost viața aici cu adevărat. Pentru că nu avem toate elementele. E adevărat, Galațiul a căpătat o față nouă. Dar ce s-a stricat nu mai poate fi reparat, este pierdut pentru totdeauna.

Ce s-a întâmplat cu patrimoniul urbanistic al Galațiului în a doua jumătate a secolului XX?

S-a conservat, s-a distrus, a rămas doar în fotografiile și în documente de arhivă?

Din măreția Galațiului de altădată au rămas, totuși, clădiri impunătoare, palate care vorbesc de la sine, ca un tratat de istorie, despre hărnicia gălățenilor care au locuit aici, cândva. Clădiri conservate sunt destule, fie că au aparținut instituțiilor, fie private, dezvăluind o arhitectură specifică sfârșitului de secol XIX și început de secol XX. Pe lângă acestea, după Revoluție, s-au ridicat, de asemenea, clădiri noi, ultramoderne, care aș zice că nu sunt în context cu cele vechi, de patrimoniu, așa cum ne-am dori, mai ales pe strada Domnească. Noua Primărie, de exemplu, iese cu totul din peisaj, ai zice că face parte din altă structură urbană, mai ales că este așezată lângă vechea clădire a Palatului Administrativ, concepută de arhitectul Ion Mincu. Vedeți, după un secol și ceva, știm că arhitectul Prefecturii este Ion Mincu. Nu știm însă cine este arhitectul actualei clădiri a Primăriei. Desigur, e o scăpare a mea...

Este adevărat, în Galați s-a construit mult – nimeni nu poate contesta asta – în deceniile de așa-zisă „tristă amintire”. Din păcate, și multe dintre ctitoriile ridicate atunci sunt astăzi în paragină sau nu mai sunt deloc. Este aproape jenant să le mai evocăm. și, totuși...

„Măturoiul” de după 1990 a șters de pe harta orașului nostru o mulțime de clădiri ridicate în anii socialismului, care n-au mai corespuns noilor preocupări sau intereselor actuale. Și mă refer la fabricile din acest oraș care s-au construit, au funcționat, dând de lucru multor gălățeni, și apoi au dispărut ca și cum n-ar fi fost: Menarom și ISCL pe strada Coșbuc, Abatorul de la Șendreni, Pescăriile, „Fusul”; apoi Complexul comercial Țiglina I cu Cinematograful și Restaurantul „Distrugătorul”, Complexul Comercial de la „Francezi”, Cinematografele: „Vlahuță”, „Creangă”, „Dacia”, „Flacăra”; Policlinica Municipală de pe Primăverii... Să mai enumăr?

Doamna Ionescu, vă rog să aduceți în atenția gălățenilor de astăzi câteva dintre misterele orașului de altădată. Mai ales că, între timp, în 2017, ați publicat o carte chiar cu acest titlu, *Misterele Galaților. Povestiri aproape adevărate*.

„Mistere” are fiecare persoană, fiecare familie, fiecare localitate. În 1927, Ionel Fernic, compozitor și scriitor care a copilărit la Galați, scria

„Misterele din Mizil”, după modelul „Misterelor Parisului”, publicate atunci în foileton de Eugene Sue... Galațiul, oraș-port, cu aeroport, unde veneau și de unde plecau atât de mulți oameni, nu putea să nu aibă și el „misterele” sale. Eu m-am inspirat, după cum se știe, din întâmplări adevărate, relatate în presa vremii, care aduc mai aproape de noi atmosfera interbelică, cu frumusețile și fantezmele sale, cu speranțe, dar și cu mari eșecuri și drame, inerente unui oraș viu. Intenționez să reeditez această carte, dar nu vă voi da prea multe amănunte, deoarece voi mai adăuga câteva povestiri pe care nu le știți. Una din ele este despre proprietarul unui hotel din centrul Galațiului, victimă a unui asasinat stupid, în anii de dinaintea Primului Război Mondial. S-a scris în presă că a fost ucis de un hoț care venise să fure bani din încasările hotelului, însă eu cred că nu acesta era motivul...

În dialogul de acum cinci ani, referindu-vă la spiritul civic al concitadinilor noștri apreciați, cu tristețe, că...„exisă dar lipsește cu desăvârșire”. Vreți să detaliați, exemplificând?

Aș vrea să-mi văd concitadinii mai des, ieșind să-și spună opiniile în problemele cu care se confruntă, să nu stea în casă ori pe banca din fața blocului și să critice de la distanță. Să se implice. Oare nimeni nu are nimic de spus în legătură cu lucrările care se fac pe străzi, pe trotuare și prin subsolurile arterelor de circulație ale orașului, începute cu mult timp în urmă și neterminate nici acum, în prag de iarnă? Sau că au dispărut spațiile verzi de la „Spicu”? Sau că gledurile montate între dalele trotuarelor deranjează trecătorii, nu îi ajută să găsească drumul?... și totuși, nimeni nu spune nimic. Ne-am obișnuit să mergem grăbiți, să ridicăm din umeri și să trecem mai departe. Este normal?

Trecând discuția noastră într-un alt registru tematic, în sfera culturii, v-aș ruga să faceți un comentariu privind sintagma, tot mai des evocată în ultima vreme, că „se scrie mai mult decât se citește”. Ca cititor, ce părere are Violeta Ionescu?

Da, este o realitate. Scriitorii nu conțin să scrie, fiindcă altfel mor, se aurodistrug, nu-și găsesc alt scop în viață decât scrisul. Iar cititorii, din păcate, sunt din ce în ce mai puțini. Un motiv al dezinteresului este și lipsa de informație. Nu se știe în oraș că avem scriitori. Revistele literare sunt editate în număr restrâns, nu se vând la chioșcuri și lumea nu ne cunoaște. Nu citește nimic din ce scriem. Așadar, cum să fie atrași de literatură, dacă această literatură le este refuzată?

Sunteți un scriitor-istoric foarte prolific. După monumentală istorie a comunității evreiești din Galați, scrisă împreună cu istoricul Lucian-Zeev Herșcovici, ați încheiat, recent, volumul al doilea privind viața împăratului roman Dioclețian. Cum împăcați în creația dumneavoastră literatura cu istoria?

Un scriitor care iubește istoria este tentat să îmbrace haina ei, să se transpună în epocile pe care le preferă și să scrie de acolo, ca și cum ar fi trăit în ele, ar fi cunoscut oamenii aceia, i-ar fi înțeles și ar putea explica ce s-a întâmplat atunci. Eu am intrat în „pielea” anticilor, citind viețile împăraților romani, dar și viața cotidiană de atunci. Am vrut să le citesc literatura, să le înțeleg religia, obiceiurile, tradițiile, să știu ce prețuiau și ce urau cel mai mult. Și am descoperit că, în multe situații, oamenii acelor vremuri erau la fel ca noi. Este și motivul pentru care facem aceleași greșeli ca și înaintașii noștri, fiindcă firea omului nu se schimbă, este predispusă de a ceda emoțiilor în defavoarea rațiunii.

Cred că Galațiul este, după București, municipiul cu cele mai multe reviste de cultură și de educație. Este de ajuns să amintim de *Antares, Dunărea de Jos, Axis Libri, Porto-Franco, Boema, Școala gălățeană, Armonii de toamnă* etc. Ce opinii aveți despre revuistica gălățeană, mai ales că v-am văzut semnătura în majoritatea dintre acestea?

Este bine că există, este bine că se scrie și se publică. Dar și mai bine ar fi dacă aceste reviste literare s-ar afla la îndemâna tuturor cititorilor din Galați, nu numai a colaboratorilor sau cunoștințelor acestora. Trebuie gândit un sistem viabil, în care aceste publicații să se poată vinde la chioșcuri cu un preț accesibil, pentru a circula și a face cunoscute numele celor care pun ceva din viața lor în ceea ce scriu.

Mulțumindu-vă pentru amabilitate și pentru consistența răspunsurilor, spuneți-ne ceva despre planurile dumneavoastră privind scrierea unor noi cărți. Pe când o nouă lansare având pe afiș numele scriitoarei... Violeta Ionescu?

Deocamdată, aștept un sponsor pentru cartea a doua a romanului „*Dioclețian Fiul lui Jupiter. Între apoteoză și blestem*”. Sper să găsesc, de asemenea, unul și pentru reeditarea cărții „*Misterelor Galațiului*”, adăugită, și a romanului meu de debut „*Legendele nu se scufundă*”, revăzut și adăugit. După aceea, dacă Dumnezeu ne mai dă zile și sănătate, mai vorbim.

Interviu realizat de Ghită NAZARE

Misterele Galaților - Panglicile doamnei Paula

Pe Domnească, de la Piața Regală pe partea stângă, cum mergeai spre parc, după Hotelul Imperial și librăria „Lazarovici&Bitir”, dar înainte de „Ruleta” doamnei Adela Cohn, modistă și ea, era Casa de Mode „Paula”, binecunoscută în Galațiul interbelic pentru inovațiile prezentate elegantelor orașului ca „ultimele creațiuni”.

Paula Lichtenberg, modista cu nume de cartier berlinez, după soțul ei decedat într-un accident de automobil, franțuzoaică după accent, o femeie subțire, brunetă, tunsă scurt cu breton, după moda parisiană, mereu elegantă, purtând un țigaret lung de abanos, cu muștiuc de fildeș, confecționa prin lucrătoarele ei și vindea pălării de damă și diverse accesorii: genți, corsaje, curele, șnururi, panglici, eșarfe, cordoane, flori, pene, voalete, dantele - majoritatea provenite din străinătate și adaptate modei locale.

Inventivitatea cu care le combina crea delicia noutății și atrăgea mereu o clientelă selectă.

Fiecare sezon cu noutatea lui.

Obișnuia chiar să spună: „Moda e ca mersul pe apă, când vântul își schimbă direcția, toate bărcuțele deviază în același sens!”

Practic, în a doua jumătate a deceniului 30, „Casa Paula” dădea tonul modei în Galați.

Devenise sinonimul eleganței și al feminității irezistibile - evident, după cele mai noi jurnale de modă din capitalele europene, primite prin abonament de la Librăria Edelstein, din locul fostei Socec de lângă Restaurantul Sure.

„În modă, informația este totul. Dar absolut totul”, spunea adeseori, subliniindu-și fraza imaginară cu țigaretul în aer.

Pentru documentare, Paula Lichtenberg se deplasa cel puțin o dată pe an în străinătate, de unde aducea la Galați cele mai noi inovații.

Anul acesta, împreună cu vecina ei, Adele Cohn, au fost invitate în calitate de specialiste, la Congresul modei de la Paris.

Era februarie, vreme rea, ninsoare abundentă, dar...cum să nu te duci?

Când au plecat de pe aeroportul din Galați, pista fiind acoperită cu zăpadă, conducerea aeroportului a pus schiuri la avioane, ca să poată decola...

A fost o întregă aventură, dar au ajuns cu bine, mai întâi la Cernăuți, de unde au schimbat cu un alt avion, pentru Paris-Orly.

Cât au stat în capitala Franței, au vizitat toate casele celebre de mode și de croitorie și au

participat la balurile mondene „Petits Lits Blancs” și „Bal de couture”, de unde se lansa în lumea europeană moda anului.

Pe atunci, celebra Coco Chanel avea 54 de ani, ascunși cu brio, și atingea un vârf al carierei sale.

În atelierele ei lucrau circa patru mii de persoane care scoteau cam douăzeci și opt de mii de modele pe an!

Anul acesta, în colaborare cu contele Etienne de Beaumont și ducele Fulco de Ventura, a lansat o linie de bijuterii cu diamante care a uimit lumea!

Marele absent al acestor evenimente mondene a fost Paul Poiret, un strălucit maestru *haute couture*, pe care însă apariția lui Coco Chanel l-a umbrat total.

Acum era falit și lumea îl uitase.

Dar Paula încă purta pe piept emblematica „Roză a lui Poiret”, atât de îndrăgită de ea în completarea creațiilor sale.

A admirat la el mai ales viziunea novatoare despre „eliberarea trupului de orice fel de constrângeri”.

A dorit chiar mai mult „eliberarea spiritului de orice fel de constrângeri” - tendință care, în modă, după cum vom vedea, nu se potrivește întotdeauna cu realitatea.

Pe la mijlocul lui martie, când s-au întors de la Paris, Paula a sugerat vitrinierilor săi să instaleze culori care, îmbinate, să sugereze aspirația lumii spre un viitor mai bun.

Și a ales: roșu-pasiune, alb-fidelitate și verde-speranță - etichetate de ea drept culorile acestui an.

Cine nu și-ar dori să comunice printr-un limbaj discret cu partenerul său?

În visurile ei, aceste trei culori se armonizau perfect și puteau crea ele însele un ansamblu vestimentar tineresc și elegant.

Nu se mai purtau de mult pălăriile-clopot, din anii 20, iar „toca” era agreată numai la teatru sau în ocazii sobre.

Moda parisiană lansa anul acesta o pălărie de stradă mai îndrăzneță, cu boruri late, tari, bordată cu o panglică la 5 cm de la margine și cu alta, la fel de lată, la baza calotei, prinsă cu o fundă sau un nod simplu la spate și cu capetele mai lungi, lăsate libere peste bor.

Ideea Paulei era ca această panglică să fie un tricolor: roșu, alb și verde, aplicat pe un fond negru pentru un bun contrast.

Rezultatul a încântat și, până să se dezmeticească autoritățile, așa au apărut pe străzile Galaților primele drapele unguști arborate la pălăriile doamnelor și domnișoarelor...

Primul care a descoperit ce se întâmplă a fost chiar șeful Poliției, comisarul Balaban, a cărui nevastă a venit foarte veselă acasă cu o pălărie garnisită cu tricolorul maghiar.

- Ce-i la pălăria dumitale, cucoană, o întrebă el, ce atârnă acolo?

- Ce să atârne? Ia, niște panglici.

- Panglici, panglici, dar ce fel de panglici?

- Ultima modă de la Paris, adusă de madame Paula!
Ce te miri așa?

- Paula, zici?

Comisarul Balaban nu era din fire chiar nervos.

Dar în ziua aceea nu se știe ce a avut că a țipat la cucoana sa mai ceva decât la subordonați, să desființeze „atârnătorile alea de la pălărie”, că dacă nu...

Și imediat a ieșit pe ușă, cu direcția Domnească 5.

- Madame, i se adresă el patroanei, îți atrag atenția că aceste culori sunt interzise în Regatul României și, ca atare, nu este permis a le arbora la nici un fel de vestimentație!

Cu atât mai mult la pălării!

Asta în ruptul capului!

- Și de ce, mă rog, domnule comisar?

- În armată, pălăriile pot indica naționalitatea, dar la civili...

- Ia te uită! Toată lumea vă pricepeți la modă!...

Pălăriile mele sunt chiar *tres chic*!

Așa se poartă anul acesta.

Nu-ți place, nu cumperi!

- Dar, madame, ăsta este drapelul de stat al Regatului Ungariei!

- Ei, și? Aici este Casă de mode!

Moda nu face politică, domnule comisar!

Nici nu știu cum arată drapelul dumitale și nici nu mă interesează!

Eu nu vând drapele!

Și te rog să nu te mai iei de panglicile mele!

Hai, că-mi încurci clientela!

Lumea vine aici să admire, să cumpere, nu să caște gura la insinuările dumitale!

Lumea bună, vreau să zic!

- Care lume bună, madame - întrebă intrigat comisarul, uitând că și nevasta lui a trecut pe acolo - că dacă ar fi atât de bună precum zici, și-ar da seama că aduce atingere intereselor țării și nu s-ar lăsa păcălită de diversiuni!

Așa că eu îți spun acum cu frumosul, să faci bine să le scoți din magazin și din vitrină și să nu le mai pui în circulație, că de nu...

Paula Lichtenberg n-a înțeles prea bine ce vrea comisarul de la ea, iar de scos din circulație culorile anului, la care ea ținea atât de mult, nici n-a vrut să

audă!

A mai tras un fum din lungul ei țigaret, a dat din umeri și și-a văzut de treabă.

Nu s-a sinchisit de observațiile primite și a continuat să țină expuse în vitrină panglicile provocatoare și, bineînțeles, să vândă atât de căutatele ei pălării.

Până într-o zi, când s-a pomenit din nou cu domnul comisar, de data aceasta însoțit de câțiva ofițeri de rang înalt care s-au recomandat: Comandor aviator Nuțescu, Locotenent Comandor Bâtcă - reprezentanți ai aviației și armatei de uscat din comisia de judecată a Tribunalului militar; procuror Lupașcu și, greșier, Locotenent Stănescu.

Paula a rămas cu țigaretul ridicat, ca o baghetă suspendată în aer.

Numai că, de data aceasta, dicteul pentru „muzică” ce avea să urmeze nu mai venea de la ea, ci de la această inopinată comisie.

În timp ce niște militari în termen cotrobăiau prin prăvălie după panglicile roșii, albe și verzi ale doamnei Paula, comisarul i se adresă, răspicat:

- Vezi, madame, ți-am atras atenția, ți-am spus ce ai de făcut și nu m-ai ascultat!

Înseamnă că dumneata ai alte scopuri!

- Scopul meu, domnule comisar, este să-mi vând marfa!

- Da, dar ce fel de marfă, de propagandă?

Jignirile aduse poporului român nu pot să rămână nepedepsite!

Acum vom încheia un proces-verbal care va fi înaintat tribunalului militar.

Și se va deschide acțiune publică sub acuzația de leznațiune!

Ești mulțumită?

- Ce treabă are tribunalul militar cu mine, cu moda anului 1937 și cu panglicile mele?

Ați înebunit cu toții? protesta doamna Paula.

Dar în zadar.

I-au fost confiscate toate materialele „compromițătoare” de prin rafturi, din magazie și din vitrină și, la urmă greșierul a încheiat și promisul proces-verbal de contravenție, ce urma a fi anexat la dosar.

- M-am interesat și nicăieri nu scrie că moda anului 1937 este cu tricolor ungiuresc!

Interveni și procurorul general Lupașcu:

- Asta este invenția dumitale sau ai fost sfătuită să o aplici?

Dumneata nu știi că România, Slovacia și Iugoslavia suntem în Mica Antantă, tocmai pentru a preîntâmpina iredentismul maghiar?

(continuare în pagina.45)

CARTEA DE ARTĂ

Celebrul creator de BD Puiu Manu, într-o monografie

Dodo Niță, scriitor și important critic și istoric din domeniul benzii desenate (BD), a noua artă cum este considerată această formă de exprimare scrisă și vizuală, este prezent pe piața cărții cu a doua ediție, revizuită și adăugită (prima a apărut în 2010), a monografiei consacrată celebrului grafician și realizator de BD Puiu Manu, în vârstă de 91 de ani, cel mai longeviv creator de BD din lume, artist care a fermecat copilăria și adolescența multor generații de cititori prin creația sa din revistele, albumele și cărțile pe care le-a ilustrat. Un grafician care în opera sa atât de bogată a abordat o multitudine de teme, de la cele inspirate din realitatea înconjurătoare, până la cele de evocare istorică, de aventuri sau science fiction (SF).

Cartea (format 30 x 21 cm), apărută la Editura „Explorator” în colecția „Argonaut” (2019), debutează cu articolul

„Acasă la Puiu Manu”, în care monografistul relatează despre împrejurările în care l-a cunoscut pe maestru, despre vizita făcută în atelierul acestuia dintr-o cochetă vilă din București, aflată pe strada Alizeului, cartierul Giulești, despre felul cum s-a înfiripat ideea scrierii monografie și despre colaborările ulterioare ale artistului la Saloanele Naționale și a altor manifestări de BD organizate în țară și în străinătate.

Într-un spațiu de patru pagini sunt prezentate „Reperetele biobibliografice”, având ca dimensiuni temporale perioada anilor 1928 – 2017. Urmează un amplu interviu („De vorbă cu Patriarhul Benzii Desenate Românești”, în care Puiu Manu, răspunzând la întrebările lui Dodo Niță, într-o expunere clară și coerentă, oferă cititorilor informații prețioase despre viața și activitatea sa.

Puiu Manu s-a născut în București, la 14 septembrie 1928. În timpul cât a fost elev la Liceul „Regele Mihai”

din Capitală și chiar și după, a practicat sportul la Clubul Academiei Comerciale (schi) și Clubul „Dinamo” (canotaj – yachting), în ambele cu performanțe remarcabile. În 1951 a reușit la Institutul de Arte

Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, unde timp de doi ani a studiat grafica cu profesorul Gheorghe Ivancenco, și alți trei ani la Secția de pictură Murală, unde ajungeau, așa cum însuși mărturisește, numai acei studenți „care stăpâneau bine desenul”. Aici i-a avut profesori pe Ștefan Constantinescu și Gheorghe Labin. Cunoștințele acumulate în cadrul acestei secții îi vor folosi foarte mult în viitor în grafica făcută pentru BD, mai ales în realizarea scenelor în racursi, de prim – plan sau a redării mișcării dinamice. Încă de pe băncile facultății a început să colaboreze cu desene la revistele pentru

copii din acea vreme. Debutul s-a produs în „Luminița” (1954), unde a ilustrat povestirea „Bob – Bobușor” de Tamara Pânzaru. După absolvire, continuă să colaboreze la „Cravata Roșie”, „Scânteia pionierului”, „Arici Pogonici”, „Cutezătorii”, la almanahurile scoase de aceste reviste, editează albume BD, realizează ilustrație de carte pentru diferite edituri. În 1967 publică în revista „Cravata Roșie” prima bandă desenată „Comoara lui Montezuma”, după un scenariu semnat de Mircea Sântimbreanu. Acestuia îi vor urma „Timur și băieții lui” (după povestirea lui Arkadi Gaidar, „Luminița”, 1960), „Dacă toți tinerii din lume” (după romanul lui Jaques Remy, „Cravata Roșie, 1962), „Michel Bonnard II” (scenariu, Ștefan Zaides, „Scânteia pionierului”, 1963).

Un moment important în activitatea sa este anul 1968, când în revista „Cutezătorii” a început să apară episoade ale serialului BD „Vacanțele unui tânăr

liniștit”, după un scenariu al lui Ovidiu Zotta, al cărui personaj, Dim Dunăreanu, trebuia „să devină eroul copiilor, un erou capabil să rezolve situațiile grave cu care era confruntat, fără pistol, fără sânge ... , doar prin calitățile lui fizice și intelectuale”. Alte episoade ale acestui serial, unele apărute și în albume BD, vor fi scrise în anii următori de Octav Pancu – Iași, Constantin Diaconu, Costache Anton, Aureliu Weiss și Marius Leștaru. În rândul altor seriale BD, semnate de Puiu Manu, care au făcut ca acest gen de artă să fie mult îndrăgit de copii, adolescenți și nu numai, se numără „Șoimii Moldovei” (scenariu, Radu Theodoru), „Toate pânzele sus!” (scenariu, Radu Tudoran), „Ion Vodă Cumplitul” (scenariu, Radu Theodoru), „A doua lună” (scenariu, Horia Aramă), „Trei luni de vacanță în trecut” (scenariu, Constantin Diaconu), „Omul Invizibil” (după H. G. Wells), „David Copperfield” (după Charles Dickens), „Aventurile lui Ulise” (după Homer), „Aventurile lui Sherlock Homes (adaptare de Iuliu Rațiu după romanul lui Arthur Conan Doyle), „Ioniță Tunsu, un haiduc de București” (scenariu, Marius Leștaru), „Căpitanul Ro (scenariu, Adrian Cioroianu). Creația sa are la bază scenariile datorate și altor scriitori: Alexandru Mitru („Baladă valahă”, „Tudor”), Vasile Mănuceanu („Eroii de la Plevna”), Ion Grecea („La porțile Severinului”), Mihai Stoian („O victorie din atâtea altele”), Petre Luscalov („S-a petrecut acum 2500 de ani”), Mircea Novac (Jurnal de bord”), Gheorghe Brăescu („Spre planeta Diamant”), Horia Aramă („A doua lună”), Ilie Tănăsache („Uriașa putere”), Ion Hobana („Glasul Trecutului”), Ileana Pița („Comoara din cetatea Ildia”), Sandu Alexandru („Enigmele lui Dorel”, „Operațiunea Cer senin”, „O echipă pentru locul întâi”) etc. În 2009 a ilustrat pentru Editura Harmattan din Paris două cărți de povești ale lui Oliver Peraldi („Leo corbeau d’ Arcimoldo/Corbul lui Arcimboldo” și „Jackie la pie/Coțofana Jackie”), apărute în colecția „Contes des 4 ventes”.

Întrebările adresate de Dodo Niță îi dă posibilitatea maestrului Puiu Manu să vorbească despre familia sa (soția, Oana, stewardesă, fiica vitregă a filozofului Constantin Noica; fiicele Dana, stabilită în California, la Los Angeles, și Anda, arhitectă), să evoce relațiile cu redactorii revistelor la care colabora, cu scriitorii autori de scenarii, cu unii creatori de BD (Niki Nobilescu, Radu Durdulescu, Pompiliu Dumitrescu, Matty Aslan), despre tirajele albumelor BD, despre felul cum erau plătite în acei ani planșele BD (aflăm că un album apărea în câte 40.000 exemplare, sumele încasate de autori erau foarte bune), să istorisească despre călătoriile făcute după 1990 peste hotare, să facă aprecieri și considerații asupra artei benzilor

desenate. „Banda desenată, spune acesta, nu este doar un desen care ilustrează un text. Compoziția trebuie să trezească interesul cititorului dincolo de text. Altfel trece peste desen, citind doar textul. Prefer scenariile cu multă acțiune. Aici poți să-ți etalezi pasiunea pentru banda desenată. Să faci racursuri, care să demonstreze ceea ce înseamnă interesul și dragostea pentru compoziția specifică genului. Banda desenată, după mine, este rezultatul unor acumulări de cunoștințe mult mai vaste și mai laborioase decât pentru orice altă manifestare grafică. În arta asta «minoră» trebuie să știi o mulțime de lucruri, de mecanică, de tâmplărie (să știi cum se îmbină două scânduri, de exemplu), să știi să desenezi o stropitoare (să cunoști mecanica ei), să știi să desenezi un ciocan – care are dinamica lui, și așa putea să dau o mulțime de alte exemple de ce trebuie să cunoască un desenator BD. Aici nu este numai inspirație. Trebuie și o documentare minuțioasă pe care ți-o însușești în timp”.

La un moment dat, Puiu Manu îi povestește lui Dodo Niță că în 2011, cu prilejul expoziției dedicate BD-ului românesc de la Bruxelles, la Muzeul Benzii Desenate, unde este și el reprezentat, a fost întrebat câți ani are, și când a răspuns că 83 și încă desenează, muzeografi și-au pus mâinile în cap, spunându-i: „Sunteți dinozaurul benzii desenate. Nu mai e nimeni în lume ca dumneavoastră”. Cum ar reacționa aceștia acum, când maestrul desenează și la 91 de ani? Și nu așa pentru o revistă, ci pregătind volumul II al albumului „Căpitanul Ro”. Probabil că ar fi mult mai uimiți, dar vitalitatea, vigoarea lui fizică și intelectuală, harul cu care a fost înzestrat și experiența acumulată în cei peste 60 de ani de activitate își spun cuvântul.

După interviul cu Puiu Manu, monografistul comentează pe larg serialele BD care îl au ca erou pe Dim Dunăreanu, tânăr fizician și campion la decatlon („Vacanțele unui tânăr liniștit”, „Manuscrisul pierdut”, „Expedițiile Cutezătorii”, „Efectul G”, „Baladă eroică”, „Busola nu arăta nordul”, „Tânărul și marea”, „Dim – Sarabandă în Golful Aden”), „Toate pânzele sus!”, „Șoimii Moldovei”, „Ion Vodă Cumplitul”, „Ioniță Tunsu, un haiduc de București”, „Trei luni de vacanță în trecut” și „Căpitanul Ro”. Dodo Niță oferă informații biografice despre autorii scenariilor, stabilește asemănări ale unor eroi în personaje din alte literaturi sau filme, comentează execuțiile grafice ale lui Puiu Manu. De pildă, lui Dim Dunăreanu îi găsește corespondențe în persoana lui Simon Templar, supranumit „Sfântul”, protagonist al unui serial TV de aventuri de mare succes din Marea Britanie (interpretat de Roger Moore), difuzat și de Televiziune Română

(continuare în pagina 45)

FARMECUL SARCASMULUI NEDISIMULAT

Octavian MIHALCEA

Noul volum de versuri al lui Emil Niculescu, *Confinium* (*Societatea Scriitorilor Militari, București, 2019*), relevă impresiile din ce în ce mai pregnante ale unui sfârșit

de lume, apropiat, prin numeroasele semne care ni se dau. Spectacolul adeseori uniformizant al contingenței, împreună cu nostalgia zăpezilor de altădată, conduc spre peisaje lirice parcă instituind o stare de *akedia*. Punerile în scenă ale lui Emil Niculescu poartă cu ele o tușantă acuitate estetică.

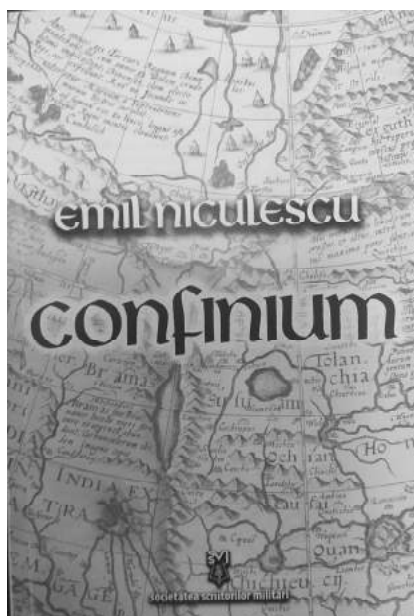
Correspondențe inedite și neologisme în continuă expansiune animă arealurile ideatice. Pe coperta IV a cărții găsim portretul autorului, realizat în atât de personala manieră a lui Alex Ivanov, fapt căruia-i datorăm următorul distih succulent: “Cadă curvășăria întregă-asupra noastră -/ Artistul Ivanov m-a pictat cu barbă-albastră.” (*Cărți*). Valorile interiorității sunt adeseori aspectate în răspăr cu evidențele externe, fapt care determină ironii aspre, nedisimulate din partea poetului. Simțim că suntem parte din activitatea unui

athanor dedat alchimizărilor regresive. Cartea conține și geografii mai mult sau mai puțin imaginare ale Buzăului, ce totuși inspiră întru poezie. Într-o poezie, reclusiunea cu tentă spitalicească este privită cu o salvatoare detașare ludică. Incompletitudinile ce aparțin cărnii adâncesc, în acest caz, efuziunile himerice: “O tuse ca un chant de l’aube/ Laringele mi-l face zob./ Ce glas să dau acelei guri/ Habar n-au blânzii trubaduri/ Crescuți în cultul lui Orpheus./ Eu scriu un “Codex A(i)ureus”/ Pe staniolul de fumate,/ țigări mult contraindicate./ Jurnal de bord pe Marea Moartă./ Fără sextant, busolă, hartă.” (*În zori*). Întîlnim și numeroase parcursuri lirico-epice încărcate cu inconfundabile esențe baroce. Inexorabila trecere a timpului are valențe necruțătoare incluzând pecetea dramei: “Lumea s-a dus. Liniște-augustă./ Când crapă chinorozul

ca o crustă -/ Mască de ghips lipită mult prea strâns/ Pe-un chip desfigurat de plâns.” (*Din depozițiile lui August Proștu*). În mod sigur cu efect soteriologic, puterea de a privi cu anumită detașare evenimentele este omniprezentă. Fac deliciul *connaisseurilor* numeroasele transfigurări ale realității, cu fior dimovian. O quasi-inițiativă vilegiatură prin Grecia și Italia prilejuiește rememorări atașante. De undeva răsare figura poetului Emil Botta, oniromant cu prestanță incontestabilă. Creatori precum Vasile Voiculescu, Ion Caraion, Gheorghe Istrate, Ion Niculescu sau Gheorghe Ene beneficiază de ample

evocări în volumul *Confinium*, totul pigmentat cu informații cumva “esoterice”, conturând portrete mai mult decât grăitoare. Pe de altă parte, pasionata atitudine chinofilă a lui Emil Niculescu fundamentează un ciclu al cărții, ceea ce generează o suită de candori nedisimulate. Arborescentul poem “Diata mică, provizorie” etalează un testament mai mult decât literar, ce debordează de ironie și sensibilitate. Emil Niculescu investighează în deja știuta cheie (doar aparent) relaxată contemporaneitatea unei lumi literare autohtone care, de multe ori, privilegiază crase inadecvări. Drept exemplificare: “Ce mai fac, azi, băieții de condei?! Contează?

Cât? Ce preț s-a pus pe ei?! Parte-s cam morți, o sumă semivii/ Cu bărbile-nspicate, colilii/ Sfidând istoria literaturii./ La bere cu alune. D-ale gurii.” (*Ubi sunt – raport*). Ca posibil răspuns, poetul preconizează o hipertrofiată eschatologie acvatică: “Cum ambalajul biodegradabil/ Se va dezintegra corpul culpabil// i, fără mângâieri horatiene./ Brusc întărcat de halucinogene/ / O să auzi, cu vuiet de turbine./ Oceanul planetar venind spre tine.” (*Diluviu*). Perpetuu situat în siajul știutelor *neiges d’antan*, autorul volumului *Confinium* a intrat și în vizorul unuia dintre promotorii textualismului autohton, Gheorghe Iova: “Em. Niculescu încearcă o poezie minulesciană, plină de ironie și maliție la adresa cotidianului, este poetul blazat, *geniul neînțeles*, obligat să ducă o existență cenușie *printre frânghii de rufe și zarzavagii, în camera cu păienjeni, în fotoliu și în papuci*”.

(urmare din pag.43)

pe la sfârșitul anilor 60. Despre arta serialelor „Șoimii Moldovei” și „Ion Vodă Cumplitul”, Dodo Niță notează: „Puiu Manu se achită cu brio de sarcina dificilă de a ilustra cele două narațiuni. Cu grafismul său nervos și expresiv desenează șarje de cavalerie, explozii de artilerie, atacuri ale pedestrașilor și ale călăreților, neezitând să adune chiar și câteva zeci de personaje într-o casetă”. De asemenea, remarcă faptul că dacă la ediția din 1969 folosește baloane pentru a reda dialogurile dintre personaje, la cea din 1974, el renunță la acestea, folosind scurte texte, marcate prin liniuță de dialog. În legătură cu albumul „Ioniță Tunsu, un haiduc de București” (Editura HAC!BD, 2013), criticul scrie: „Pentru Puiu Manu esența benzii desenate este mișcarea și ilustrează magistral acest crez artistic în paginile albumului: toate personajele pe care le desenează sunt într-o permanentă forfoteală, iar caii sunt desenați atât de sugestiv încât ai impresia că, în cavalcada lor, vor ieși dintr-o clipă într-alta din pagină”.

În finalul acestei valoroase monografii, Dodo Niță prezintă o listă selectivă cu benzile desenate, enumerate cronologic, publicate de Puiu Manu în revistele „Cravata Roșie”, „Luminița”, „Scânteia pionierilor”, „Cutezătorii”, „Universul copiilor”, „Bucuria copiilor”, „Luceafărul copiilor”, „Curierul cu povești”, „Aricele istețel”, „Bondărel școlărel”, „Cutezătorii”, ediția nouă, de la Ploiești, lansată în 2006 de către Editura LVS Crepuscul (76 titluri), în „Almanahul Cutezătorii”, „Almanahul vacanța Cutezătorilor”, „Almanahul copiilor”, „Almanahul șoimii patriei” (8 titluri) și în albume (16 titluri). De asemenea sunt menționate cărțile ilustrate de artist pentru diferite edituri (80 titluri).

Cartea beneficiază de o bogată ilustrație, alcătuită din fotografii care-l înfățișează pe artist în diferite momente ale vieții, și reproduceri după planșe originale care au stat la baza desenelor desenate tipărite, afișe publicitare și de expoziții colective, coperte ale unor cărți. De asemenea, sunt reproduse două excelente portrete, unul al graficianului, realizat de colegul său de facultate Romeo Voinescu, datat 1951, și celălalt al filozofului Constantin Noica, semnat de Puiu Manu.

Scrisă cu acribie, dragoste și respect pentru persoana și creația maestrului Puiu Manu, monografia lui Dodo Niță prilejuiește o lectură plăcută, reușind ca prin textele și imaginile conținute să contureze cât mai aproape de adevăr portretul complex al celui mai longeviv creator de BD din lume, pe care el însuși îl numește „Patriarhul Benzii Desenate Românești”.

Corneliu STOICA

(urmare din pag. 41)

Nu știi că regimul horthist revendică de la noi Transilvania și Banatul de est, iar Regatul României a interzis afișarea sub orice formă a însemnelor ungurești?

Suștii că nu ai auzit?

Zici că nu știi, dar provocă reacții, dispute...

Sau pur și simplu, pe dumneata nu te interesează politica de stat a Regatului României?

Ei, află, Paula Lichtenberg, că leznațiunea se pedepsește în țara aceasta nu numai cu amendă, ci și cu închisoare de la 6 luni la 5 ani!

- Dar, domnilor, sunteți în eroare, eu nu am vrut decât să...

Nimeni n-o mai asculta însă.

Și-au strâns repede hârtiile și sacul cu panglici și, până să-și motiveze ea intenția, au și ieșit.

- Ne vedem la tribunalul militar!, mai strigă comisarul, ca și cum i-ar fi dat o întâlnire la cinema.

La 9 august, gălățenii citeau cu stupeoare în „Acțiunea”, titrat cu litere de-o șchioapă:

„Proprietara magazinului de mode *La Paula* trimisă în judecată pentru lese națiune!”

Faptul a fost, după cum scria și la gazetă „viu comentat în localitate”.

Atât de viu, încât s-au creat tabere care s-au mobilizat și au intrat în acțiune.

În final, tot doamnele și domnișoarele de vază ale urbei, clientela ei fidelă, au scăpat-o de necaz.

Au intervenit pe lângă soți, amanți, tați, frați, unchi și cumnați, să găsească o chichiță.

Până și doamna procuror Janette Lupașcu, care-și comanda pălăriile direct de la Paris, impresionată de atâta solidaritate, a stat la o parolă în fapt de seară cu soțul ei, Nicu, în iatacul lor din Antachi 1 Bis, și se pare că, încet-încet, ea ar fi dezamorsat „bomba”.

Argumentul hotărâtor a fost că, vezi Doamne, culorile pentru care este incriminată „această doamnă Paula” dacă nu au stemă, pot fi foarte bine și ale Italiei!

Iar noi, cu Italia, nu avem nicio dispută tertorială!...

Păi nu?

*(fragment din volumul *Misterele Galaților de Violeta Ionescu, publicat la Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos, Galați 2017)**

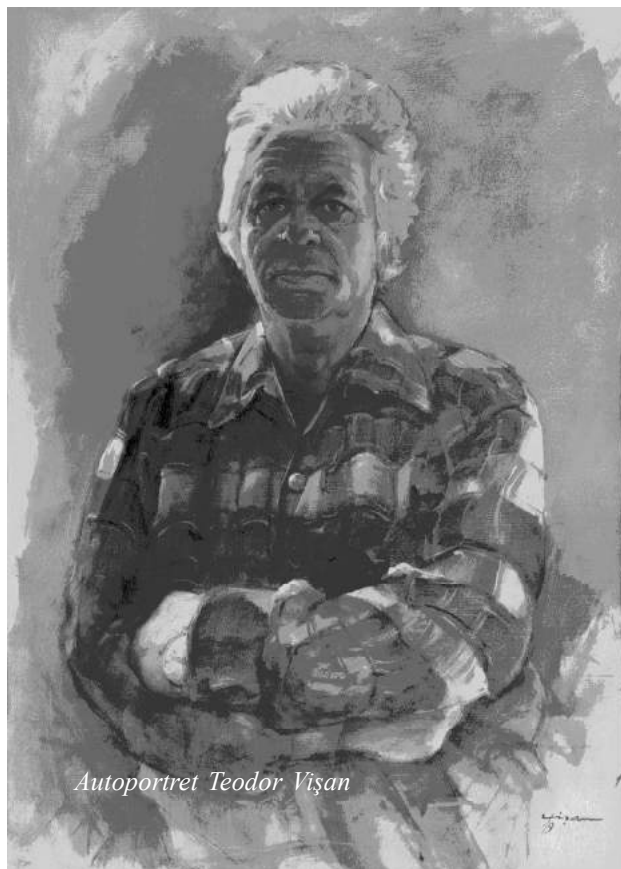
Teodor Vișan: „Armonii de toamnă”

Corneliu STOICA

Reîntors din taberele de creație de la Sticlăria – Scobinți și Bucium (Iași), pictorul Teodor Vișan i-a onorat pe gălățeni cu o nouă expoziție personală, „Armonii de toamnă”, deschisă în aceste zile la Galeriile de Artă „Nicolae Măntu” (Strada Domnească Nr. 22). Pe simeze sunt expuse 42 de lucrări de pictură realizate în culori de acrilic pe pânză. Sunt lucrări care prin densitatea lor, prin varietatea genurilor cărora aparțin, prin multitudinea subiectelor și cromatica vie în care sunt realizate, oferă un adevărat ospăț estetic iubitorilor de artă care vin în contact cu ele. Este o expoziție a bucuriilor trăite la un înalt diapazon în fața unor tablouri în care artistul a încorporat emoții și o întreagă claviatură de sentimente, și care emană vitalitate, forță și expresivitate deopotrivă a desenului și culorii.

Tablourile lui Teodor Vișan nu sunt sofisticate, nu provoacă neliniști și frământări în recepționarea mesajului, ci reprezintă ferestre prin care creatorul lor invită la descoperirea unei naturi generoase și a frumuseții locurilor imortalizate pe pânză într-o interpretare personală, subsumată picturii postimpresioniste, și la cunoașterea unor chipuri de oameni și a rodului muncii acestora.

Așa cum era de așteptat, și în această nouă expoziție preponderența o are peisajul, gen care l-a impus pe artist nu numai în plastica gălățeană. Imaginile care populează tablourile sale sunt în primul rând din Galați, orașul în care s-a născut, trăiește și creează („Strada Brăilei”, „Răsărit la Dunăre”, „Strada Cuza Vodă”, „Vadul Cărbuș”, „Trafic pe Dunăre”, „Seară

Autoportret Teodor Vișan

pe Faleză”, „Peisaj de iarnă la Dunăre”, „Fenomen pe Dunăre”), din țară („Peisaj panoramic hunedorean”, „Peisaj din Cristolț, Sălaj”, „Peisaj la Sovata”, „Răsărit la mare”, „Neliniște pe mare”, „Peisaj din Predeluț - Întorsura Buzăului”), dar și din Bulgaria („Peisaj din Balcik”, „Ultimul buchet”) și din Slovacia („Peisaj stradal de la Banska Bystrica”). Pictorul, excelent observator al naturii și al realităților înconjurătoare, urmărește să redea cu acribie specificul și autenticul fiecărui loc sau colț din natură, este receptiv la culoarea locală, la variațiile luminii în diferite momente ale zilei. Strada Cuza Vodă este surprinsă la intersecția ei cu strada Gării, ipostază care îi dă posibilitatea artistului să surprindă porțiuni cu clădiri de pe ambele străzi, cu arbori îmbrăcați în veșmântul toamnei și o atmosferă însuflețită de prezența câtorva trecători. „Seară pe Faleză” este pictat pe o dominantă de albastru și albastru-violet închis, străbătut în zona mediană de o limbă orizontală de galben și roșu palid, pe care sunt proiectate siluetele unor păsări în zbor.

Peisaj de câmpie

Vas cu floarea-soarelui

Atmosfera ansamblului degajă o poezie încărcată de mister. „Răsărit pe Dunăre” evocă un spațiu acvatic imens, iar astrul zilei, care se ridică la orizont din apele liniștite ale marelui fluviu, își împrăștie razele încă timide, dând naștere unei priveliști fascinante. Cerul împrumută nuanțe din coloristica oglinzii apei. „Trafic pe Dunăre” ipostaziază o altă secvență, aceea a deplasării în amonte și în aval a unor vase în prejma portului mineralier, totul înfățișat pe o dominantă de alb-albastru de intensități diferite. „Vadul Cărăbuș”, cu vechile lui scări roase de trecerea timpului, cu câini

Femeie din Făgăraș

care se o plimbă nestingheriți în căutare de hrană probabil, are un aer de melancolie, amintind de vremuri de altădată.

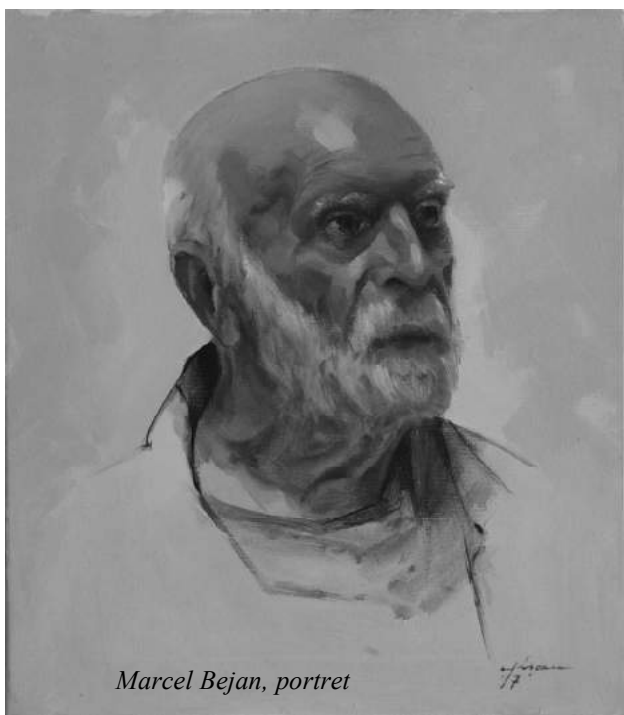
Din peisajele cu priveliști și aspecte din țară, „Panoramic hunedorean” conține o imagine de mare întindere perspectivală, dominată de verticala unei turle de biserică ce pare a susține pe umerii săi întreaga boltă a cerului. De o biserică este dominată și priveliștea satului Cristolț din județul Sălaj, o localitate transilvană foarte veche, atestată documentar pe la 1554 („Peisaj din Cristolț”). În „Peisaj la Sovata”, verdele intens predomină de o parte și de alta a unui

Pictorul Vasile Neagu

pod traversat de o tânără mamă și copilul ei. Se simte vibrația aerului și freacășul brazilor care se înalță ca niște linii verticale între pământ și cer. Ale peisaje, artistul nu le localizează prin titlu, numindu-le doar „Peisaj lacustru”, „Peisaj la câmpie” sau „Fată prin pădure”.

În Bulgaria, la Balcik, Teodor Visan a fost în mai multe rânduri pe urmele pictorilor români interbelici care au creat așa numita coală de la Balcik. Dacă cu alte prilejuri am admirat Castelul Reginei Maria, acum el a expus două lucrări în care s-a axat pe imagini ale unor străduțe vechi din acest oraș, pictate în culori ce evocă o atmosferă de nostalgie. La culori din registrul grav, închis, apelează pictorul și în „Peisaj stradal de la Banska Bystrica”, un oraș aflat în Slovacia centrală, pe râul Hron, într-o vale largă cuprinsă între Tatra Mică,

Marcel Bejan, portret

Fatra Mare și Munții Kremnica. Impresionează monumentalitatea construcțiilor, forfota vehiculelor și amploarea priveliștii cuprinsă în spațiul pictural.

Portretul, un alt gen cultivat cu asiduitate de Teodor Vișan în cariera sa, aduce în prim plan chipurile pictorului Vasile Neagu, plecat fulgerător din această lume la 24 noiembrie 2018, al pictorului octogenar Marcel Bejan, unul din pilonii de bază ai mișcării plastice gălățene, al unor țărance din ara Făgărașului, magistral executate și cu interes pentru portul popular local („Fată din Făgăraș”, „Femeie din Făgăraș”), al unor copii („Prietenie”), al soției sale, doamna Constanța Vișan („Femeie cu umbrelă”), sau ale personajelor masculine din „Povestea uni veteran” și „Privește înapoi cu mânie”. În aceeași categorie trebuie inclus și portretul colectiv din tabloul „Oameni nevoiași” și a copiilor adunați în jurul unui vechi ceremonial de invocare a ploii și a rugilor pentru belșug („Caloianul”).

Înserare pe faleză

Nu putem trece cu vederea admirabilul său „Autoportret”, în care artistul s-a înfățișat la vârsta înțelepciunii, gânditor și cu speranța îndreptățită într-un viitor care să-i dea încă posibilitatea să lucreze în

Fată din Făgăraș

deplină sănătate.

Ca și în alte expoziții anterioare, Teodor Vișan a prezentat acum un incitant nud feminin, cu forme apetisante și o linie a desenului mlădioasă („Extaz”) și mai multe tablouri reprezentând naturi statice („Vas cu floarea-soarelui), „Iris violet”, „Roadele toamnei”, „Buchet”, „Natură statică cu fructe”, „Clădărie”, „Violete”, „Flori pentru o necunoscută”). Sunt lucrări în care se vede efortul artistului pentru a personaliza fiecare specie de floare și obiect, care emană poezie și un lirism cald. Florile și fructele sunt vii, pictate în frumoase organizări compoziționale, încântă prin prospețime, puritate și coloritul subordonat redării transparenței sau, dimpotrivă, a materialității obiectelor.

Noua ieșire în public a lui Teodor Vișan cu expoziția „Armonii de toamnă” are valoarea unui act cultural semnificativ și trebuie receptat ca atare. El dă posibilitatea unui public larg să vină în contact cu opera sa, să-i cunoască cele mai recente realizări picturale și să-și întărească poate convingerea că pictorul gălățean prin ceea ce creează și expune scrie de fapt o pagină de aur a istoriei plasticii de la Dunărea de Jos și nu numai.

DICTIONAR

ARTIȘTI PLASTICI GĂLĂȚENI 149

Corneliu STOICA

BASSARAB, Ludovic – pictor (n. 9 septembrie 1868, Galați – m. decembrie 1933, București). A urmat clasele secundare la Iași după obținerea bacalaureatului în litere și științe, a studiat timp de un an la Școala de Arte Frumoase din același oraș cu Gheorghe Panaiteanu-Bardasare. S-a înscris apoi, în 1890, la Politehnica din München, unde urmează cursurile de arhitectură. Vocația pentru pictură îl determină ca numai după doi ani să renunțe la arhitectură. Dă examen și este admis la Academia Regală de Arte Frumoase din capitala Bavariei. Aici a studiat cu profesorii Nicolaus Gysis, Johan Kaspar Herterich și Otto Zeiss. În 1893 expune la Darmstadt, oraș universitar din landul Hessa, iar în anul următor participă la o expoziție müncheneză de la „Glaspalast”. În 1898 se afla încă în capitala Bavariei, fiindcă aflăm din revista „Familia” (nr. 23, 7/19 iunie 1898, p. 274) că tânărul pictor a fost admis de juriile expozițiilor să expună lucrări ale sale la manifestările din München și Berlin, iar într-un alt număr al publicației orădene (nr. 34, 4/16 octombrie 1898, p. 479) este inserată informația că artistul are la Palatul de Cristal din München „câteva tablouri care au atras luarea aminte a cunoscătorilor”.

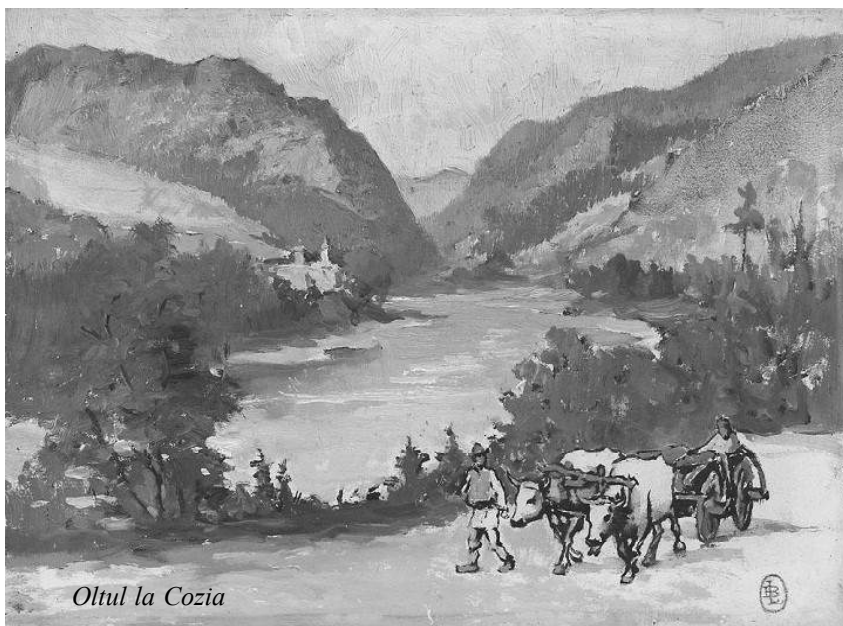

Fotografia pictorului

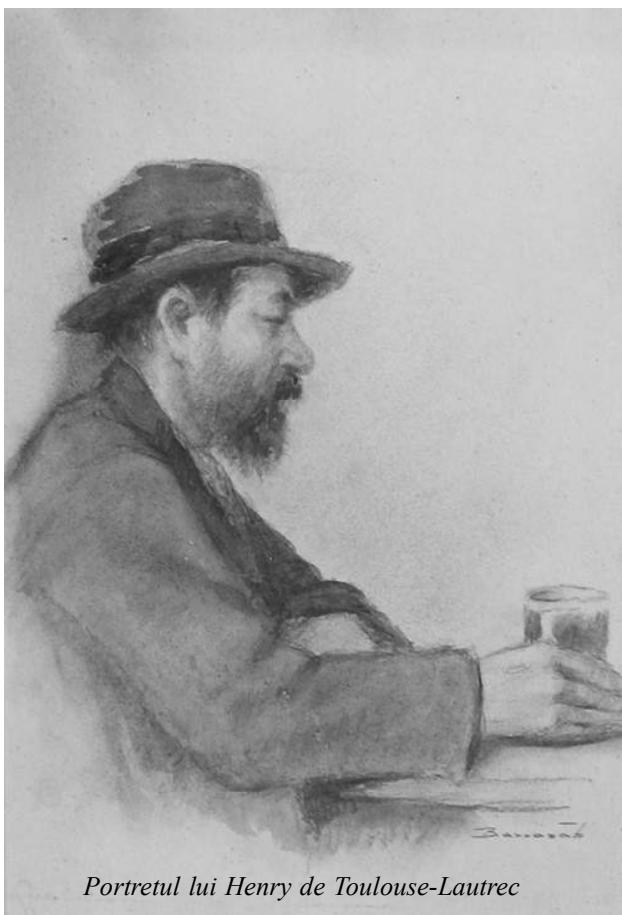
Țărancă cu basma roșie

Ca mai toți artiștii români care au studiat în capitala Bavariei, Ludovic Bassarab a întreprins călătorii de studii și în Franța, astfel că a avut posibilitatea să cunoască înnoirile din domeniul artei, efervescența artistică a Parisului. Într-o astfel de călătorie din 1898 a realizat în cărbune și acuarelă portretul cufundat în gânduri al pictorului Henri de Toulouse-Lautrec. Stabilit la București, debutează în 1904 în expoziția Societății „Tinerimea artistică”, al cărei membru societar devine, expunând i la următoarele manifestări din 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1912, 1913, 1914, , 1915, 1916, 1919, 1920, 1922, 1924, 1925, 1926, 1931, 1933, 1934. A expus, de asemenea la Salonul Oficial. i-a organizat mai multe expoziții personale. Ludovic Bassarab a cultivat o pictură de factură realist-impresionistă, realizată în spiritul școlilor și mediilor pe care le-a frecventat, a practicat arta decorativă și miniatura, a pictat icoane, a executat desene pentru bancnote și machete grafice ale unor mărci poștale, reprezentând membri ai familiei regale, emise de Poșta Română. Tematica lucrărilor sale este diversă, de la grigorescienele care cu boi (la modă în acea perioadă), aspecte din viața țăranilor și țișanilor,

Oltul la Cozia

scene de interior, imagini ale târgurilor, peisaje din diferite zone ale țării, până la compoziții cu mai multe personaje, nuduri și flori. A pictat în tehnica uleiului pe pânză, pe carton, pe placaj, pe lemn, a practicat în același timp grafica realizată în pastel, acuarelă, cărbune, creion, sanguină, în tehnici mixte. Referindu-se la lucrările expuse în 1906 la Tinerimea Artistică, colecționarul și criticul de artă Virgil Cioflec, autor al

Portretul lui Henry de Toulouse-Lautrec

unor monografii de referință dedicate lui Ștefan Luchian și Nicolae Grigorescu, remarcă „înțelegerea microscopică” ce o manifesta pictorul față de subiectele alese, considerându-l a fi în pictura românească „un buchivist”. Aceasta și datorită dimensiunilor uneori foarte reduse, miniaturale, ale suporturilor pe care el picta. De la Ludovic Basarab se cunosc tablouri precum „Mănăstirea Cozia”, „Interior de biserică”, „În fața mănăstirii”, „Sat dobrogean”, „Car cu boi”, „Convoi de care”, „Dejun în crâng”, „Hora”, „Ursari”, „La treierat”, „Cosai”, „Vapoare la Constantinopol”, „Pe ulița satului”, „Piață din Covasna”, „Șatra”, „La

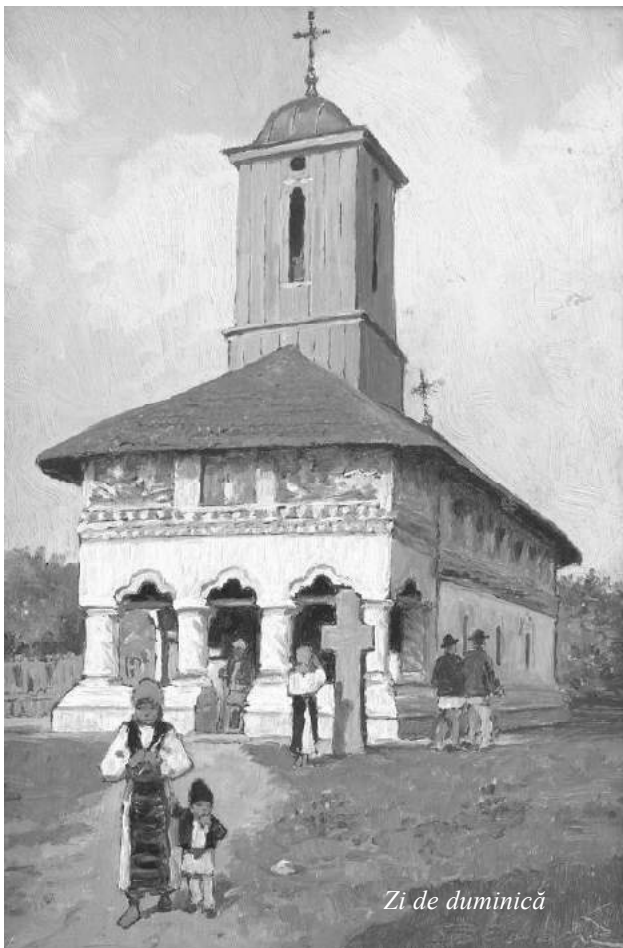
pescuit”, „Casă țărănească”, „Oltean cu cobiliță”, „Cheiul Dâmboviței” etc., care pun cu claritate în evidență calitățile de bun desenator și colorist ale artistului. Peisajele sale, deși de mici dimensiuni, se desfășoară pe spații întinse. Cerurile sunt senine, vegetația abundentă, apele îi păstrează limpezimea și prospețimea. De cele mai multe ori omul este prezent în aceste peisaje, le însuflețește.

Am putea spune chiar că figura umană l-a preocupat într-un grad foarte înalt pe Ludovic Bassarab. Aproape că nu există peisaj în care țaranul să nu fie surprins la muncile câmpului, întorcându-se acasă, adăpând animalele, petrecând la hora satului, stând în cârciumă la un rachiou sau trebăluind în propria gospodărie. În același timp i-a pictat pe țărani participând la sfintele liturghii din lăcașurile de cult ortodox, la spovedanii, i-a fixat pe pânză, pe carton și pe placaj în ipostaze din viața casnică. Femeia din spațiul rural este înfățișată în tablourile sale în postura de păstorită, pregătind mâncarea, țesând, torcând, scoțând apă din fântână, muncind cot la cot cu bărbatul la prășit, la secerat, la treierat („La treierat”, „În tindă”, „Păstorită”, „Cu caprele”, „Țărăncuță cu fuior”, „Țărăncă țesând la război”, „La câmp”, „Zi de sărbătoare”, „Horă în sat”). În lucrările cu case și curți țărănești, ca și în cele înfățișând interioare, pictorul transcrie cu fidelitate elementele de arhitectură rurală, de etnografie și ornamentică populară („Gospodărie țărănească”, „Curte interioară”, „La lucru în fața casei”, „În ogradă”, „Interior țărănesc”, „În fața vetrei”, „Hora”). Urmărind lucrările lui Ludovic Bassarab inspirate din mediul rural, în care universul sătesc apare exprimat în toată complexitatea sa, am putea spune că pictorul a alcătuit adevărate pagini ale

unei monografii vizuale a satului românesc din primele decenii ale secolului al XX-lea.

Numeroasele portrete de femei, evrei, turci, lipoveni, monahi, țărani, intelectuali îl arată pe Ludovic Bassarab preocupat de psihologia personajelor, de conturarea unor individualități cu trăsături bine precizate („Portretul scriitorului Alexandru Cazaban”, „Cărturar”, „Bătrân la cârciumă”, „Basmaua albă”,

Zi de duminică

„Basmaua roșie”, „Florăreasă”, „Călugăr odihnindu-se”, „Călugăr în chilie”, „Călugăr în cerdac”, „După muncă”, „Popasul drumețului”, „Negustorul de condimente”, „Bătrân cu pălărie”, „Țărăncuță cu basma roșie”, „Portret de băiat”). În compozițiile cu mai multe personaje artistul construiește cu siguranță, elementele sunt bine așezate în pagină („Službă de duminică”, „Florărese”, „Din calea apelor”, „La cârciumă”, „Interior cu trei personaje”, „Întoarcerea de la câmp”, „Spoitori”).

Stăpân pe mijloacele de exprimare, artist care în tinerețe a îmbrățișat și sculptura decorativă, Ludovic Bassarab și-a iubit profesia și a slujit cu sinceritate și pe măsura talentului său arta în contextul epocii în care a trăit, lăsând moștenire o operă bogată și variată, asupra căreia merită să ne aplecăm.

Vedere din Agapia

Bibl.: Theodor Cornel, *Figuri contemporane din România*, dicționar biografic ilustrat, București, 1909; *Cultura, Știința și arta în județul Galați*, dicționar biobibliografic, redactor coordonator Nedelcu Oprea, Biblioteca „V. A. Urechia”, Galați, 1973; Amelia Pavel, *Pictura românească interbelică. Un capitol de artă europeană*, Editura Meridiane, București, 1996; Petre Oprea, *Artiști participanți la expozițiile Societății Tinerimii Artistice (1902-1947)*, Editura Maiko, București, 2006; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, *Acorduri cromatice la Dunăre*, Editura „Sinteze, Galați, 2011. Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Artiști gălățeni interbelici*, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2018.

Dobrogea

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: COSTEL FOTEA
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: Viorel Sandu

DTP:

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE

Coperta 1: Hartă veche

Coperta 2: Statuia lui Alexandru Ioan Cuza

Str. Domnească, nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Tematici:

Ianuarie 2020 - Bicentenar Alexandru Ioan Cuza

Din sumar:

Galați, ieri și azi- p.2,3,4,5; Casa Gheorghiadis, un palat al culturii, Eduard Mihalcea – p.6; Școala catolică de băieți din orașul Galați, Valentin Bodea - p.7,8,9,10,11; Școala comercială la Galați, Radu Motoc – p.12,13; Scurt istoric al falezii Dunării la Galați, Marius Mitrof – p.14,15,16,17,18; Institutul Notre Dame de Sion, Valentin Bodea – p.19; Scurte referințe istorice ale imobilului din Galați, str.Domnească, nr.102, Marius Mitrof – p.20,21,22,23,24; Primarii Galațiului-slujitori ai urbei și ai cetățenilor, Zanfîr Ilie – p.25,26,27,28,29,30; Virgil Madgearu, selecțiuni din Arhivele Siguranței, Emilian Tilibașa – p.31,32; Sinagogile comunității israelite din Galați, Arthur Viorel Tuluș – p.33,34; Un eminent cardiolog român- medicul gălățean Radu Grigore, Ion Cioroiu – p.35,35,37; Magia unui Porto Franco- Istoria de ieri și de azi a Galațiului, interviu cu Violeta Ionescu, Gh.Nazare- p.38,39; Misterele Galaților- Panglicile doamnei Paula, Violeta Ionescu – p.40,41,45; Cartea de artă- celebrul creator BD PUIU Manu, într-o monografie, cronică de Corneliu Stoica- p.42,43,45; Farmecul sarcasmului nedisimulat, cronică de Octavian Mihalcea- p.44; Teodor Vișan: Armonii de toamnă, Corneliu Stoica- p.46,47,48; Dicționar artiști plastici gălățeni, Corneliu Stoica – p.49,50,51.

 DUNĂREA DE JOS

Suflet
cătore suflet!

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galati*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției.

Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România).

La mulți ani 2020!

Ianuarie

L	M	M	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Februarie

L	M	M	J	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	

Martie

L	M	M	J	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Aprilie

L	M	M	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Mai

L	M	M	J	V	S	D
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Iunie

L	M	M	J	V	S	D
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

2020

consiliul județean Galați ● centrul cultural „Dunărea de Jos“

Iulie

L	M	M	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

August

L	M	M	J	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Septembrie

L	M	M	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Octombrie

L	M	M	J	V	S	D
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Noiembrie

L	M	M	J	V	S	D
					1	
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Decembrie

L	M	M	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ALEXANDRU CUZA
DOMNUL PRINȚELE ORUȚE
1859-1866

GALAȚI, IERI ȘI AZI
Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel. Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro-revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro